

Kronika życia literackiego w PRL 1955

Oprac. Feliksa Lichodziejewska

Digitalizacja przeprowadzona w ramach zadania „Cyfrowe zasoby dokumentacji literatury polskiej w wolnym dostępie” realizowanego przez Fundację Akademia Humanistyczna w partnerstwie z Instytutem Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk i Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza. Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

1 9 5 5

opracowała

Feliksa Lichodziejewska

1955 r.

STYCZEŃ

- 1 Plan prac naukowo-badawczych Roku Mickiewiczowskiego, ustalony przez Komisję Naukową PAN Obchodu Roku Mickiewiczowskiego, opublikowany został w kwartalniku "Nauka Polska" (R. III nr 1). Prace toczyć się miały w czterech sekcjach: I historii i historii filozofii, II historii literatury i historii języka, III literatur obcych, IV historii sztuki. Zadaniem poszczególnych sekcji było przygotowanie ogólnokrajowych konferencji, na których miały być przedyskutowane najważniejsze problemy związane z życiem, twórczością i epoką Mickiewicza (zob. poz. 1955/138, 209, 214, 1956/39) 1
- 1 Ogłoszenie decyzji Ministerstwa Kultury i Sztuki w sprawie pomników zdeponowanych w Wilanowie. Pomnik Mickiewicza postanowiono ustawić w 1955 r. w Krakowie (por. poz.), pomnik K. Ujejskiego w Szczecinie (por. poz.), pomnik A. Fredry we Wrocławiu. Pomnik W. Bogusławskiego zdecydowano postawić w Warszawie. Tablica pamiątkowa St. Wyspiańskiego miała wrócić do Krakowa na dawne miejsce. 2
- 2 Centralny Zarząd Imprez Estradowych powstał przy Ministerstwie Kultury i Sztuki przejmując kompetencje zlikwidowanego Artosu. 3
- 4 Rozstrzygnięcie konkursu literackiego "Tygodnika Powszechnego" ogłoszonego dla uczczenia rocznicy wyzwolenia Polski. Tematem konkursu

były prace literackie i wspomnienia związane z dniem wyzwolenia. Jury konkursu w składzie: A. Mycielski (przewodniczący), J. Mitkowski, K. Brończyk, J. Sykulski i W. Wnuk przyznało nagrodę drugą (w wysokości 2 000 zł) I. Nieznaniec za pracę Obraz wśród obrazków i nagrodę trzecią (w wysokości 1 000 zł) Z. Lorenz za pracę Od strony szpitala. Nagrody pierwszej nie przyznano. Wyróżnienia otrzymali S. Winowski, K. Radowicz i M. Strzelińska. Prace nagrodzone opublikowane zostały w nrze 3 "Tygodnika Powszechnego".

K. BRONCZYK: O nienagrodzonych. "Tyg. powsz.", nr 3. -
J. MITKOWSKI: Dwie setki nadesłanych wspomnień. Tamże.

4

9 S c e n a O b j a z d o w a Z i e m i M a z o w i e c k i e j
rozpoczęła pracę. Scena została zorganizowana przy Teatrze Ludowym w Warszawie.

5

9 "P i s a r z e w o b e c d z i e s i ę c i o l e c i a" -
Ankieta "Nowej Kultury". Poczynając od nr 2 pismo kontynuowało publikację wypowiedzi nadesłanych przez znanych pisarzy w ramach ankiety. Początek ankiety zob. poz. 2/54.

W 1955 r. drukowane były wypowiedzi następujących autorów: A. Brauna i J. Dobraczyńskiego (nr 2), S. Szmaglewskiej (nr 3), A. Kamieńskiej i S. Srebrnego (nr 5), W. Melcer i M. Promińskiego (nr 6), H. Malewskiej i A. Ważyka (nr 8), A. Śliwy (nr 9), J. Kotta (nr 10), A. Sowińskiego i B. Hollera (nr 11), J. Śpiewaka (nr 14), R. Matuszewskiego (nr 20), E. Paukszty i A. Sandauera (nr 29), K. Korcellego (nr 23), L. Kruczkowskiego (nr 27).

6

10 - 11 S e s j a Z g r o m a d z e n i a O g ó l n e g o P o l -

3

s k i e j A k a d e m i i N a u k. Tematem obrad był problemowy plan badań naukowych Akademii na rok 1955 oraz kierunki postępu technicznego w latach 1956 - 1960. Plan prac na rok 1955 przedstawił zastępca sekretarza naukowego PAN S. Leszczycki (zob.: "Nauka pol." 1955 nr 1). Zgodnie z aktualnymi zadaniami gospodarki narodowej na czoło prac wysunięte zostały problemy związane z potrzebami rolnictwa. W dziedzinie nauk humanistycznych PAN planowała szerokie badania nad życiem, twórczością i epoką A. Mickiewicza, prace związane z przygotowaniem podręcznika historii Polski oraz rozpoczęcie prac nad uniwersyteckim podręcznikiem historii literatury polskiej.

H. JARNUSZKIEWICZ: Dyskusja nad planem prac PAN... "Nauka pol." 1955 z. 1 s. 168 - 185. 7

- 11 Wyniki konkursu zamkniętego na pieśń złotową ogłoszonego przez Ministerstwo Kultury i Sztuki, ZLP i ZSP z okazji V Światowego Festiwalu Młodzieży i Studentów. I i II nagrody nie przyznano. Dwie III nagrody po 1 500 zł otrzymali E. Fiszer za pieśń Chustka Złotowa i H. Gaworski za Pieśń powitalną. Ponadto wyróżnienia otrzymali H. Gaworski, H. Kołakowska i R. Sadowski. 8
- 12 Dyskusja o realizmie romantycznym odbyła się w Sekcji Historii Literatury Polskiej i Języka Polskiej Akademii Nauk. Uczestniczyli w niej m. in. A. Czerny, J. Kott, S. Morawski, K. Wyka, M. Żmigrodzka, S. Żółkiewski, M. Żurowski. Podstawę dyskusji stanowiły następujące artykuły publikowane na łamach "Pamiętnika Literackiego": K. Wyka: O realizmie romantycznym (R. XLIII: 1952 z. 3 - 4), K. Budzyk: Dookoła sprawy realizmu w literaturze (R. XLIV: 1953 z. 1), M. Żmigrodzka: Jeszcze o tzw. realizmie romantycznym (R. XLV: 1954

z. 3).

A. WITKOWSKA: Dyskusja nad problemem realizmu romantycznego. "Pam. lit." R. XLVI: 1955 z. 5 s. 657 - 661.

9

- 13 Zmarł w Krakowie Seweryn Hammer (ur. 1883), profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, członek PAU, filolog znany z przekładów na język polski dzieł Tacyta, Wergiliusza i Herodota. (Informacje biograficzne podaje Polski Słownik Biograficzny T. IX s. 262 - 263).

M. BROŻEK: S. Hammer jako człowiek i uczony. "Tyg. powsz.", nr 7.

10

- 13 Akademia dla uczczenia pamięci Zofii Nałkowskiej w Poznaniu. Akademię zorganizował miejscowy oddział ZLP w sali Odrodzenia Starego Ratusza. Przemówienie wygłosił St. Hebanowski. Inne uroczystości związane ze śmiercią pisarki zob. poz. 1954/

11

- 13 Uchwałą Rady Narodowej m. Łodzi Młodzieżowy Dom Kultury nazwany został imieniem Juliana Tuwima.

12

- 15 Powołanie Komitetu Obchodu 10 Rocznicy Wyzwolenia Warszawy. W skład jego weszli m. in. literaci: K. Brandys, W. Broniewski, P. Gojawiczyńska, L. Kruczkowski, E. Szelburg-Zarembina oraz redaktor naczelny "Życia Warszawy" H. Korotyński.

13

- 15 Posiedzenia Komisji Filologicznej Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk zainaugurował referat M. Rudnickiego:

Drzewo bukowe a praojczyzna indoeuropejska.

Tematy następnych posiedzeń: 19 II - prof. R. Pollak przedstawił pracę M. Pełczyńskiego Makaronizm humanistyczny i jego oddźwięki w poezji polskiej i A. Sajkowskiego Z badań nad Krzysztofem Opalińskim; 11 V - prof. M. Rudnicki przedstawił wykład doc. R. Stopy z Krakowa Rozwój językowy na terenie 4 podstawowych grup językowych Afryki; 28 VI - prof. R. Pollak przedstawił pracę H. Pańczykówny Problematyka powieści historycznej w czasopiśmiennictwie warszawskim w latach 1900 - 1930 oraz prof. M. Rudnicki przedstawił pracę M. Wachowskiego Rolnictwo w "Panu Tadeuszu"; 24 IX - J. Maciejewski przedstawił swoją pracę Tematyka wielkopolska w opowiadaniach Sienkiewicza.

14

15 Nowe władze oddziałów Związku Literatów Polskich. 15 I odbyło się zebranie sprawozdawczo-wyborcze Oddziału Poznańskiego. Wybrano nowy zarząd w następującym składzie: prezes - E. Naganowski, wiceprezesi - B. Kogut i A. Rogulski, skarbnik - T. Kraszewski. Członkowie zarządu: J. Morawska, S. Hebanowski, E. Pauksza, W. Odojewski.

19 II - Oddział Szczeciński wybrał nowy zarząd w składzie: prezes - W. Wirpsza, sekretarz - I. G. Kamiński, skarbnik - M. Boniecka.

24 IV - Oddział Łódzki wybrał nowy zarząd w składzie: prezes - S. Czernik, wiceprezesi - L. Gomolicki i W. Rymkiewicz, sekretarz - H. Safrin, skarbnik - A. Pogonowska, członkowie - A. Kasprowicz, H. Ożogowska, J. Saloni, E. Szuster.

19 VI - Oddział Gdański wybrał nowy zarząd w składzie: prezes - F. Fenikowski, wiceprezes - S. Fleszarowa, sekretarz - I. Przewłocka, skarbnik - M. Kozłowski. W ciągu roku

wprowadzono następujące zmiany: z powodu choroby F. Fenikowskiego funkcję prezesa sprawowała St. Fleszarowa. Po wycofaniu się z pracy zarządu I. Przewłockiej dokooptowano W. Lachnitta. Funkcję skarbnika w miejsce M. Kozłowskiego sprawowała E. Kochanowska. 10 IX dokooptowano do zarządu L. Bąkowskiego.

W 1955 r. Oddział Gdański liczył 11 członków rzeczywistych i 9 członków kandydatów. Organizował liczne imprezy literackie w Dniach Oświaty oraz z okazji Roku Mickiewiczowskiego. Kontynuował stałe odczyty w Domu Oficera i w Domu Marynarza.

O d d z i a ł K r a k o w s k i wybrał nowy zarząd w składzie: prezes } - S. Otwinowski, wiceprezesa (H. Markiewicz i H. Mortkowicz-Olczakowa, sekretarz - W. Maciąg, skarbnik - J. Kurczab, członkowie zarządu: T. Hołuj, W. Machejek, Z. Starowiejska-Morstinowa, J. Wiktor, ^{H. Vogler,} J. Zagórski.

11 XII - O d d z i a ł W r o c ł a w s k i wybrał nowy zarząd który ukonstytuował się następująco: prezes - B. Butryńczuk, wiceprezes - Z. Kubikowski, sekretarz - K. Koszutski, skarbnik - R. Cabaj, kierownik sekcji twórczych - T. Karpowicz.

Zarządy założonych w 1955 nowych oddziałów ZLP w O l -
s z t y n i e i O p o l u zob. poz.

15

Z d z i a ł a l n o ś c i S e k c j i T w ó r c z y c h.
Ilość zebrań sekcji w 1955 r. znacznie zmalała, co świadczyło o przeżyciu się tej formy organizacyjnej. Najwięcej zebrań miał Oddział Warszawski. Tematem ich były m. in.:

W s e k c j i p o e z j i: Poezja w planach i praktyce wydawnictw (8 II), Poemat wczoraj i dziś (19 IV), Referat J. Laua: O debiutach poetyckich ostatniego pięciolecia (18 V), Twórczość poetycka J. Śpiewaka (3 XI).

W s e k c j i p r o z y: Nędza filozofii i filozofia nę-

dzy we współczesnej literaturze polskiej (2 II), Dyskusja o Jaworowym domu W. Macha (3 V).

W s e k c j i s a t y r y: Program teatrów "Satyryków", "Satyry" i "Kleksa" (15 I), Kabarety warszawskie (15 II), Zadania "Estrady" na najbliższy okres i "Syrena" w Czechosłowacji (21 XI).

W s e k c j i d r a m a t u: Referat A. Lempickiej o Weselu St. Wyspiańskiego (1 II), Dyskusja o dramaturgii^{współczesnej} w polityce repertuarowej (11 V).

W s e k c j i l i t e r a t u r y d l a d z i e c i i m ł o d z i e ż y: Dyskusja nad książką E. Niziurskiego "Księga urwisów" (przed 16 I), Dyskusja nad Złotym lisem J. Andrzejewskiego (26 I), Plan pracy i zadania Sekcji (21 II), Książka, dziecko, wychowanie (dyskusja z nauczycielami) (20 IV), Spotkanie z reżyserami filmów animowanych (4 V), Dyskusja o Teatrze Młodego Widza (8 VI), Zagadnienie przestępczości nieletnich (26 X), Wieczór poezji L. Krzemienieckiej (8 XI zob. poz.), Teatry dla dzieci i młodzieży w NRD (ok. 15 XII).

W s e k c j i p r z e k ł a d u: Proza francuska w przekładach polskich (27 I), Romain Rolland i jego teatr (24 II), Twórczość F. Schillera (28 IV), Czarodziejska góra T. Manna (26 V), Twórczość przekładowa J. Wyszomińskiego (23 VI).

Z. PĘDZIŃSKI: Kilka uwag o tzw. Sekcjach Twórczych.

"Nowa Kult.", nr 32. - Z życia ZLP. "Nowa Kult.", nr 3 - 9, 12 - 25, 47, 51/52. 16

16 W y s t a w a B i b l i o t e k i J a g i e l l o Ń s k i e j otwarta w gmachu Biblioteki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Wystawa przedstawia^{ta} organizację i rozwój Biblioteki od XIV wieku do czasów obecnych. 17

16 Wystawa "Warszawa w literaturze
Dziesięciolecia" otwarta została w Bibliotece
Publicznej w Warszawie. 18

21 - 24 III Plenum KC PZPR. Plenum wysłuchało i przedys-
kutowało referat I Sekretarza KC PZPR Bolesława Bieruta o za-
daniach partii w walce o umocnienie więzi z masami pracującymi
oraz o węzłowych zadaniach gospodarczych na rok 1955. Plenum
przyjęło jednomyślnie następujące uchwały:

1. W sprawie pełnego przestrzegania leninowskich zasad
życia partyjnego i kolegialności kierownictwa oraz przewyż-
żania biurokratycznych wypaczeń w pracy partii i aparacie pań-
stwowym.

2. W sprawie pracy organów bezpieczeństwa publicznego oraz
wzmocnienia kontroli partii nad działalnością tych organów.

3. W sprawie węzłowych zadań gospodarczych na rok 1955 i
ulepszenia metod kierowania gospodarką narodową. ("Trybuna Lu-
du" 1955 nr 24).

Przeniesieniem uchwał Plenum na sprawy kultury zajął się
L. Kruczkowski w artykule: Front kulturalny w świetle III Ple-
num /"Nowe Drogi" 1955 z. 3; skrót "Trybuna Ludu" nr 79/.

Artykuł krytykował dotychczasowe metody pracy w dziedzinie kul-
tury i sformułował postulaty na przyszłość. Autor jego stwier-
dził, że "do pewnego osłabienia tętna życia wewnętrznego śro-
dowisk twórczych przyczyniły się niemało występujące w ubieg-
łych latach tu i ówdzie skłonności do "komenderowania", prowa-
dzenia twórców "za rękę", a zwłaszcza wyznaczania ich pracy
twórczej bezpośredniej dydaktyki społeczno-politycznej lub fun-
kcji "ilustracyjnych". Pewną szkodę przyniosło również, zdaniem
Kruczkowskiego, "niedostateczne śledzenie zjawisk i procesów

zachodzących w życiu kulturalnym krajów kapitalistycznych. Nawet postępową twórczość tych krajów docierała do nas tylko ułamkowo, i to w dość ciasnym wyborze".

Formułując postulaty na przyszłość Kruczkowski~~X~~zywał do zerwania z administrowaniem w literaturze i sztuce, do przywrócenia właściwego znaczenia związkom twórczym; "... nawiązując do pracy ideologicznej, dokonanej przez III Plenum^{-pisał} - podjąć możemy i powinniśmy długo oczekiwaną w środowiskach twórczych, szczerą i pryncypialną rozprawę z błędami, wypaczeniami i słabościami naszego życia kulturalnego /.../.

III Plenum nakłada /.../ na środowiska twórcze, a przede wszystkim na ich aktywy partyjne, obowiązki o f e n s y w y : ofensywy przekonania i szczerości, pasji ideowej i ambicji intelektualnej, odwagi i zarazem cierpliwości w codziennym budowaniu prężnego, twórczego f r o n t u k u l t u r a l n e g o P o l s k i L u d o w e j". (Cytaty ze skrótu art. w "Trybunie Ludu" nr 79 s. 3).

19

21 Wyniki międzynarodowego konkursu kulturalnego pisma "Młódzież Świata" na temat: Życie młodzieży wiejskiej. Najwięcej nagród otrzymały w konkursie Indie i Polska. Laureatką polską w dziale literatury została Katarzyna Suchodolska ze Szczecina (II nagroda za opowiadania Wyprawa do mostu.)

20

21 Odznaczenie Wandy Wasilewskiej Orderem Lenina przez Prezydium Rady Najwyższej ZSRR. Odznaczenie przyznano w 50 rocznicę urodzin pisarki.

21

24 Odznaczenie Wandy Wasilewskiej Orderem Sztandaru Pracy I klasy. Order

przyznany został przez Radę Państwa PRL w uznaniu zasług pisarki w działalności społeczno-politycznej, w umacnianiu przyjaźni polsko-radzieckiej oraz za wybitne osiągnięcia w twórczości literackiej.

22

- 24 Książka na Opolszczyźnie. Taki tytuł nosiła wystawa piśmiennictwa śląskiego zorganizowana w Opolu w dniach obchodu X-lecia wolnej Opolszczyzny. Zgromadzono na niej m. in. pierwsze rękopisy śląskie (z 1476 r.), Chronica Polonorum z XVI w., kalendarze i pieśni śląskie. Tablice ^(statystyczne) obrazowały życie książki śląskiej w PRL.

23

- 28 Posiedzenia Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego. Komisja Bibliografii i Bibliotekoznawstwa zainaugurowała w 1955 r. swe posiedzenia zebraniem 28 I, którego tematem był komunikat W. Urbana: Jan Feliks Ambroży Padewitz, bibliofil nyski z XVII wieku. Tematem następnych posiedzeń były referaty: J. Szczepaniec: O obowiązkowym egzemplarzu bibliotecznym w Polsce w XVIII w. (18 II); W. Urban: Inkunabuły biblioteki kapitulnej we Wrocławiu (17 V), J. Berger-Mayerowa: Materiały dotyczące Kołłątaja w Bibliotece Śląskiej oraz J. Mayer: Nieznane warianty "Famy" na cześć pobytu Stanisława Augusta w Krakowie w 1787 r. (11 VI), J. W. Opatrny: Z korespondencji Polaków z Pyrkuniem (25 VI), A. Ziętowski: Stan i potrzeby bibliografii nauk ekonomicznych w Polsce (2 VII), J. Mayer: Nieznane druki Mickiewiczowskie w Bibliotece Śląskiej (20 XII), M. Burbianka: Oprawa miejskich książek wrocławskich w XVI w. (20 XII).

Komisja Językowa rozpoczęła posiedzenia 25 III

- dyskusję nad pracą L. Zawadowskiego: Podzielność morfologiczna a znaczenie wyrazu. Tematem następnych posiedzeń komisji były m. in. referaty: S. Rospond: Palatalizacja, dyspalatalizacja a tzw. mazurzenie (29 IV), M. Adamus: Kilka zagadnień formy progresywnej języka angielskiego (27 V). 24
- 29 Jubileusz 60-lecia działalności Państwowego Teatru im. J. Słowackiego w Krakowie, W uznaniu zasług dla kultury polskiej Rada Państwa odznaczyła Teatr im. J. Słowackiego Orderem "Sztandaru Pracy" I klasy. W dniu jubileuszu teatr wystawił Fantazego Słowackiego. 25
- 31 Zebrania ZLP Oddziału Warszawskiego w 1955 zainaugurowało spotkanie 31 I, na którym T. Breza i P. Hoffman mówili o swej podróży po Chinach.
- Tematem następnych zebrań były m. in. Zagadnienie bohatera pozytywnego (2 III), O współistnieniu w dziedzinie kultury - ref. M. Żuławskiego (23 III), Dyskusja nad "Odwilżą" U. Erenburga (14 IV zob. poz.).
- Zebrania Sekcji Twórczych zob. poz. 26
- 31 Pierwszy numer "Pomorza" ukazał się w Bydgoszczy jako wydawnictwo specjalne na dziesięciolecie wyzwolenia województwa bydgoskiego. Wydawcami jego byli Oddział Bydgoski ZLP i Wojewódzki Komitet Frontu Narodowego w Bydgoszczy. W skład komitetu redakcyjnego weszli: W. Dunarowski, A. Kowalski, S. Mądelski, W. Rogowski, M. Turwid i od nr 2, J. Wyka. Pismo dawało przegląd osiągnięć i braków kulturalnych województwa oraz prace prozatorskie i poetyckie bydgoskich literatów. Do współpracowników należeli m. in.: H. Bychowska, W. Dunarowski, H. Filutowicz, K. Hoffman, T. Petrykowski, A. Rezler,

M. Turwid i M. Wielicz. Pismo zamieszczało też dużo reprodukcji prac plastyków bydgoskich.

W 1955 r. ukazały się jeszcze dwa numery "Pomorza" jako wydawnictwa specjalne, nienumerowane. Drugi numer wyszedł za marzec-kwiecień, trzeci za maj-czerwiec.

Od kwietnia 1956 pismo wychodziło regularnie co miesiąc (z przerwą w październiku-listopadzie). Wydawcą był Oddział Bydgoski ZLP i Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej.

27

- "W i d n o k r ę g i". Miesięcznik ukazujący się dotąd pt. "W obronie pokoju" zmienił tytuł na "Widnokręgi". Zmianie tytułu towarzyszyło rozszerzenie zawartości pisma poprzez zwiększenie ilości reportaży, opowiadań, nowelek i wiadomości o różnych narodach, odkryciach naukowych i technicznych.

Miesięcznik "W obronie pokoju" jako wydanie polskie organu Światowej Rady Pokoju zaczął wychodzić we wrześniu 1951 r. Celem jego, jak podawał komitet redakcyjny w pierwszym numerze pisma, było: "upowszechniać i pogłębiać walkę o pokój w naszym kraju, upowszechniać i umacniać związek polskich bojowników o pokój z ogólnoswiatowym ruchem pokoju". Pismo przeznaczone było dla szerokiego kręgu odbiorców i sprawami literackimi nie zajmowało się.

28

- P r z e k ł a d y o p o w i a d a ń E. H e m i n g w a y a ukazały się w prasie literackiej. "Życie Literackie" w nr 5 z 30 I opublikowało opowiadanie Stary człowiek i morze w tłum. L. Herdegena z ilustr. Przybylskiego, "Przekrój" nr 512 i 513 (z 30 I i 6 II) opowiadania Czekanie, Mordercy, Stary człowiek przy moście w tłum. M. Michałowskiej.

29

- K o ł o Z a i n t e r e s o w a ń L i t e r a c k i c h

powstało w Białymstoku. Celem jego było ożywienie życia literackiego na białostoczczyźnie. Koło liczyło przeszło 30 członków, posiadało sekcje poezji, prozy i regionalnej twórczości ludowej.

30

- Dom Twórczości Ludowej został otwarty w Gdańsku. Odbywały się w nim wykłady, urządzone były wystawy i spotkania z aktywnym kulturalnym województwa, członkami zespołów amatorskich oraz z ludowymi artystami-amatorami.

31

- Na ekrany kin wszedł film Pokolenie zrealizowany wg powieści B. Czeszki. Film reżyserował A. Wajda. W prasie literackiej i codziennej ukazały się liczne recenzje z "Pokolenia" zaliczonego przez krytykę do najwyższych osiągnięć kinematografii polskiej pięciolecia 1950 - 1955.

K. T. Toeplitz pisał: "Kiedy dzisiaj w roku 1955 patrzymy na Pokolenie widzimy w nim nie tylko kartę z historii. Widzimy sformułowaną przez kolektyw młodych twórców wypowiedzi o naszych czasach i ludziach, o naszej sztuce. Przychodzi Pokolenie jako głos w dyskusji o naszej sztuce i o młodzieży. Pragnie wskazać co czynić, aby wrócili prawdziwi bohaterowie do naszej twórczości artystycznej i wrócił śpiew do pochodów naszej młodzieży. Ta legenda bez blagi ułańskiej o ludziach walki z naszego obozu ma żywy i konkretny, a nie desperacko-mitologiczny, aktywny a nie bierny i retrospektywny charakter. I to jest chyba zasadnicza różnica pomiędzy romantyczną legendą, o którą nam chodzi, a tą od której chcemy się wyzwolić. Dyskusja trwa również w sztuce filmowej. Chodzi w niej o styl narodowy. Pokolenie jest również głosem w tej dyskusji."

A. BOHDZIEWICZ: Czyżby cyprysy i pinie na Powiślu? "Łódź liter.", nr 2/3. - (bw): Zanim "Pokolenie" weszło na ekrany.

"Film", nr 7. - S. CHEŁSTOWSKI: Pozytywny głos. "Po prostu", nr 5. - L. POLIŃSKI: "Pokolenie" uczy pokolenie. "Za wolność i lud", nr 2. - S. GRZELECKI: Pokolenie zwycięskiej miłości. "Życie Warsz.", nr 27. - J. KRAFT: O wartościach odkrywczych na nowo. "Po prostu", nr 7. - G. LASOTA: "Tryb. Ludu", nr 35. - W. MACH: Warszawska młoda gwardia. "Prz. kult.", nr 6. - J. MILLER: Ró- wieśnik o "Pokoleniu". "Łódź liter.", nr 2/3. - J. PŁAŻEWSKI: Słuchajmy głosu młodych. "Życie liter." nr 6. - K. TOEPLITZ. "Nowa Kult.", nr 6. - B. WĘSIERSKI: To, co najważniejsze w "Poko- leniu". "Film", nr 7. - J. K. ZAWISTOWSKI: Życ... ale nie za wszelką cenę. "Tyg. powsz.", nr 8.

32

LUTY

2 Zmarł w Łodzi Aleksander Guttry (ur. 1887), tłumacz, historyk literatury, krytyk. (Dane bio- bibliograficzne podaje Słownik współczesnych pisarzy polskich T. I s. 637 - 638, oraz Polski słownik biograficzny T. IX s. 194 - 195).

33

5 Zebranie Klubu Międzynarodowej Książki¹ Prasy w Warszawie. W ciągu roku 1955 zorganizowano wiele spotkań z pisarzami, odczytów i wykładów. Oto tematy ważniejszych zebrań:

Odczyt D. Desanti o nowych prądach w powieści francuskiej. Słowo wstępne: Z. Bienkowski (5 II); uroczysty wieczór z okazji 150 rocznicy urodzin J. Ch. Andersena. Prelekcja M. Rusinka (14 IV); Wieczór autorski W. Broniewskiego (2 VI); Dyskusja o planie wydawniczym na rok 1956 z udziałem wicedyr. Departamentu Programowego CUW H. Zatorskiej (14 VI); Spotkanie literatów pol-

skich z węgierskimi. Zagajał J. Krzyżanowski (27 VI); Wieczór jugosłowiański z prelekcją M. Brandysa (7 VII); Występy poetów hiszpańskich: R. Alberti, N. Guillen, P. Neruda. Zagajał J. Iwaszkiewicz (27 XI); Wieczór albański z udziałem poety M. Gurakuki i prelekcją S. Otwinowskiego o wrażeniach z podróży po Albanii (30 XI); Wieczór ku czci W. Whitmana. Zagajała M. Schlauch, referat wygłosił S. Helsztyński (30 XII).

34

- 6 "Nowa Kultura" w oczach czytelników. Ankieta pod tym tytułem ogłosił w nr 6 tygodnik "Nowa Kultura". Najlepsze odpowiedzi drukowane były na łamach pisma poczynając od nr 9. Ogółem nadesłano ponad 150 odpowiedzi. Główne postulaty czytelników w stosunku do "Nowej Kultury" sprowadzały się do następujących zmian: 1) zwiększenia artykułów z dziedziny historii literatury, 2) wydatnego poszerzenia informacji o życiu kulturalnym za granicą łącznie z publikowaniem twórczości oryginalnej współczesnych pisarzy zachodnich; 3) wprowadzenia większej ilości polemik, reportaży aktualnych z różnych środowisk społecznych; 4) zwiększenie ilości miejsca dla młodych twórców i 5) dbałości o prostotę, zrozumiały dla każdego język krytyki i publicystyki literackiej.

(kozab): O znaczeniu dyskusji i o własnym zdaniu. "Nowa Kult.", nr 19.

35

- 8 Dyskusja nad kwartalnikiem "Nauka Polska". Na posiedzeniu Prezydium PAN przy udziale Rady Redakcyjnej "Nauki Polskiej" oceniono dotychczasowy dorobek pisma i omówiono dalsze perspektywy jego rozwoju. Zagajenie wygłosił redaktor naukowy "Nauki Polskiej" J. Chałasiński. W dyskusji głos zabierali: J. Dembowski, P. Szulkin, J. Groszkowski, W. Świętosławski, S. Żółkiewski. Ustalono następujący skład

Komitetu Redakcyjnego pisma: J. Chałasiński (red. nacz.), J. Dembowski, L. Infeld, P. Szulkin, S. Żółkiewski. Do Rady Redakcyjnej zaproszono oprócz dotychczasowych członków St. Kulczyńskiego, K. Kuratowskiego, St. Mazura.

10 Cykl wieczorów autorskich w Muzeum Narodowym w Warszawie. Organizatorem cyklu znanego jako "Czwartki literackie" była Komisja Imprez Literackich przy ZG ZLP. Wieczór inauguracyjny w dn. 10 II poświęcony był twórczości I. Newerlego. Zagajał M. Rusinek.

W dalszym ciągu odbyły się wieczory autorskie następujących pisarzy: S. R. Dobrowolskiego (17 II), K. Brandysa (24 II), J. Putramenta (3 III), A. Słonimskiego (10 III), J. Wiktora (17 III), J. Parandowskiego (24 III), L. Staffa (31 III),

(7 IV), W. Broniewskiego (14 IV), M. Dąbrowskiej (21 IV), J. Iwaszkiewicza (28 IV), J. Szaniawskiego (5 V), P. Gojawiczyńskiej (12 V), M. Rusinka (19 V). Na ostatnim przedwakacyjnym spotkaniu W. Natanson dokonał ogólnej oceny cyklu wieczorów, przeznaczonego na okres letni. Po przerwie wakacyjnej zorganizowano spotkania z następującymi pisarzami: A. Kowalską (6 X), J. Andrzejewskim (13 X), W. Żukrowskim i J. Przymanowskim (20 X), H. Boguszczyńską i J. Kornackim (27 X), W. Szewczyńskim (3 XI), J. Brzechwą (10 XI), A. Gołubiewem (17 XI), J. Broszkiewiczem (24 XI), G. Morcinkiem (8 XII), K. Bunschem (15 XII), K. Koźniewskim (29 XII).

Niektóre z wieczorów poprzedzane były wstępnymi prelekcjami. Często jako recytatorzy występowali znani aktorzy warszawscy, m. in. I. Eichlerówna, Jan Kreczmar, T. Łomnicki, Z. Małyńczak, W. Sheybal.

W. NATANSON: Warszawskie czwartki literackie. "Twórcz.",

nr s. 201 - 202.

37

14 Zarządzenie ^{Ministerstwa} Szkolnictwa Wyższego w sprawie warunków składania egzaminów i uzyskiwania dyplomów ukończenia studiów II stopnia w charakterze eksternistów na uniwersytetach, w wyższych szkołach technicznych i rolniczych. "Mon. pol." nr 17 poz. 117/. 38

14 Plenarne posiedzenie prezydium Zarządu Głównego Towarzystwa Wiedzy Powszechnej pod przewodnictwem prof. dr Józefa Chałasińskiego. Przedmiotem obrad był stan prac w poszczególnych sekcjach Towarzystwa. Sprawozdanie zob. T. S. Cieślak. "Nauka pol.", nr 1 s. 195 - 198. 39

18 XV Sesja Rady Kultury i Sztuki. Sesja poświęcona była omówieniu działalności Ministerstwa Kultury i Sztuki w roku ubiegłym oraz planom pracy na r. 1955.

Minister W. Sokorski w referacie wstępnym zanalizował osiągnięcia i błędy polityki kulturalnej oraz nakreślił kierunek dalszego jej rozwoju. Charakteryzując ówczesny okres walki o sztukę socjalistyczną min. Sokorski stwierdził, że poglądy na charakter realizmu socjalistycznego uległy pogłębieniu i przewartościowaniu. Pojęcie realizmu przestało być jednoznaczne w sensie artystycznym, zachowując jednoznaczność w sensie ideowym. Należy skończyć z przejawami sztuki opartej na szablonach i skostniałych konwencjach. Należy szukać dla nowych idei nowej komunikatywnej i indywidualnej formy - nie zapominając o leninowskim postulacie prymatu idei nad formą.

W dyskusji, jaka wywiązała się po referacie W. Sokorskiego głos zabierali: S. W. Balicki, W. Jastrzębski^{ow}, A. Kobzdej, J.

Kott, Jan Kreczmar, B. Korzeniewski, S. Lorenz, Z. Mycielski, J. Puget, J. Siekierska, A. Szyfman, S. Teisseyre, W. Załuska. Przeprowadzono krytykę zasad centralizmu. Omówiono obszernie sprawy związane z decentralizacją pracy ministerstwa i wiążące się z tym problemy wzmocnienia terenowych wydziałów kultury przy Radach Narodowych.

W planie na rok 1955 główny akcent położono na zagadnienie upowszechnienia kultury, rozszerzenie czytelnictwa, pracy świetlicowej i widowiskowej oraz na opiekę nad absolwentami szkół artystycznych. Zajęto się również przypadającymi w tym roku wielkimi akcjami ideowo-artystycznymi, jak uroczystości mickiewiczowskie, Dziesięciolecie PRL, Festiwal Muzyki Polskiej i in. /"Przeł. kult.", nr 8/.

40

18 O g ł o s z e n i e z a r z ą d z e n i a M i n i s t r a K u l t u r y i S z t u k i z d n. 30 XI 1954 w s p r a - w i e p r o h i b i t ó w. Zarządzenie weszło w życie z dniem ogłoszenia. Zawierało rozszerzony w stosunku do 1950 r. wykaz bibliotek mających prawo przechowywać w swoich zbiorach druki wycofane z obrotu i przepisy udostępniania ich dla celów urzędowych i naukowych. /"Mon. pol.", nr 13 poz. 130/ (Por. poz. /57).

41

19 N a r a d a p o m o r s k i c h l i t e r a t ó w i a r - t y s t ó w w G d a ń s k u. Wzięli w niej udział literaci, dziennikarze, plastycy i aktorzy z Gdańska, Szczecina, Bydgoszczy i Koszalina. Przedmiotem narady była sprawa życia kulturalnego na Pomorzu. Mówiono o niesprzyjających warunkach pracy literatów, o trudnościach współpracy z miejscowymi dziennikami, o braku opieki i zainteresowania ze strony władz centralnych

19
oraz warszawskich wydawnictw i redakcji. Postulowano założenie pomorskiego tygodnika kulturalnego i wydawnictwa.

42

- 19 D o r o c z n e w a l n e z e b r a n i e T o w a r z y s t w a N a u k o w e g o w T o r u n i u. W zebraniu uczestniczyli przedstawiciele PAN W. Doroszewski i L. Leszczyński. Tematem obrad było sprawozdanie z działalności Towarzystwa w 1954 r. oraz przyjęcie nowych członków.

W 1955 Wydział II: Filologiczno-filozoficzny Towarzystwa liczył 23 członków. Przewodniczącym Wydziału był S. Srebrny a jego zastępcą K. Górski. W ciągu roku odbyły się trzy posiedzenia wydziału, w tym jedno poświęcone problematyce historyczno-literackiej. Na zebraniu tym (16 XII) B. Nadolny przedstawił pracę J. M. Kasjana Nieznana poezja Stanisława Starzyńskiego oraz pracę T. Woronko: Uwagi o stylu fałszywym "Ziemiaństwa" Koźmiana. Ponadto 21 I na posiedzeniu Komisji Filologicznej i Oddziału Toruńskiego Towarzystwa Filologicznego E. Słuszkiewicz przedstawił własną pracę pt.: Etymologia polskiego "przykry", "wszyscy jak jeden mąż" oraz uwagi o tzw. kalce językowej.

43

- 20 W i e r s z e d o A n k i Władysława Broniewskiego opublikowała "Nowa Kultura" w nr 8. Wiersze te zaliczone zostały przez krytykę do najwyższych osiągnięć poetyckich Broniewskiego.

Po wydaniu ich w osobnym tomiku (Anka. PIW 1956) R. Matuszewski pisał: "Broniewski należy do wyjątkowych poetów, którzy nie wahali się nigdy przed wzięciem pióra do ręki w najcięższych nawet chwilach życia. Jako liryka doznań osobistych cechowała go zawsze rezygnacja z wszelkiego pseudohimowania uczuć i poszukiwania dla nich jakichkolwiek ekwiwalentów poza formułami o największej potoczności. Narzucając sobie ów rygor najtrudniejszej

20

prostoty, poeta zwyciężył po wielokroć tam, gdzie inni ze zwycięstw dawno zrezygnowali. Ze strun, na których - zda się - wygrano już wszystko, wydobyć potrafił nowy dźwięk, przyspieszający bicie tysięcy serc."

W. DĄBROWSKI. Sztandar Młodych 1956 nr 198. - R. MATUSZEWSKI. "Roczn. liter." 1956 s. 18. - R. MATUSZEWSKI. "Prz. kult." ¹⁹⁵⁷ nr 4. - J. IWASZKIEWICZ. "Życie Warsz." 1960 nr 128. - T. LISICKA. "Życie liter." 1960 nr 18.

44

21 O t w a r c i e F i l h a r m o n i i N a r o d o w e j w Warszawie w nowoodbudowanym gmachu przy ul. Jasnej. Otwarcie Filharmonii połączone było z inauguracją V Międzynarodowego Konkursu im. F. Chopina. W uroczystości wzięli udział I sekretarz KC PZPR B. Bierut i członkowie Biura Politycznego, przewodniczący Rady Państwa A. Zawadzki i członkowie Rady Państwa, prezes Rady Ministrów J. Cyrankiewicz i członkowie rządu.

45

21 O g ó l n o p o l s k a i n a u g u r a c j a R o k u M i c k i e w i c z o w s k i e g o odbyła się na posiedzeniu Komitetu Obchodu Roku Mickiewiczowskiego w sali kolumnowej Urzędu Rady Ministrów. Obradami kierował A. Zawadzki. W naukową problematykę Roku wprowadził zebranych referat K. Wyki. W dyskusji głos zabierali wybitni naukowcy, krytycy, artyści i działacze kulturalni, uzupełniając tezy referatu i wysuwając postulaty w związku z obchodami Roku Mickiewiczowskiego. Omówione zostały formy popularyzacji dzieł poety w Polsce i zagranicą oraz problemy badań naukowych nad twórczością Mickiewicza. Zatwierdzono też program najważniejszych uroczystości ku czci poety. Na zakończenie posiedzenia powołano egzekutywę Roku Mickiewiczowskiego, w skład której weszli: W. Sokorski, S. Żółkiewski, K. Wyka,

Z. Dembińska, J. Wilczek, J. K. Wende, K. Kuryluk, St. Balicki, K. Malinowski, J. Jasiński i J. Pański.

Wkrótce potem nastąpiły uroczystości inauguracyjne Roku Mickiewiczowskiego w różnych ośrodkach życia kulturalnego.

M. in.: 9 III odbyła się akademie inauguracyjna na Uniwersytecie M. Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Referat wygłosiła J. Garbaczowska.

W kwietniu zainaugurowano obchody mickiewiczowskie w Katowicach i na Opolszczyźnie.

11 V odbyła się uroczystość inauguracyjna w Towarzystwie Naukowym KUL-u. Referat wygłosił S. Pigoń.

14 V zainaugurowano Rok Mickiewiczowski w Poznaniu uroczystą akademią połączoną z premierą sztuki A. Maliszewskiego: Ballady i romanse.

W związku z Rokiem Mickiewiczowskim ZLP i Polskie Radio ogłosiło konkurs otwarty na 1. krótkie opowiadanie o Mickiewiczu, 2. utwór poetycki o tematyce romantycznej, 3. sztukę świetlicową, wieczornicę lub słuchowisko radiowe, związane z życiem i twórczością Adama Mickiewicza. Wyniki konkursu zob. poz.

46

22 Zmarł Józef Jedlicz /Kapuscieński/ (ur. 1878), poeta, nowelista, krytyk i tłumacz.

1925

Urodził i wychował się na Podhalu. Po ukończeniu Uniwersytetu Jagiellońskiego pracował początkowo jako nauczyciel w Jaśle i Lwowie (1904 - 1907), a następnie do r. 1939 jako referent kultury i sztuki w Zarządzie Miejskim. W 1925 - 1927 był kierownikiem literackim Teatrów Miejskich. Był jednym z organizatorów Związku Teatrów i Chórów Włościańskich i redaktorem Poradnika tego Związku. Redagował również "Skarbnicę Polską" (1912 - 1914), "Wiadomości Teatralne" (1928) i współredagował "Widno-

kręgi". Współpracował z "Prawdą", "Krytyką" i "Chimerą".

K. BRONCZYK. "Tyg. powsz.", nr 11. - J. PARANDOWSKI. "Życie Warsz.", nr 55. - S. PODHORSKA-OKOŁÓW: Arystofanes w przekładach J. Jedlicza. "Nowa Kult.", nr 10. - S. PODHORSKA-OKOŁÓW: Pracowity żywot pisarza. "Nowa Kult.", nr 14.

47

22 Nagroda miasta Poznania w dziedzinie literatury przyznana została E. Paukszcie za całokształt jego twórczości z uwzględnieniem prac o Wielkopolsce. 48

30 Dyskusja na temat reformy ortografii. Opublikowany w nr 9 z dn. 30 II artykuł K. Jędrzejewskiej: O reformę ortografii znalazł żywy oddźwięk wśród czytelników. Do redakcji napłynęły liczne listy. Kilka z nich wydrukowano w nr 15 "Nowej Kultury". Zakończyła dyskusję wypowiedź St. Jodłowskiego Sytuacja w ortografii polskiej ("Nowa Kultura", nr 21 - 22).

Szczegółowo uzasadniając swoje stanowisko, powołując się na zdania M. Dłuskiej, W. Doroszewskiego i K. Nitscha autor artykułu stwierdził: "Zasadniczą zmianę pisowni uważam za zbytęzną. Jestem za pozostawieniem jej podstawowych zasad i składników, m. in. za bezwzględny utrzymaniem co najmniej wymiennych ó i rz, dotychczasowego systemu pisowni samogłosek nosowych i grup om, on, em, en". ("Nowa Kultura", nr 22). Równocześnie St. Jodłowski nie wykluczał pewnych drobnych uproszczeń i wyrównań w zakresie niektórych przepisów po przeprowadzeniu szczegółowej, rzeczowej dyskusji na ten temat w fachowych czasopismach językoznawczych.

49

- Opowiadanie Marii Dąbrowskiej "Na wsi wesele" ukazało się w nr 2 miesięcznika "Twórczość".

23

Od 21 stycznia było też nadawane przez Polskie Radio. Opowiadanie to uznane zostało za najwybitniejszy utwór prozą, drukowany w 1955 r. na łamach czasopism literackich. Wkrótce po opublikowaniu w "Twórczości" pojawiły się w prasie entuzjastyczne recenzje i omówienia. M. in. J. Andrzejewski pisał: "/... mimo skromnej ilości stron Na wsi wesele jest na tle współczesnej prozy osiągnięciem zupełnie wyjątkowym i jeśli chodzi o realistyczną wymowę - najdoskonalszym. Myślę, że od wielu lat poprzez zdania ułożone w polskim języku nie popłynął oddech wielkiej epoki o pięknie tak czystym i szlachetnym, jak to, które swoją prawdę o życiu, ludziach i naszych czasach przenika opowiadanie Dąbrowskiej".

W dyskusjach literackich m. in. na Plenum ZG ZLP w 1955 opowiadanie Dąbrowskiej służyło jako argument przeciwko schematyzmowi, jako przykład prawdziwego realizmu, równowagi ideowej i optymizmu. Włączone do wydanego w 1955 r. tomu opowiadań M. Dąbrowskiej pt.: Gwiazda zaranna uznane było obok Trzeciej jesieni za najlepszy utwór tomu.

R e c e n z j e N a w s i w e s e l e: J. ANDRZEJEWSKI: Nowe opowiadanie M. Dąbrowskiej. "Nowa Kult.", nr 12. - K. CHYLINSKA: Opowiadanie i polityka. "Życie Warsz.", nr 74. - R. ZIMAND: "Ach ta chata rozśpiewana...". "Przegl. kult.", nr 15. - T. DREWNOWSKI: O kilku odmianach krytycyzmu. "Nowa Kult.", nr 25.

R e c e n z j e z t o m u G w i a z d a z a r a n n a: T. DREWNOWSKI: Noce i dni trzeciej jesieni. "Nowa Kult.", nr 42. - J. IWASZKIEWICZ: Nocne spotkania. "Życie Warsz.", nr 235. - A. KĘJOWSKI: Opowiadania M. Dąbrowskiej. "Twórczość", nr 12. s. 137 - 144. - S. KRZEMIEN. "Walka Młodych", nr 10. - S. LICHANŃSKI: Noc uchodziła ze świata. "Dziś i Jutro", nr 42.

- Pierwsze powojenne wydanie poezji Józefa Czechowicza. Na rynku księgarskim ukazała się książka: Józef Czechowicz: Wiersze wybrane. Zebrali, opracowali i wstępem opatrzyli S. Pollak i J. Śpiewak. Notę biograficzną napisał W. Gralewski. Książka prezentowała bogaty dorobek poetycki Czechowicza. Zawierała prawie wszystkie utwory drukowane w oddzielnych tomikach poety, wiersze dla dzieci, a także utwory pozostawione w rękopisach (w tym juwenilia).

Wiersze wybrane wydane w piętnastą rocznicę śmierci poety wzbudziły duże zainteresowanie w świecie literackim. Pięciotyśięczny nakład został rozsprzedany w ciągu kilku dni. W prasie literackiej ukazały się liczne recenzje i artykuły zawierające często opinie kontrowersyjne. Dotyczyły one nie tylko samego tomu Wierszy wybranych (wstępu redaktorów, doboru wierszy), ale całej twórczości Czechowicza, jego stosunku do "awangardowości" i tradycji. Dyskusja o Czechowiczu rewidowała w znacznym stopniu stosunek do poezji dwudziestolecia międzywojennego, stała się istotnym elementem w przewartościowaniu dawnych poglądów na twórczość poetycką tego okresu.

J. ŚPIEWAK: Rozpoczynam dyskusję o poezji J. Czechowicza. "Twórcz.", z. 5 s. 151 - 157. Polem.: Z. HERBERT: Uwagi o poezji J. Czechowicza. "Twórcz.", z. 9 s. 129 - 135. - J. PRZYBOŚ: O J. Czechowiczu. "Nowa Kult.", nr 36. - J. ŚPIEWAK: Broń nuty człowieczej. "Nowa Kult.", nr 40. - J. PRZYBOŚ: Spór, ale nie o Czechowicza. "Nowa Kult.", nr 42). - H. PANFIŁOWICZ: Wizerunek trwogi - wizerunek piękna. "Dziś i Jutro", nr 26. - (W.). "Kamena", nr 5. - J. ZAGÓRSKI: Tom J. Czechowicza. "Życie liter.", nr 50. - J. MACIEJEWSKI: Sprawa Czechowicza, twoja, nasza. "Kultura i Życie" 1956 nr 33. - J. NAGRABIECKI:

MARZEC

1 Uchwała Prezydium Rządu w sprawie rozwoju telewizji. Uchwała przewidywała powstanie w Warszawie Centralnego Ośrodka Telewizyjnego, który pod koniec 1958 r. rozpocząć miał nadawanie programów. Retransmisyjne ośrodki telewizyjne miały powstać w Łodzi, Katowicach i Krakowie. Planowano rozpoczęcie w 1955 r. budowy nadawczej stacji telewizyjnej w Pałacu Kultury i Sztuki.

52

3 Jubileusz Jerzego Szaniawskiego. W domu ZLP w Warszawie odbyła się uroczystość siedemdziesięciolecia urodzin i czterdziestolecia pracy twórczej J. Szaniawskiego. Po zagajeniu L. Kruczkowskiego minister Wł. Sokorski udekorował jubilata Krzyżem Komandorskim Odrodzenia Polski. Referat poświęcony twórczości dramaturga wygłosił W. Natanson. Jubileusz stał się okazją do przypomnienia kilku sztuk Szaniawskiego na scenach teatrów polskich. W 1955 m. in. Teatr Powszechny wystawił Most, a Teatr Ziemi Lubuskiej Żeglarza.

W związku z jubileuszem w prasie literackiej ukazały się krytyczne omówienia twórczości J. Szaniawskiego, m. in.: L. Handa: Pytania J. Szaniawskiego. "Życie liter.", nr 11; A. Hoffman: O dramaturgii J. Szaniawskiego. "Dziś i Jutro", nr 8; W. Natanson: J. Szaniawski. "Teatr", nr 5; tenże: Jubileusz J. Szaniawskiego. "Twórcz." z. 2; H. Vogler: J. Szaniawski: Marzyciel i racjonalista. "Prze. kult.", nr 7.

53

26

4 Odczyt Antoniego Słonimskiego pt. UNESCO i współpraca kulturalna odbył się w sali kolumnowej Uniwersytetu Warszawskiego. Po odczycie dyskutowano na temat założeń UNESCO oraz rozwoju i osiągnięć tej organizacji.

54

5 Ukazał się pierwszy numer "Kwartalnika Opolskiego", wydawanego przez Wyższą Szkołę Pedagogiczną i Towarzystwo Historyczne w Opolu. Zakres tematyki pisma określał jego podtytuł: Archeologia, historia, język, literatura, sztuka, szkolnictwo. Redaktorem pisma został S. Kolbuszewski. Do Rady redakcyjnej weszli: St. Czarnecki, T. Musiał, S. Rospond, J. Zborowski. O celach i programie pisma redakcja pisała: "Chcemy wydobywać, poznawać i rejestrować prawdę o przeszłości Śląska - przede wszystkim Opolszczyzny - i chcemy uczestniczyć w budowaniu nowego życia polskiego, w kształtowaniu świadomości i kultury narodu socjalistycznego".

Realizując te zadania wprowadzono dwa stałe działy pisma: I. Z przeszłości Śląska, II. O dzisiejszym Opolu. Pierwszy dział gromadził studia i materiały przedstawiające różne etapy życia polskiego na ziemiach Śląska. Drugi - artykuły o współczesnym życiu kulturalnym Opola, publikacje prac naukowców i badaczy Opola. W niektórych numerach wprowadzono nadto dodatek literacki przeznaczony dla debiutów opolskich. Pismo zasilali artykułami przede wszystkim opolanie.

55

6 Dyskusje o krytyce i literaturze. Tocząca się od dłuższego czasu w kręgu literatów dyskusja weszła na łamy prasy. W "Nowej Kulturze" ukazał się artykuł W. Macha pt.: O mętnych wodach i czystym nurcie. List do przyjaciela. Autor oceniał krytycznie sytuację, jaka zaistniała w literaturze polskiej

14
i krytyce po III Plenum KC PZPR i XI Sesji Rady Kultury i Sztuki. Twierdził, że na froncie walki ideologicznej zapanował zamęt, pomieszanie postaw i tendencji, grożące zatraceniem ideowości w ramach "odwilży". Sprzeciwiał się potępianiu wszystkiego co ukazało się w literaturze polskiej w minionym okresie. Deklarując się jako zwolennik odnowy literatury, jednocześnie występował Mach przeciwko wszelkiej nieodpowiedzialnej i lekkomyślnej krytyce. Zdaniem jego należy "odróżnić, co w krytyce negatywnej wynika z troski o literaturę, a co jest malkontenctwem, wybrzydzeniem, kontrpropagandą, złą wolą. Co w tym służy przyjaciołom literatury współczesnej - a co jej wrogom".

Równocześnie z artykułem Macha "Nowa Kultura" opublikowała w ramach ankiety "Pisarze wobec dziesięciolecia" wypowiedź J. Kotta. W przeciwieństwie do Macha broniącego wartości literatury polskiej minionego okresu, Kott poza kilkoma wyjątkami przekreślał dorobek literacki tych lat twierdząc, że powstałe wtedy książki nie mówiły prawdy o życiu albo dawały parę prawd tak ogólnych, "że brzmiały zupełnie pusto".

Oba artykuły wywołały żywe echa i długotrwałe polemiki w prasie literackiej. Do stanowiska Macha nawiązywał A. Słucki postulując odnowę literatury we współdziałaniu z partią. M. Czerwiński zabierając głos w dyskusji zajął w stosunku do pozycji Macha i Kotta stanowisko pośrednie i stwierdził, "że prawda o literaturze tego okresu leży po środku. Że wśród słabej literatury są książki, które mają cechy dobre, partie zdrowe i które ustalają pewne najważniejsze konieć końców stanowiska pisarskie".

Przeciwko wypowiedziom Macha i Kotta oraz przeciwko nawiązującej do toczącej się dyskusji fraszce K. Brandysa pt.: Co kto ozuje wystąpił J. Putrament. W artykule Precz z przymrozkami zarzucił on redakcji "Nowej Kultury", że drukując wspomniane

publikacje nie ukazujące konkretnych błędów nowej krytyki, zamraża twórczą dyskusję w środowiskach literackich.

Polemiczny charakter w stosunku do artykułu Macha miała również wypowiedź K. Żywulskiej. Autorka jej twierdziła, że Mach obawiając się urojonego, jej zdaniem, niebezpieczeństwa i formułując ogólnikowe zarzuty pod adresem nowych tendencji, przyczynia się do tłumienia krytyki i utrudnia odnowę literatury współczesnej.

W. MACH: O mętnych wodach i czystym nurcie. List do przyjaciela. "Nowa Kult.", nr 10. - J. KOTT: Pisarze wobec dziesięciolecia. "Nowa Kult.", nr 10. - /K. BRANDYS/ nn: Co kto czuje. /Fraszka/. "Nowa Kult.", nr 10. - J. PUTRAMENT: Precz z przy-
mrozkami. "Prz. kult.", nr 11. - A. SŁUCKI: Wiosenne tarapaty
i propozycje. "Prz. kult.", nr 12. - S. J. KURÓWSKI: Wielka
dyskusja trwa! "Dziś i Jutro", nr 14. - K. ŻYWULSKA: Gdzie jest
tygrys? "Nowa Kult.", nr 14. - Od Redakcji. "Nowa Kult.", nr
14. - M. CZERWIŃSKI: Rzeczywisty rozwój i grobowiec myśli. "Prz.
kult.", nr 21. 56

- 7 Wyniki konkursu "Twórczości" na opowiadanie o tematyce wiejskiej. Kolegium redakcyjne pisma po zapoznaniu się z 102 utworami nadesłanymi na konkurs przyznało dwie nagrody II po 3 000 zł. W. Górnemu z Lublina za pracę pt. Stonka i B. Kogutowi z Poznania za pracę pt. Jęczmień oraz dwa wyróżnienia po 1 000 zł W. Kajderowi z Krakowa za utwór pt. Powrót do rodzinnych Brzegów i A. Podhórskiemu z Warszawy za utwór pt. Wola ojca.

Zgodnie z warunkami konkursu prace nagrodzone zostały opublikowane w "Twórczości".

8 W a l n e z e b r a n i e P E N - C l u b u. Przedmiotem obrad było omówienie działalności organizacji w okresie ubiegłym, plany na przyszłość i wybór nowego zarządu. PEN-Club polski brał udział w pracach Federacji PEN-Clubów, uczestniczył w kongresie amsterdamskim, organizował imprezy publiczne poświęcone pamięci Kopernika, Balzaka, Hugo, Lwa Tołstoja, Arystofanesa, Shawa, Boya-Żeleńskiego i Żeromskiego. Poważnym osiągnięciem było zorganizowanie studiów przekładowych w Warszawie i Krakowie oraz przygotowanie do druku tomu O sztuce tłumaczenia, wydanej przez Ossolineum w 1955 r.

Na walnym zebraniu postanowiono rozszerzyć międzynarodowe kontakty polskiego piśmiennictwa, rozbudować pracę sekcji tłumaczy oraz z okazji Roku Mickiewiczowskiego rozpisać wśród wybitnych pisarzy świata ankietę na temat twórczości i poczytności Mickiewicza. Wyniki tej ankiety opublikowane zostały w wydanej w 1962 r. książce pt. Pisarze świata Mickiewiczowi /Zob. poz. /

Walne zebranie wybrało nowy zarząd polskiego PEN-Clubu w składzie: prezes - J. Parandowski, wiceprezesa - M. Dąbrowska i J. Iwaszkiewicz, sekretarz generalny - M. Rusinek, skarbnik - J. Zawieyski. Członkami Zarządu zostali: K. Brandys, I. Krzywicka, prof. K. Kumaniecki, M. Bechzye-Rudnicka, A. Słonimski, A. Wat, W. Żukrowski. Do komisji rewizyjnej wybrani zostali: J. Brzechwa, S. Kaczorowski, W. Natanson, A. Olcha, M. Szerer.

58

9 Z m a r ł w e W r o c ł a w i u S t e f a n Ł o ś (ur. 1901), literat, organizator życia kulturalnego na Ziemiach Odzyskanych, prezes Oddziału Wrocławskiego ZLP.

59

10 Z m a r ł w K r a k o w i e J a n C z a r n e c k i, najstarszy w Polsce księgarz i zasłużony wydawca, literat, bibliofil.

60

12 O s t a t n i n u m e r "P r z e d p o l a", dwutygodniowego dodatku kulturalnego "Sztandaru Młodych", ukazał się z datą 12 marca. Pismo wychodziło od 31 lipca 1954 r. (Zob. poz.

). W ciągu kilkumiesięcznej działalności zamieściło na swych łamach interesujące prace młodych pisarzy i publicystów, m. in.: J. Broszkiewicza, W. Dąbrowskiego, A. Dobosza, M. Hłaski, B. Koguta, K. Koźniewskiego, M. Lei, J. Lenarta, S. Mrożka, W. Odojewskiego, W. Sadkowskiego, B. Wojdowskiego.

W artykule wstępnym do ostatniego numeru redakcja stwierdziła, że "Przedpole" jako dodatek przy masowym piśmie młodzieżowym miało zbyt słabe możliwości redakcyjne i techniczne dla ukazania i rozwinięcia twórczej aktywności młodzieży. Na II Zjeździe Związku Młodzieży Polskiej postanowiono powołać samodzielny organ prasowy poświęcony sprawom rozwoju twórczego i kulturalnego młodzieży. Realizacją tych postanowień była zmiana charakteru pisma "Po prostu". (Zob. poz.).

61

13 D r u g a n a r a d a p o m o r s k i c h l i t e r a t ó w i a r t y s t ó w. W Bydgoszczy odbyła się narada przedstawicieli związków twórczych województwa bydgoskiego, gdańskiego i koszalińskiego. Przedmiotem obrad było utworzenie czasopisma kulturalno-artystycznego, mającego zastąpić wychodzącą w latach 1945 - 1948 "Arkonę". Ustalono profil czasopisma i wysunięto pod adresem władz centralnych szereg argumentów uzasadniających potrzebę jego powstania. (Por. poz.).

62

13 P o r a n e k p o e z j i G a ł c z y ń s k i e g o w T e a t r z e A t e n e u m. Wykonawcą był zespół Estrady Poetyckiej teatru.

63

14 W a l n e z e b r a n i e K l u b u L i t e r a c k i e g o

w J e l e n i e j G ó r z e. Omówiono czteroletnią działalność Klubu, ustalono plan dalszej pracy i dokonano wyboru nowego Zarządu. 64

19 O t w a r c i e k a b a r e t u l i t e r a c k i e g o "K o z i r ó g" w K a l i s z u. Kierownikiem jego został M. Mikuta, wykonawca ^{mi} cotygodniowych programów zmieniających raz na miesiąc byli artyści P. T. im. Bogusławskiego w Kaliszu. Pierwszy program kabaretu nosił tytuł "Narodziny kabaretu". 65

20 "N o w a K u l t u r a" rozpoczęła cykl f e l i e t o n ó w J e r z e g o A n d r z e j e w s k i e g o pt.: Kartki z lektury. Pierwszy felieton poświęcony opowiadaniu M. Dąbrowskiej Na wsi wesele drukowany był w nr 12. 66

20 O p o w i a d a n i a M a r k a H ł a s k i. "Nowa Kultura" w nrze 12 opublikowała opowiadania pt.: Robotnicy, Okno. Publikację tę krytycy zaliczyli do ważniejszych wydarzeń literackich roku. Opowiadanie zostało wyróżnione Nagrodą Pracy na Międzynarodowym Konkursie Literackim zorganizowanym w związku z Festiwalem Młodzieży i Studentów. Nie był to jednak, jak mylnie podawano, debiut Hłaski. Pierwszy jego utwór prozą pt. Noc nad piękną rzeką (Fragment powieści) opublikowany został w nr 5 z dn. 25 IX 1954 r. "Przedpola", dodatku kulturalnego "Sztandaru Młodych". 67

21 O t w a r c i e t r z y d n i o w e g o I W a l n e g o Z j a z d u D e l e g a t ó w S P A T i F. Tematem obrad były głównie sprawy organizacyjne, zawodowe i bytowe. Referat będący wstępem do szerokiej dyskusji wygłosił M. Wyrzykowski. Zarówno referat, jak i dyskutanci podkreślali, że teatr polski

w ostatnich 10 latach nie sprostają wymaganiom widza. Przyczyną tego, był zdaniem dyskutantów, m. in. brak twórczej atmosfery w teatrach wynikający zarówno z błędów polityki kulturalnej, jak i z błędów ludzi sceny. Wskazywano na szkodliwość systemu centralizacji życia teatralnego, krytykowano płynność kadr w teatrach, występowało przeciw traktowaniu teatrów jako przedsiębiorstw usługowych.

Na zakończenie Zjazdu powołano nowe władze stowarzyszenia. Prezesem został Wojciech Brydziński. 68

- 23 Dyskusja o plastyce na łamach "Prze-
glądu Kulturalnego". Dyskusję rozpoczął artykuł
J. Ćwiertni: O smaku destylowanej wody, o metodzie uchylania
drzwi i jeszcze o kilku sprawach natury artystycznej. Autor
jego wystąpił przeciwko dogmatycznym skostnieniom krytyki arty-
stycznej, przeciwko ograniczaniu artysty postulatami określa-
jącymi formę dzieła. Domagał się równouprawnienia wszelkich środ-
ków formalnych, prawa do deformacji rzeczywistości. Do artykułu
dołączone zostały liczne reprodukcje dzieł Picassa, których
popularyzacji domagał się Ćwiertnia. Dyskusja toczyła się
głównie wokół zagadnienia realizmu, komunikatywności i defor-
macji artystycznej oraz popularyzacji współczesnej plastyki
zachodniej.

J. ĆWIERTNIA: O smaku destylowanej wody /.../. "Prz.
kult.", nr 11. - Z. POLSAKIEWICZ: O realistycznej i antyrealis-
tycznej deformacji, o tym czego nie należy wpuścić przez otwar-
te drzwi i jeszcze o kilku sprawach natury politycznej. "Prz.
kult.", nr 13. - M. JASTRUN: Wokół zamrożonej wody. Tamże,
nr 14. - R. ZIMAND: Uwagi o deformacji i realizmie. Tamże, nr
14. - W. BOROWSKI i J. LUDWIŃSKI: O niedostrzeganiu jednego z

0755

największych przełomów w sztuce. Tamże, nr 21. - J. WILKON:
Sposobem don Kichota albo "okoniem". Tamże, nr 21.

69

26 Rozszerzone Prezydium Rady Kultury i Sztuki obradowało w Nieborowie nad przygotowaniem do oceny Dziesięciolecia w literaturze i sztuce. Osiągnięcia teatru i literatury przedstawił J. Kott. Ustalono termin plenarnego posiedzenia Rady Kultury i Sztuki na połowę czerwca 1955 r. (zob. poz.).

70

28 Zmarła w Krakowie Zofia Meisnerowa, tłumaczka.

71

29 Zmarł w Krakowie Adam Bar (ur. 1895), historyk literatury, bibliograf. (Informacje bio-bibliograficzne podaje Słownik współczesnych pisarzy polskich. T. 1 s. 156 - 159).

W. PISAREK. "Życie lit.", nr 20. - M. POZNAŃSKI. "Bibliotekarz", nr 5.

72

- Komitet założycielski Towarzystwa Miłośników Teatru powstał w Zakopanem, z udziałem L. H. Morstina i R. Brandstaettera. Na zebraniu komitetu postanowiono utworzyć w Zakopanem w najbliższej przyszłości stały, zawodowy Teatr Miejski i Teatr Kukiełek. Oba teatry miały uwzględniać w swym programie tematykę regionalną Podhala.

73

- Poeci trzech pokoleń Artura Sanda-
uera. Książka zawierała drukowane na łamach czasopism w latach 1953 - 1955 szkice o twórczości Tuwima, Słonimskiego, Broniewskiego, Iwaszkiewicza, Przybosia, Gałczyńskiego i Jas-

truna. Szkice te zaliczone zostały przez recenzentów do najlepszych prac krytycznych roku.

J. BŁONSKI. "Roczn. lit." s. 189 - 192. - W. SZYMAŃSKI: Szkice Sandauera. "Tyg. powsz.", nr 28. - J. J. LIPSKI: O uro-
kach śmiałej hipotezy. "Kronika" 1956 nr 4 /Polem.: Notatki
naiwnego. "Kronika" 1956 nr 5/. - R. MATUSZEWSKI: O poezji dwu-
dziestolecia. "Nowa Kult." 1956 nr 5. - W. NATANSON: Siedem
porterów literackich. "Twórczość" 1956 z. 1 s. 45 - 47. - J.
PREGR: Na marginesie "poetów trzech pokoleń". - J. SŁAWIŃSKI:
Sztuka pisania o poezji. "Twórczość" 1956 z. 5 s. 132 - 140.

74

- O t w a r c i e K l u b u Z w i ą z k ó w T w ó r c z y c h
w Krakowie. Nowa placówka, mieszcząca się w Domu Plastyka,
stawiała sobie za cel zacieśnienie współpracy związków twór-
czych plastyków, architektów, literatów i kompozytorów.

75

- R. K a r s t o H e m i n g w a y' u. W związku z przyznaniem
nagrody Nobla Ernestowi Hemingway'owi w "Twórczości" ukazała
się charakterystyka jego dorobku pisarskiego pióra R. Karsta
pt. Casus Hemingway...

Artykuł Karsta pt. Twórczość Hemingwaya opublikowała rów-
nież "Trybuna Wolności" nr 16.

76

- O p o w i a d a n i e A d o l f a R u d n i c k i e g o
Z ł o t e o k n a ukazało się w drugim wydaniu tomu Żywe i
martwe morze. Opowieść o kwietniowym powstaniu warszawskiego
ghetta wywołała liczne wypowiedzi krytyków. Oceniając to opo-
wiadanie na tle dotychczasowego dorobku twórczego Rudnickiego
A. Kijowski pisał o Złotych oknach: "Wielka wstrząsająca "Gu-
ernica" narodu żydowskiego. Niewiele chyba w polskiej i europej-

skiej literaturze przykładów podobnej siły, wyrażonej przez prostotę, podobnej jasności i podobnej celności słowa".

K. EBERHARDT: W godzinę śmierci naszej. "Dziś i Jutro", nr 26. /Polem.: M. KAMIŃSKA: W obronie Józefa Klona. "Dziś i Jutro", nr 29/. - A. KIJOWSKI: Guernica. "Nowa Kult.", nr 35. - Z. PE-
DZIŃSKI: Poeta była się nie tylko w literaturze. "Dziś i Jutro", nr 33. - W. SADKOWSKI: Pamięć solidarna i sprawiedliwa. "Życie Warsz.", nr 224. 77

- O s t a t n i n u m e r p i s m a "Ł ó d ź L i t e r a c -
k a" ukazał się z datą luty - marzec 1955 r. Jakkolwiek redak-
cja zapowiedziała, że począwszy od następnego numeru pismo uka-
zywać się będzie jako dwutygodnik, "Łódź Literacka" przestała
wychodzić. Założenie pisma zob. poz. /. Ogółem wydano 5 nu-
merów, z czego tylko pierwszy (lipiec - sierpień 1954) był nu-
merowany. W maju 1955 r. w miejsce "Łodzi Literackiej" zaczął
wychodzić wydawany przez Oddział Łódzki ZLP dwutygodnik "Kroni-
ka" /zob. poz. /. 78

- S t u d e n c k i T e a t r S a t y r y c z n y w Ł o d z i
zainaugurował swą działalność przedstawieniem satyrycznym pt.
Pstragi. Przedstawienie odbyło się w Auli Uniwersytetu Łódz-
kiego. 79

KWIECIEŃ

1 "D z i e s i ę ć n a j l e p s z y c h k s i ą ż e k 1 0 -
- l e c i a" - w y n i k i p l e b i s c y t u "N o w e j
K u l t u r y". W plebiscycie wzięło udział 1241 czytelników.
Jako najlepsze książki 10-lecia wytypowano następujące pozycje:
I. Newerly: Pamiętka z Celulozy (846 głosów), Z. Nałkowska:

Medaliony (501 głosów), K. Brandys: Obywatele (448 głosów),
J. Andrzejewski: Popiół i diament (407 głosów), L. Kruczkowski:
Niemcy (297 głosów), K. Koźniewski: Piątka z ulicy Barskiej
(329 głosów), L. Rudnicki: Stare i nowe (328 głosów), J. Tuwim:
Kwiaty polskie (318 głosów), J. Putrament: Wrzesień (313 głosów)
B. Czeszko: Pokolenie (278 głosów). 80

3 J a r o s ł a w I w a s z k i e w i c z p r z e w o d n i -
c z ą c y m P o l s k i e g o K o m i t e t u O b r o Ń -
c ó w P o k o j u. Na stanowisko to powołał go Trzeci Ogólno-
polski Kongres Pokoju. 81

3 E s t r a d a p o e t y c k a w P o z n a n i u, zorganizowa-
na przez Państwowe Przedsiębiorstwo Imprez Rozrywkowych, roz-
poczęła swą działalność Koncertem Mickiewiczowskim w Teatrze
Polskim. 82

3 T o w a r z y s t w o i m. J. T u w i m a. Wykładowcy Młode-
dzieżowego Domu Kultury im. J. Tuwima w Łodzi wystąpili z ini-
cjatywą powołania do życia Towarzystwa, które będzie się zajmo-
wać popularyzacją wiedzy o poecie i jego twórczości. W skład
komitetu organizacyjnego m. in. weszły S. Tuwim i I. Tuwim-
-Stawińska. 83

5 L e o n K r u c z k o w s k i z o s t a ł P r z e w o d n i -
c z ą c y m S e j m o w e j K o m i s j i O ś w i a t y,
N a u k i i K u l t u r y. 84

14 2 5 - l e c i e ś m i e r c i W ł o d z i m i e r z a M a -
j a k o w s k i e g o uczciła prasa literacka publikacją jego
utworów oraz artykułów o życiu i twórczości poety. W 1955 r.
ukazał się również Wybór satyr Majakowskiego w przekładzie zbior-

rowym pod red. A. Sterna. W 1955 roku opublikowano również wiele artykułów na temat twórczości dramaturgicznej Majakowskiego i wzbogacenia przez niego współczesnego teatru o wzory groteskowej sztuki rewolucyjnej. Artykuły te ogłoszone były w związku z premierami sztuk Majakowskiego Łaźnia i Pluskwa /zob. r. 1954 poz.

1.

Ponadto ukazały się m. in. następujące pozycje:

J. IWASZKIEWICZ: Poezja mojej młodości. "Życie Warsz.", nr 91. - L. KASSIL: Z krtani do gwiazd. "Trybuna Ludu", nr 105. - S. KIRSANOW: Umiłowany poeta. "Nowa Kult.", nr 16. - Kronika życia poety. "Trybuna Ludu", nr 105. - T. KWIECIŃSKA: Do wydawców. "Nowa Kult.", nr 18. - G. LASOTA: Majakowski żywy. "Trybuna Ludu", nr 105. - Tenże: Lewą marsz. "Nowa Kult.", nr 16. - A. SANDAUER. "Życie Warsz.", nr 88. - A. SŁUCKI: Notatka na szpalcie. "Prz. kult.", nr 15. - A. STERN: O wczesnej satyrze Majakowskiego. "Prz. kult.", nr 15. - Tenże: Majakowski a poezja polska. "Przyjaźń", nr 14. - Tenże. "Świat", nr 14. - K. T. TOEPLITZ: Felieton rocznicowy (Majakowski jako scenarzysta i współrealizator filmowy). "Nowa Kult.", nr 16. 85

- 14 P o w s t a n i e O p o l s k i e g o O d d z i a ł u T o - w a r z y s t w a L i t e r a c k i e g o i m. A d a m a M i c k i e w i c z a. Pierwsze organizacyjne i naukowe zebranie Oddziału odbyło się 13 V. Tematem był odczyt E. Sawrymowicza pt.: Dorobek nauki marksistowskiej dotyczący twórczości A. Mickiewicza, oraz wybór zarządu Oddziału.

Do końca roku 1955 Oddział Opolski zorganizował 6 zebrań naukowych z odczytami E. Sawrymowicza, J. Kulczyckiej-Saloni, J. Nowakowskiego, S. Swierzewskiego, B. Zakrzewskiego i K. Wyki.

86

- 14 I n a u g u r a c j a c o t y g o d n i o w y c h s p o t k a ń

p u b l i c z n y c h organizowanych przez Oddział ZLP w Katowicach a poświęconych informacjom o wydarzeniach kulturalnych i literackich. ^{W świecie} Na spotkaniu inauguracyjnym A. Baumgardten, J. Brzoza i W. Szewczyk omówili ostatnie wydarzenia kulturalne w ZSRR, NRD, Francji i Włoszech. 87

16 Zmarł w Olsztynie Kazimierz Piekut, poeta.

S. LICHANSKI: Wspomnienie o poecie. "Dziś i Jutro", nr 13. 88

16 Komitet do wydania glos polskich i innych tekstów średniowiecznych Wielkopolski. Komitet utworzony został przez Komisję Filologiczną [↑] Poąznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Zatwierdzenie Komitetu przez Zarząd Towarzystwa nastąpiło 31 V 1955 r. Przewodniczącym został prof. Stefan Vrtel-Wierczyński. Głównym celem Komitetu jest wyszukanie, rejestracja i wydanie drobnych zabytków języka polskiego rozproszonych po różnych bibliotekach i archiwach. Konkretny plan prac Komitetu ustalony został na zebraniu w dn. 24 IX 55 r. 89

17 D y s k u s j a o p o e z j i. Rozpoczął ją J. Błoński artykułem: Za pięć dwunasta. Zoil wo poezji współczesnej, którego tematem były szanse rozwojowe współczesnej poezji polskiej. Jedną z głównych tez artykułu było twierdzenie, że poezja w ostatnich latach zamiera, o czym świadczy, zdaniem Błońskiego, zupełny brak interesujących debiutów. Przyczyny tego stanu rzeczy autor artykułu widział w narzuconej twórcom poetyce normatywnej, w zbyt mechanicznym naśladowaniu wielkich wzorów Majakowskiego i Broniewskiego, w konformizmie artystycznym, w zastępowaniu szczerości przeżycia fałszywymi szablonami.

Artykuł Błońskiego wywołał żywy oddźwięk w prasie literackiej. W. Maciąg w artykule Poprawić fałszywy zegar zgadzając się z tezą Błońskiego, że poezja polska przeżywała w ostatnich latach okres trudny, widział cały problem w innym świetle. Twierdził, że dowody Błońskiego są w większości nie do przyjęcia. Zarzucał mu naiwność w ferowaniu ogólnych ocen i brak argumentacji. Oceniając wypowiedź Błońskiego, pisał "Postulaty dotyczące się twórczości poetyckiej i ten żądający zerwania z poetyką normatywną, mówiący o poszerzeniu skali wrażliwości poetyckiej i sposobów odczuwania, krytyka wierszy wygrywanych na jednej strunie, krytyka fałszu poetyckiego, żądanie pełnego przemyślenia własnego stosunku do historii - ta część artykułu jest, moim zdaniem, słuszna, odkrywczą i chyba pomocną samej poezji, pozwalającą to i owo zrozumieć, pokazującą sposoby walki z błędami. Natomiast część początkowa, w szczególności analiza współczesnej twórczości poetyckiej, jest chyba pomyłką. Błyskotliwość intelektualna i stylistyczna nie przysłoni przecież jakości argumentacji".

Arnold Ślucki polemizując z Błońskim zajął się przede wszystkim oceną młodej poezji polskiej. Wypowiedź Błońskiego uznał za pamflet, a nie krytykę. "Na przekór Zoilowym utyskiwaniom - twierdził - obraz poezji naszego dziesięciolecia nie jest aż tak śmiertelnie jednostajny". Broniąc dorobku współczesnej poezji ukazywał wartość twórczości poetów specjalnie ostro skrytykowanych przez Błońskiego: Woroszylskiego, Wirpisy, Różewicza i Kubiaka.

Stanowisku Błońskiego ostro przeciwstawił się również R. Zimand w artykule: Milczenie nie zawsze jest złotem. Artykuł ten został uznany przez S. Żółkiewskiego w jego wypowiedzi na czerwcowym Plenum ZG ZLP za niewłaściwy typ krytyki. Na Plenum

ZG ZLP esej Błońskiego był przedmiotem wypowiedzi wielu dyskutantów.

J. BŁOŃSKI: Za pięć dwunasta. Zoil o poezji współczesnej.
"Życie lit.", nr 16 - 18. - W. MACIAG: Poprawić fałszywy zegar.
"Życie liter.", nr 21. - A. SŁUCKI: Potyczka z Zoilem. "Prz.Kult."
nr 22. - R. ZIMAND: Milczenie nie zawsze jest złotem. "Trybuna
Ludu", nr 140. - J. PUTRAMENT: O socjalistyczną krytykę literac-
ką. "Prz. kult.", nr 24. - S. ŻÓŁKIEWSKI: O krytykach krytycz-
nie. "Nowa Kult.", nr 24. - J. PUTRAMENT: Niektóre problemy na-
szej krytyki. "Nowa Kult.", nr 25. - B. KOGUT: Nie tylko o
Plenum. "Życie liter.", nr 26.

90

17 P o r a n e k p o e z j i K. I. G a ł e z y ń s k i e g o
w wykonaniu zespołu Estrady Poetyckiej Teatru Ateneum.

91

20 S p o t k a n i e r e d a k c j i "P r z e g l ą d u K u l -
t u r a l n e g o" z czytelnikami w Katowicach. Redakcję repre-
zentowali: J. Broszkiewicz, M. Czerwiński, S. Dygat, G. Gottes-
man, J. Kott, A. Słucki, M. Żuławski. Celem spotkania była dy-
skusja nad pismem.

Sprawozdanie zob. M. Czerwiński: Pierwsza konferencja. "Przepl.
kult.", nr 18.

92

21 O t w a r c i e C e n t r a l n e g o M u z e u m L e n i -
n a w W a r s z a w i e. Muzeum zorganizowane zostało stara-
niem KC PZPR. Pomyślane jest jako placówka naukowa, która ma być
pomocą w studiach marksizmu-leninizmu.

93

23 - 30 T y d z i e ń p o e z j i w warszawskich księgarniach. Taki
tytuł nosił zorganizowany przez Klub Księgarza "Domu Książki"
i Związku Literatów Polskich cykl spotkań poetów z czytelnikami

- 23 D z i e s i ę c i o l e c i e P a ń s t w o w y c h Z a k ł a -
d ó w W y d a w n i c t w S z k o l n y c h. W ciągu 10 lat
swej pracy PZWS wydały ogółem około 200 milionów egzemplarzy
książek, z tego 89% podręczników. Roczna produkcja zakładów wyno-
siła ca 130 podręczników o łącznym nakładzie ok. 22 milionów
egzemplarzy. ("Życie Warsz.", nr 97).

95

- 25 S e s j a n a u k o w a p o ś w i ę c o n a C e r v a n -
t e s o w i. Sesję zorganizował Komitet Neofilologiczny PAN
z okazji obchodzonej w r. 1955 na apel Światowej Rady Pokoju
350 rocznicy ukazania się pierwszego wydania Don Kichota.

Sesję zagał przewodniczący Komitetu Neofilologicznego PAN
M. Brahmer. Podstawę dyskusji stanowiły referaty Z. Szmydtowej
Cervantes o sobie i A. Czernego Myśl Cervantesa.

Dł-a uczczenia 350 rocznicy ukazania się w druku Don Kicho-
ta zorganizowano również 11 XI uroczysty wieczór w Pałacu Kultu-
ry i Nauki w Warszawie. Odczyt o twórczości Cervantesa wygłosiła
Z. Szmydtowa. Przemawiał Manuelo Sanchez Arcasa; ustępy z pol-
skiego przekładu Don Kichota czytał W. Hańcza.

96

- 29 U c h w a ł a R a d y M i n i s t r ó w w sprawie ustale-
nia wykazu szkół wyższych uprawnionych do nadawania stopni do-
ktora nauk. W myśl ustawy w zakresie nauk filologicznych upraw-
nienia te zyskują Wydziały Filologiczne Uniwersytetów Jagiel-
łońskiego, Warszawskiego, Poznańskiego i Wrocławskiego. Ustawa
weszła w życie z dniem ogłoszenia 14 V. ("Mon. pol.", nr 41).

97

- 29 M a r i a D ą b r o w s k a i M i e c z y s ł a w J a -
s t r u n w y j e c h a l i d o B e r l i n a, W a r t -

burga i Weimaru na zaproszenie Związku Pisarzy Niemieckich.

Wrażenia z tej podróży opisała M. Dąbrowska w szkicach: Wartburg czyli pisarze jako ludzie rozmyślający. "Nowa Kultura", 51/52; Szkice z podróży. "Twórczość" z. 11 s. 82 - 90. (Wyd. osob. Szkice z podróży. W-wa 1956). M. Jastrun relacje z podróży opublikował w tomie Dzienniki i wspomnienia. W-wa 1955.

98

29 Rozstrzygnięcie śląskiego zamkniętego konkursu literackiego na utwór o tematyce współczesnej, obrazujący dorobek i przemiany X-lecia PRL na Śląsku. Konkurs ogłosiła Wojewódzka Rada Narodowa w Katowicach i miejscowy Oddział ZLP. Pierwszej nagrody nie przyznano. Drugie nagrody otrzymali J. Baranowska za Pieśń o jemielnickiej rebelii i A. Baumgardten za Strofy o tym co najbliższe. Trzecie nagrody otrzymali Z. Bronikowska, J. Brzoza, M. Klimas-Błahutowa i M. Rosińska.

99

30 Prapremiera sztuki Z. Skowrońskiego o Maturzyści w Teatrze Ateneum w Warszawie w reżyserii Z. Tobiasza. Ilość przedstawień 44, widzów 26 714. Sztuka dzięki swojemu autentyzmowi wzbudziła duże zainteresowanie krytyki. Wystawiana była przez wiele teatrów. Jeszcze w 1955 r. wystawiły ją teatry w Częstochowie, Gdyni, Katowicach, Krakowie (Teatr Stary), Łodzi (Teatr Nowy), Opolu, Poznaniu (Teatr Polski), Rzeszowie, Wrocławiu (Teatr Młodego Widza). W lipcu sztuka nagrodzona została Nagrodą Państwową.

K. BRONCZYK. "Tyg. powsz.", nr 26. - S. BRUCZ: Trudny egzamin dojrzałości. "Kronika", nr 6.-A. GRODZICKI: Chłopcy bez mundurków. "Życie Warsz.", nr 116. - L. JABŁONKÓWNA. "Teatr", nr 12. - Z. KARCZEWSKA-MARKIEWICZ. "Tyg. Demokr.", nr 22. - J. KOTT <http://rcin.org.pl> "Przegl. kult.", nr 21. - W. KUBACKI. "Teatr", nr 20. - W. NATANSON:

W3

Sztuka o dojrzałości. "Nowa Kult.", nr 22. - S. OTWINOWSKI. "Życie lit.", nr 25. - A. STERN: Sekrety "Maturzystów". "Teatr", nr 20. - JASZCZ /A. J. SZCZEPAŃSKI/: Egzamin dojrzałości, "Trybuna Ludu", nr 152 i in. recenzje w prasie prowincjonalnej oraz w 1956 r. 100

- "Twórczość" w nrze 4 rozpoczęła druk powieści Juliana Strykowskiego: Głosy w ciemności. Powieść o upadku narodu żydowskiego i o dramacie człowieka skłóconego ze swoim środowiskiem spotkała się z przychylnym przyjęciem czytelników i krytyków. Podkreślano jej wartości jako dokumentu obyczajowego, bogactwo problematyki, nowoczesność formy. Powieść wydano osobno w 1956 r. Jeszcze w 1955 ukazał się jej przekład na język czeski.

L. HERDEGEN: Naród umiera. "Życie liter." nr 34. - Z. BIENKOWSKI. "Twórczość" 1956 z. 2 s. 164 - 168. - J. BŁOŃSKI. "Przeł. kult." 1956 nr 43. - A. KIJOWSKI: "Roczn. Liter." 1956 s. 87 - 88. - W. SADKOWSKI. "Trybuna Ludu" 1956 nr 183. - i in. 101

- Nowa seria Instytutu Badań Literackich PAN pt.: "Studia nad polską literaturą współczesną" pod redakcją Ryszarda Matuszewskiego. Pierwszą wydaną w kwietniu 1955 książką tej serii była praca R. Matuszewskiego: O poezji Władysława Broniewskiego. Do końca roku 1955 ukazały się dalsze publikacje serii. Oto ich tytuły wg kolejności wyjścia z druku:
1. Henryk Markiewicz: Krytyka literacka w walce o realizm socjalistyczny 1944 - 1954, s. 59.
 2. Jan Błński: Gańczyński 1945 - 1953, s. 87.
 3. Wiktor Woroszyński: O Tadeuszu Borowskim, jego życiu i twórczości, s. 138.
 4. Helena Zaworska: O twórczości Igora Newerlego, s. 75.

5. Stefan Żółkiewski i Janusz Stradecki: Rozwój badań literatury polskiej w latach 1944 - 1954, s. 159.

J. BŁOŃSKI. "Roczn. Liter." s. 188 - 189, 193 - 195. -

W. MACIĄG: IBL o literaturze współczesnej. "Życie liter.", nr 49.

102

- Pierwsze przedstawienie Teatru na Tarczyńskiej. Teatr mieścił się w prywatnym mieszkaniu. Powstał z inicjatywy młodych twórców, którzy byli autorami gra-nych w nim sztuk, reżyserami, scenografami i aktorami. Na pierwsze przedstawienie złożyły się dwie sztuki: Homunculus Lecha Emfaze-go Stefańskiego i Wiwisekcja Mirona Białoszewskiego. W dalszych spektaklach oprócz M. Białoszewskiego i L. E. Stefańskiego wysta-wiano również sztuki B. Choińskiego. Program był zmienny. Zazwy-czaj każdy wieczór poświęcony był twórczości jednego z trzech auto-rów. Scenografią zajmował się Ludwik Hering, melodie komponował S. Pruszyński. Jako aktorzy występowali autorzy sztuk oraz M. Ka-czorowska, L. Murawska, W. Lach i inni. Reżyserował cały zespół.

Działalność "Teatru na Tarczyńskiej" spotkała się z dużym za-interesowaniem krytyki. Oceniając ją pisał m. in. J. Błoński: "Te-atr na Tarczyńskiej jest teatrem eksperymentalnym: widzieć w nim trzeba oryginalne laboratorium nowych form teatralnych, z których może wyjść wiele dobrego. Osiągnął już - zarówno poetycko, jak aktorsko i plastycznie - zaskakujący poziom artystyczny. Jest także pięknym przykładem wiary w sztukę!. Czy zaś poszukiwania teatru na Tarczyńskiej okażą się płodne, powie przyszłość."

M. AZEMBSKI: Wojna na Tarczyńskiej. "Świat" 1956 nr 23. -

I. BECK: Cały świat w jednym pokoju. "Panorama" (Łódź) 1956 nr

31 /właśc. 25/. - J. BŁOŃSKI: Teatr w pokoju na Tarczyńskiej.

"Przekrój" 1956 nr 576. - W. GÓRNY: Eksperymenty teatralne. "Kame-

na" 1956 nr 7/8. - A. GRODZICKI: Teatry eksperymentalne w Pol-

sce. "Polska" 1956 nr 11. - J. HORDYŃSKI: Warszawa. "Życie liter."

- Dyskusja nad poziomem imprez estradowych na Śląsku na spotkaniu kompozytorów, pisarzy i artystów estradowych, zorganizowanym w Katowicach z inicjatywy Wojewódzkiej Rady Narodowej.

- Odwilż I. Erenburga (cz. 1) wydana przez Państwowy Instytut Wydawniczy spotkała się z żywym zainteresowaniem w kręgach literackich, jako utwór polemizujący ze schematycznym obrazem świata i człowieka w literaturze, pedagogice itp. W Oddziale Warszawskim ZLP odbyło się 17 IV specjalne zebranie dyskusyjne poświęcone Odwilży. Zagajał R. Zimand. (sb: Co mówiono o "Odwilży". "Nowa Kultura" nr 20).

B. G. "Walka Młodych", nr 4. - S. ŁASTIK: Utwór walczący i polemiczny. "Słowo Tyg.", nr 22. - H. WANDOWSKI: Coś niecoś nie tylko o "Odwilży". "Życie lit.", nr 29. - L. SIEMION. "Kultura i Życie", nr 30. - T. CHABROS: Recenzja z recenzyj, czyli jeszcze o "Odwilży". "Kamena", nr 8/9. i in.

- Pierwszy kabaret Wybrzeża. W kawiarni gdańskiego Klubu Pracowników Kultury wystąpił z premierą kabaret artystyczny "Rudy Kot". Pierwszy program pt. Miniatury stanowił składankę z programów "Zielonego Balonika" i utworów Boya Żeleńskiego.

MAJ

- 1 Pierwszy numer dwutygodnika społecz-

no-kulturalnego "K r o n i k a" wyszedł w Łodzi jako organ miejscowego Oddziału ZLP. Redagował pismo zespół. Według założeń programowych "Kronika" miała ukazywać bogatą teraźniejszość Łodzi i województwa oraz tradycje walk rewolucyjnych. Nie ograniczając się do problematyki samej Łodzi zamierzała stać się pismem środkowo-zachodniej Polski. Programu tego "Kronika" nie zdołała w pełni zrealizować. Pozostała w zasadzie magazynem Łodzi i jej województwa. Do współpracowników "Kroniki" należeli m. in.: E. Szuster,, St. Hrabec, M. Piechal, W. Rymkiewicz, K. Błeszyński, L. Budrecki, J. Huszcza, St. Czernik.

107

4 W i e c z ó r k u c z c i M o n t e s k i u s z a, w dwóch-setną rocznicę jego urodzin odbył się w Państwowym Teatrze Kameralnym w Warszawie. Organizatorem wieczoru był Polski Komitet Obrońców Pokoju. Prasa opublikowała liczne artykuły poświęcone Monteskiuszowi.

L. BABIŃSKI: Monteskiusz w Polsce i o Polsce. "Życie i Kultura", nr 21. - G. KOWERSKI: Wpływ geniusza na epokę. "Tyg. powsz.", nr 18. - R. HOSZOWSKI. "Tryb. Wolności", nr 30. - M. MUSZKAT. "Nowe prawo"; nr 7/8 . - B. SZACKA. "Tryb. Ludu", nr 95. - M. ŻUROWSKI: Żeby ludzie byli szczęśliwi. "Na Niedzielę", nr 53.

108

9 Z okazji 150 rocznicy śmierci Fryderyka Schillera w prasie polskiej ukazały się artykuły poświęcone wielkiemu pisarzowi oraz przekłady jego utworów. W sali Teatru Narodowego odbył się (dn. 18 VII) uroczysty wieczór zorganizowany staraniem Polskiego Komitetu Obrońców Pokoju. Wzięli w nim udział przedstawiciele rządu, PKOP, świata artystycznego i literackiego stolicy. Obecni byli również intelektualiści NRD i NRF. Referat o życiu i twórczości Schillera wygłosił prof. J. Z. Jakubowski. W części artystycznej artyści Teatru Narodowego wystawili fragmenty dramatu Maria Stuart. Wieczór poświęcony twórczości

F. Schillera odbył się również w Poznaniu (21 III), w ramach stałych czwartków literackich. Prelekcję wygłosił L. Eustachiewicz.

A. S.: Fryderyk Schiller. Rocznica Światowej Rady Pokoju.
"Nowiny Tyg.", nr 17. - J. ALSCHER. "Echo Tygodnia", nr 19. -
K. BRONCZYK. "Tyg. powsz.", nr 19. - G. DOSZCZYK: Schiller
w historii. "Tyg. powsz.", nr 19. - J. Z. JAKUBOWSKI. "Nowe
Drogi", nr 5 s. 61 - 70. - R. KARST. "Nowa Kult.", nr 19. -
J. KOTT: Ach te to książki zbójceckie... "Prz. kult.", nr 14. -
E. NAGANOWSKI. "Tryb. Ludu", nr 123. - M. RANICKI: Przeciw
tyranom. "Życie Warsz.", nr 110.

109

12 R o z s t r z y g n i ę c i e K o n k u r s u M i c k i e -
w i e z o w s k i e g o. Jury Konkursu Mickiewiczowskiego,
ogłoszonego przez ZLP i Polskie Radio, w składzie następującym:
przewodniczący: A. Mauersberger, członkowie: K. Koźniewski,
T. Kubiak, A. Maliszewski, J. Spiewak, M. Żuławski, na posie-
dzeniu w dn. 12 V 55 przyznało nagrody następującym osobom:

W dziale p r o z y nagrody I (w wysokości 4 500 zł)
otrzymali H. Bychowska za pracę U wód Karlsbadu i T. Syga za
pracę Pierścień z lirą; nagrodę II (w wysokości 3 000 zł) -
W. Krzemińska za pracę Przygoda Marii Bargin; nagrodę III
(w wysokości 1 500 zł) - B. Rewkiewicz-Sadowska za pracę Nad
Bosforem, L. Szymański za pracę Rogowy guzik i K. Bernabiuk
za pracę Pan Tadeusz był z nami. Wyróżnienie otrzymał J. Mikke
za pracę Szczęściem zostały pióra do powrotu.

W dziale p o e z j i nagrody I nie przyznano;
nagrody II (w wysokości 3 000 zł) otrzymali W. Krzemiński
za cykl wierszy Legenda i S. Lewiński za poemat Noc w Tuhanowi-
z
cach; nagrody III (w wysokości 1 500 zł) otrzymali H. Gawor-

ski za wiersz Powrót pielgrzyma, J. Horodyński za wiersz Wiek klęski i J. Laskowski za wiersz Do mojego synka. Wyróżnienie przyznano S. Czernikowi za wiersz Legenda zdradzonego wojska.

W dziedzinie dramatu I nagrodę (w wysokości 4 500 zł) przyznano A. Tatara-Skockiej za sztukę Murowane ściany oraz III nagrodę (w wysokości 1 500 zł) M. Szczepkowskiej za słuchowisko Wiek klęski. 110

15 V - 29 VI D o r o c z n e D n i O ś w i a t y i P r a s y stały się przeglądem 10-letniego dorobku w dziedzinie krzewienia kultury, oświaty i czytelnictwa w Polsce. Poza tradycyjnymi kiermaszami, odczytami i spotkaniami z autorami otwarto wiele wystaw obrazujących rozwój czytelnictwa i ruchu wydawniczego, zakładano nowe czytelnie, biblioteki i świetlice. Po raz pierwszy w spotkaniach z czytelnikami wzięli udział pisarze zagraniczni.

W czasie Dni Oświaty, Książki i Prasy zakończono Konkurs ^{Czytelniczy} Czytelników Wiejskich, Konkurs ~~Cykliczny~~ Młodzieży Szkolnej, zorganizowano wiele interesujących imprez. M. in. w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie otwarto wystawę pt. Dawna książka. Zgromadzono na niej wiele cennych rękopisów z XV, XVI i XVII w., kart ze średniowiecznych ksiąg, albumów z dawnymi mapami Polski i Śląska oraz kronik i ksiąg oprawnych w drzewo i skórę.

Ze względu na Rok Mickiewiczowski wiele odczytów i wystaw poświęcono życiu i twórczości poety. W łódzkim Muzeum Sztuki Współczesnej otwarto wystawę "Twórczość Mickiewicza w ilustracjach Andriollego". 111

15 O t w a r c i e K l u b u L i t e r a c k i e g o w O p o - l u. Prezesem został Alojzy Smolka. 112

16 Bertol ~~A~~ Brecht w Polsce. W drodze do Moskwy wybitny dramaturg zatrzymał się w Warszawie. Towarzyszy-
ł mu H. Weigel, dyrektor teatru "Berliner Ensemble" i kierownik
literacki K. Rülcke. Wieczorem 16 V w siedzibie SPATiFu odbyło
się spotkanie B. Brechta z polskimi pisarzami, reżyserami i
krytykami teatralnymi. 17 V autor Matki Courage wyjechał do
Moskwy.

Bogata indywidualność twórcza Brechta była w r. 1955 jed-
nym z głównych tematów publikacji krytyczno-literackich i tea-
tralnych. Odznaczenie Brechta w końcu 1954 r. Międzynarodową
Nagrodą Stalinowską "Za utrwalanie pokoju między narodami"
stało się okazją do dokonania rewizji sądów i opinii o sztuce
Brechta. W teatrach wystawiano w 1955 r. dwie sztuki Brechta:
Kaukaskie kredowe koło (Teatr Słowackiego) i Pan Puntilla i jego
sługa Matti (Teatr Wybrzeża). Szczególne zainteresowanie i
ożywioną dyskusję wywołało przedstawienie Kaukaskiego kredowe-
go koła w reżyserii I. Babel i scenografii A. Stopki (prapre-
miera 31 XII 1954 zob. poz.).

Do rewizji schematycznych opinii i do pogłębienia wiedzy
o dramaturgii Brechta w poważnym stopniu przyczynił się "Pa-
miętnik Teatralny". W nr 1 pismo opublikowało interesujące pra-
ce o teatrze Brechta, które Leon Schiller przygotował ^{sure} ~~je~~
w 1953 r. i nie mógł wtedy opublikować. (Od redakcji, s. 29 -
38; B. Brecht: Małe organon dla teatru. s. 39 - 62; H. Ihering:
Dramaturg ludowy. s. 63 - 70; H. Mayer: Tradycja plebejska.
O niektórych motywach twórczości Brechta. s. 71 - 80; W. Herz-
felde: Teoria i praktyka zespołu teatralnego. s. 81 - 100).

Ponadto poza recenzjami i wypowiedziami dyskusyjnymi na
temat sztuk wystawianych w Polsce, ukazały się w 1955 r. w
prasie liczne artykuły o twórczości i działalności Brechta.

"
J. FRUHLING: Rozmowa z B. Brechtem. "Dziewiąta Fala",
nr 3. - L. HERDEGEN: Uczmy się myśleć. "Życie lit.", nr 4. -
J. KYDRYŃSKI: B. Brechta "Praca teatralna". "Życie lit.", nr 3
. - L. KYDRYŃSKI: Brecht i jego teatr. "Przekrój" nr 509. -
R. SZYDŁOWSKI: Rozmowa z B. Brechtem. "Trybuna Ludu", nr 147. -
A. WIRTH: Głos naszego wieku. "Przyjaźń" nr 46.

113

19 Zmarł Tadeusz Sygietyński (ur. 1896),
kompozytor, zbieracz pieśni ludowych, twórca i kierownik zespo-
łu "Mazowsze". 21 V odbył się pogrzeb na koszt państwa w Alei
Zasłużonych na Powązkowskim Cmentarzu Wojskowym. *W prasie literackiej
ukazały się wspomnienia o jego życiu i twórczości.*

J. FICOWSKI: Zostawił bogactwo piękna. "Życie Warsz.",
nr 119. - R. SZYDŁOWSKI: O tym, co mazowieckie pieśni po świe-
cie rozślawił. "Tryb. Ludu", nr 141. - A. WRÓBLEWSKI. "Życie
Warsz.", nr 119. - H. SWOLKIEN. "Dziś i Jutro", nr 21. - J.
WALDORFF. "Świat", nr 21, "Prz. kult.", nr 21.

114

20 Plenarne posiedzenie Zarządu
Głównego ZLP. Tematem zebrania była sprawa udziału
literatów w obchodach Roku Mickiewiczowskiego oraz sytuacja
czasopism literackich: "Śląsk Literacki", "Pomorze", "Kamena",
"Zeszyty Wrocławskie". Postanowiono założyć oddziały ZLP w
Olsztynie i Opolu. (Por. poz.).

115

21 - 23 Dni Nauki i Kultury we Wrocławiu.
Pod tym tytułem Wrocławskie Towarzystwo Naukowe zorganizowało
serię publicznych posiedzeń i imprez naukowych, w których wzięło
udział kilkaset osób z różnych ośrodków naukowych Polski. M. in.
23 V w ramach Dni Nauki i Kultury odbyło się wspólne posiedze-
nie Prezydium PAN i rozszerzonego Zarządu Wrocławskiego Towa-

rzystwa Naukowego, poświęconego osiągnięciom i perspektywom rozwoju nauki w ośrodku wrocławskim.

W Muzeum Śląskim otwarto w tym czasie wystawy: Śląsk w Polsce Ludowej i Dziesięciolecie książki i czytelnictwa na Dolnym Śląsku.

(Spr. Wr. Tow. Nauk. 1955 r. s. 105).

116

22 "Życie Warszawy" rozpoczęło coroczną ankietę "W pracowniach pisarzy". Odpowiedzi publikowali m. in.: J. Putrament, J. Żuławski, P. Jasienica, G. Morcinek, J. Iwaszkiewicz, S. Pollak, S. Strumph-Wojtkiewicz, M. Rusinek, P. Hertz.

117

28 Jubileusz pracy naukowej Stanisława Kolbuszewskiego obchodzono w Opolu. Przewodniczący Rady Państwa Aleksander Zawadzki udekorował jubilata w czasie uroczystości 10-lecia powrotu Śląska do Polski Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski.

118

31 Jubileusz Jana Parandowskiego. W Domu Związku Literatów Polskich w Warszawie odbyło się uroczyste zebranie poświęcone uczczeniu 60 lecia urodzin pisarza. Po przemówieniach St. R. Dobrowolskiego, J. Iwaszkiewicza, K. Kumanieckiego, M. Rusinka i jubilata odczytano fragmenty utworów Parandowskiego i wiersze jemu poświęcone. Po publicznej uroczystości odbył się bankiet w ścisłym gronie przyjacielskim. Przemawiali na nim m. in. K. Kumaniecki po grecku i J. Zawieyski po łacinie.

Z okazji jubileuszu wydane zostały w 1955 r. Pisma wybrane Parandowskiego, a w prasie literackiej ukazały się liczne artykuły poświęcone jubilatowi.

Sześćdziesięciolecie Parandowskiego. "Prz. kult." [1955],
nr 23. - J. IWASZKIEWICZ. "Nowa Kult.", nr 23. - J. KRZYSZTOŃ:
"Daję ci koniec złotej nici". "Dziś i Jutro", nr 23. - S. IOŚ:
Parandowskiego "Dwie wiosny" i "Dysk Olimpijski". "Tyg. powsz.",
nr 22. - B. MAMOŃ: Godność słowa. "Tyg. powsz.", nr 22. - J. PA-
RANDOWSKI: Moje sześćdziesięciolecie. "Twórcz.", nr 7 s. 190 -
- 192. - A. WAT: Z jubileuszu J. Parandowskiego. "Twórcz.",
nr 7 s. 189 - 190. 119

- W z n o w i e n i e "Ż y c i a P a r t i i", Organu Komitetu Centralnego Polskiej ~~Partii~~ Zjednoczonej Partii Robotniczej. Pismo zostało wznowione w wyniku uchwał III Plenum. Do głównych zadań pisma należało omawianie problemów działalności partyjno-organizacyjnej. J. Morawski, sekretarz KC PZPR określając program pracy partii i jej organu stwierdził w artykule wstępnym "Życia Partii":

"Chcemy nie tylko usunąć dotychczasowe zaniedbania. Lepsza popularyzacja leninowskiej nauki o partii, krytyczna analiza i uogólnienie naszych doświadczeń, upowszechnianie wszystkich cennych i nowych form i metod pracy, wynikających z doświadczeń różnych organizacji partyjnych - wszystko to powinno nam pomóc w zwalczaniu rutyny i skostnienia, w rozwijaniu twórczych poszukiwań w dziedzinie metod pracy organizacyjnej, w pchnięciu naprzód całej pracy partyjnej.

Ważnym ośrodkiem tej pracy powinno stać się "Życie Partii". (J. Morawski: Po II Plenum Komitetu Centralnego. "Życie Partii" nr 1 s. 3).

Poprzedni numer "Życia Partii" ukazał się w styczniu 1952 r. zob. poz.

120

- A r t y k u ł S t e f a n a Ż ó ł k i e w s k i e g o : O a k t u a l n y c h d y s k u s j a c h l i t e r a c k i c h.

Tematem głównym artykułu była analiza i charakterystyka ideologiczna toczących się po III Plenum dyskusji literackich i artystycznych. Punktem wyjścia rozważań autora stanowiło określenie błędów polityki kulturalnej, które w okresie poprzednim hamowały rozwój polskiej sztuki i literatury, spłycały i zacieśniały życie ideologiczne. Do błędów takich zaliczył Żółkiewski wulgarne komenderowanie rozwojem kultury, schematyzm, dogmatyzm, lakiernictwo, zaściankowe odcięcie się od postępowej kultury światowej XIX i XX w. Następnie nawiązując do prowadzonych na łamach pism dyskusji o literaturze (zob. poz. 56, 90) i sztuce (zob. poz. 69) analizował wypaczenia krytyki błędów polityki kulturalnej. Za podstawowe wypaczenia tej krytyki uważał "negatywnie potrzeby kierownictwa ideowo-politycznego, partyjnego w sztuce", wysuwanie tezy "iż w dziedzinie sztuki w ogóle nie ma wroga «na prawicy»", "pogląd głoszący, że zło, które zwalczamy jest właściwością immanentną naszego ustroju", propagandę eklektyzmu ideowego. Przeciwstawiając się nihilistycznej ocenie dorobku literackiego minionego dziesięciolecia a zwłaszcza pięciolecia, ukazywał jego osiągnięcia. Twierdził, że nowa literatura tego okresu spełniła ważną rolę w procesie umasowienia kultury, ukazywała świat i perspektywy mas walczących, zbliżyła się do postaci ludowego bohatera, rozszerzała horyzonty doświadczeń społecznych, zakres wiedzy o różnych środowiskach, uczyła angażować się w walce politycznej. Podkreślając wagę nowych form kierownictwa ideowo-politycznego w sztuce S. Żółkiewski tak określił jego zadania: "Kierownictwem polityczno-ideowym w naszej aktualnej sytuacji jest rozwijanie i pogłębianie krytyki naszych błędów wskazanych przez III Plenum, rozbijanie prawicowych wypaczeń, intensyfikacja walki poglądów, rozwijanie dyskusji o problemach spornych,

nie rozwiązanych, od których zależy dalszy postęp, prawidłowe rozwiązywanie bieżących zagadnień życia kulturalnego, opieka nad inicjatywą samych twórców, pełne jej wykorzystanie, stworzenie warunków sprzyjających intensyfikacji twórczości, ożywieniu życia artystycznego."

Główne tezy artykułu powtórzył S. Żółkiewski w swoich wypowiedziach na Plenum ZG ZLP. zob. poz. 131.

121

- P i e r w s z y n u m e r n o w e g o m i e s i ę c z n i -
k a "M a z u r y i W a r m i a". Pismo miało charakter społeczno-kulturalny. Wydawcą był Wojewódzki Komitet Frontu Narodowego i Wydział Kultury Prezydium WRN w Olsztynie. Redagowało kolegium . W artykule wstępnym redakcja tak określała program pisma:

"Pragniemy, aby nasze drukowane słowo przyspieszyło proces wzrostu świadomości narodowej u Mazurów i Warmiaków. Z drugiej zaś strony chcemy pokazywać tym, którzy tu przybyli, bogatą w tradycje historyczne przeszłość naszego regionu". Realizując ten program w licznych artykułach, reportażach, prasie literackiej i poezji pismo ukazywało problemy Warmii i Mazur, życie kulturalne i piękno tych okolic, a także ich historyczne tradycje. Atrakcyjność pisma podnosiły bogate ilustracje. Współpracowali z pismem w 1955 r.: M. Bańkowski, B. Bartoszewicz, W. Gębik, J. M. Gisges, L. Goliński, T. Gutkowski, R. Kogucki, M. Karolkiewicz, E. Paukszta, W. Piechocki, K. Romański, K. Ruczyński, A. Rymkiewicz, H. Święcicki, ^{A. Wakar,} W. Zamecki, T. Żochowski i in.

122

- W i e c z ó r l i t e r a t u r y p e r s k i e j odbył się w Krakowie. Organizatorami byli: miejscowy oddział Polskiego Towarzystwa Orientalistycznego i Klub Międzynarodowej Książki

i Prasy. W programie wieczoru była klasyczna i współczesna postępową literatura Iranu. Recytacje utworów poprzedził wykład Franciszka Machalskiego o starej i nowej literaturze perskiej.

123

- Ukazał się pierwszy numer "Zeszytów Naukowych Uniwersytetu Łódzkiego" (Seria I: Nauki humanistyczno-społeczne).

Redaktorem "Zeszytów" był Jan Szczepański. Serię I redagował Marian H. Serejski. Celem "Zeszytów" było umożliwienie szybszego publikowania prac pracownikom naukowym Uniwersytetu Łódzkiego, ułatwienie startu młodej kadrze naukowej, a także oddziaływanie na łódzkie środowisko kulturalne. Pismo drukowało fragmenty większych prac, mniejsze rozprawy, artykuły i przyczynki z różnych dziedzin humanistyki. Wychodziło nieregularnie. W 1955 w serii nauk humanistyczno-społecznych ukazał się tylko jeden zeszyt.

124

- Wznowienie "Rocznika Literackiego". Państwowy Instytut Wydawniczy przystąpił do wznowienia wydawanego w latach 1933 - 1939 "Rocznika Literackiego". Komitet redakcyjny utworzyli: Zofia Szmydtowa (red. nacz.), Paweł Hertz i Tadeusz Zabłudowski. Pierwszy tom rocznika poświęcony twórczości literackiej r. 1955 ukazał się w końcu 1956 r. zob. poz.

125

- Wybór poezji Bolesława Leśmiana. (Wybór i przedm. M. Jastrun. Wyd. Czytelnik.)

Od dawna oczekiwane wydanie poezji Leśmiana było wyrazem zapoczątkowanych w 1955 przemian w poglądach na poezję oraz w stosunku do literatury dwudziestolecia międzywojennego.

- J. PRZYBOŚ: Leśmian po latach. "Nowa Kult.", nr 41. (Polem.:
R. MATUSZEWSKI: Leśmian w podręczniku. "Nowa Kult.", nr 43.) -
S. LICHANŃSKI: Wędrówki Sindbada Żeglarza. "Dziś i Jutro", nr 39.
126
125.

- Rozstrzygnięcie konkursu miesięcznika "Twórczość" na opowiadanie o tematyce wiejskiej. Spośród 10 nadesłanych prac kolegium redakcyjne nagrodziło 4 utwory.

Przyznano dwie równorzędne nagrody drugie - W. Górnemu z Lublina za pracę Stonka oraz B. Kogutowi z Poznania za pracę Jęczmień. Wyróżniono Powrót do rodzinnych Brzegów W. Kaidera z Krakowa oraz Wolę ojca A. Pokorskiego z Warszawy. 127

CZERWIEC

1 Nagrody artystyczne za twórczość dla dzieci i młodzieży. W związku z Międzynarodowym Dniem Dziecka prezes Rady Ministrów J. Cyrankiewicz przyznał doroczne nagrody za twórczość dla dzieci i młodzieży. W dziedzinie literatury nagrody otrzymali A. i Cz. Centkiewiczowie za całokształt twórczości oraz E. Niziurski za powieść Księga urwisów. 126
128

2 Zmarł w Łodzi Jerzy Wyszomirski (ur. 1900), tłumacz literatury rosyjskiej i radzieckiej, publicysta i krytyk. (Informacje bio-bibliograficzne podaje Słownik współczesnych pisarzy polskich t. III s. 556 - 559).

Dla uczczenia pamięci zmarłego odbyło się w Warszawie w dn. 23 VI posiedzenie sekcji przekładowej ZLP z udziałem rodziny i reprezentanta oddziału łódzkiego. Referat o twórczości przekładowej Wyszomierskiego wygłosiła W. Komarnicka.

S. R. DOBROWOLSKI: Zamiast kwiatów. "Kronika", nr 6. -
J. H. /J. HUSZCZA/. "Kronika", nr 4. - J. PUTRAMENT: Mój profesor. "Kronika", nr 4. - J. KOPROWSKI: Wspomnienie o J. Wy-
szomirskim. "Kronika" 1957 nr 11. 127

5 Wystawa obrazująca dorobek łódz-
kich instytucji naukowych w pierwszym
dziesięcioleciu Polski Ludowej. Wystawa otwarta w Łodzi ukazy-
wała działalność i osiągnięcia dwudziestu łódzkich instytucji
naukowych. Z dziedziny nauk humanistycznych prezentowany był
dorobek filozofii, nauk społecznych, historii, językoznawstwa,
historii i teorii literatury i in. 128

6 O siemdziesięciolecie urodzin To-
masza Manna w Polsce. W związku z jubileuszem
T. Manna w sekcji przekładowej ZLP w Warszawie odbyło się w dn.
9 V uroczyste zebranie, na którym Marceli Ranicki wygłosił od-
czyt o twórczości autora Czarodziejskiej góry. W dniu urodzin
(6 VI) Zarząd Główny ZLP wysłał depeszę gratulacyjną do Toma-
sza Manna. W prasie literackiej ukazały się artykuły poświęcone
twórczości jubilata i przekłady jego utworów.

1. Przekłady: Ciężka chwila. Opowieść o F. Schillerze.
Tłum. M. Kurecka. "Życie liter.", nr 23 s. 1, 3. - Doktor Fau-
stus. Tłum. M. Kurecka. "Tyg. powsz.", nr 24 s. 1 - 6.

2.ª Artykuły o T. Mannie: K. ĆMIEL. "Świat i Życie", nr 23.
- S. HEYM. "Widnokrąg", nr 23. - R. KARST. "Trybuna Wolności",
nr 24. - M. RANICKI. "Nowa Kult.", nr 22. - "Życie Warsz.", nr
134. - W. SZEWCZYK. "Życie liter.", nr 22. - S. WYGODZKI. "Try-
buna Ludu", nr 195. 129
131

g o Z L P. Głównym tematem była sytuacja, jaka zaistniała w krytyce literackiej po III Plenum KC PZPR i ocena literatury 10-lecia. Obrady miały przede wszystkim charakter ideologiczny i polityczny. Ośrodkiem dyskusji był referat J. Putramenta: O niektórych problemach krytyki literackiej. Autor postawił przed krytyką marksistowską dwa zadania: "Po pierwsze odparcie recydywy burżuazyjnego pojmowania zadań sztuki. Po drugie: usunięcie obiektywnie istniejących słabości w naszym pojmowaniu realizmu socjalistycznego". W swoim referacie zajmował się Putrament głównie pierwszym z tych zadań. Polemizował z krytykami którzy negowali wartość dorobku literackiego ostatniego pięcioletnia przeciwstawiając mu lata 1945 - 1949, którzy twierdzili, że słabość utworów realizmu socjalistycznego jest wynikiem samych założeń i metody. Specjalnie dużo uwagi poświęcił referent krytykom krakowskim, zwłaszcza wystąpieniom Błońskiego (zob. poz. 90) i jego ocenie wpływu Majakowskiego i Broniewskiego na poezję współczesną. Stwierdził, że artykuł Błońskiego był wyrazem burżuazyjnych poglądów, mimo że autor ich subiektywnie nie był sprzymierzeńcem burżuazji.

W ożywionej dyskusji, jaka toczyła się po referacie, zabrali głos m. in.: J. Błoński, K. Brandys, T. Drewnowski, L. Flaszcz, A. Jackiewicz, R. Karst, A. Kajowski, M. Kierczyńska, J. Koprowski, K. Koźniewski, L. Kruczkowski, G. Lasota, W. Maciąg, A. Stern, J. Strykowski, Z. Woźnicka, R. Zimand, S. Żółkiewski. Specjalny walor miały przemówienia Żółkiewskiego i Kruczkowskiego pogłębiające i poszerzające ramy dyskusji.

Dyskutowano na temat oceny dorobku 10-lecia, omawiano aktualną sytuację w literaturze i sztuce oraz stosunek twórców do polityki. S. Żółkiewski wskazując na ożywi^{cz}oną rolę toczącej się dyskusji na temat literatury podkreślił wspólne ogólne cele

4
i tendencje stron dyskutujących: "Na dnie wielu fałszywych teorii - stwierdził - które były krytykowane, wielu atakowanych - jak sądzę słusznie - poszukiwań i niepokołów twórczych tkwi właśnie ta cenna, szczerza troska, dla której trzeba mieć szacunek: troska jak zrobić, aby nasz marsz przyspieszyć, aby naprawdę wytepić to wszystko, co jest zaprzeczeniem humanizmu, zaprzeczeniem naszych ideałów rewolucyjnych."

"Troska o to, żeby literatura mówiła prawdę, całą prawdę, jest troską szlachetną, zupełnie zrozumiałą, troską głęboką. Chodzi o to, ażeby nie wchodzić w poszukiwaniu warunków dla powiedzenia tej prawdy na zupełnie manowce estetyczne."

Redakcja "Przeglądu Kulturalnego" podsumowując obrady Plenum stwierdziła: "W pogłębionej dyskusji ideologicznej bliżej wyjaśniony został nurtujący środowisko literackie problem wzajemnego stosunku polityki i sztuki, postulatu politycznego i estetycznego. Respektując odmienne drogi dochodzenia do obiektywnej prawdy przez pisarza, artystę i polityka, odmienne prawo typizacji, uogólniania i odkrywania rzeczywistości, odrzucamy zdecydowanie niesłuszne absolutyzowanie różnic, wysuwanie ich na pierwszy plan, uczynienie z tego bazy dla skłócenia sztuki z polityką." (Sztuka i polityka. Po Plenum ZLP. "Przegl. kult.", nr 25).

Omawiając znaczenie i charakter Plenum A. Wasilewski pisał w "Nowej Kulturze": "Plenum było polemiką z mitologizacją błędów i trudności socjalistycznego budownictwa i współczesnej literatury - nie było bynajmniej próbą przyskániania tych trudności czy zacierania błędów, przywracania schematów, wznawiania złych praktyk".⁰ /.../ atmosfera polemiki o elementarne racje sprawiła, że - niestety - raczej tylko przeciwstawiono stanowiska, niż rozwiązywano problemy. Raczej rzucano na nie światło

ogólnych historyczno-politycznych prawidłowości niż znajdowano dla nich nowe sformułowania i posuwające naprzód diagnozy. Toteż rezultatem dyskusji jest nie tyle pogłębienie świadomości spraw literatury, ile oczyszczenie atmosfery, rozproszenie nieufności, wzmocnienie ideowej troski dla dalszych poszukiwań". (A. Wasilewski: Przeciw mitologii. "Nowa Kult." nr 25 s. 1).

J. BŁOŃSKI: "Literatura musi być bardzo różna od poprzedniej i bardzo nowa". Fragment referatu. "Życie Liter.", nr 25. - L. BUDRECKI: Spór o generalia. "Kronika" nr 5. - T. DREWŃOWSKI: O kilku odmianach krytycyzmu w literaturze. "Nowa Kult.", nr 25. - M. KIERCZYŃSKA: Krytyka pod ostrzałem. O dyskusji na Plenum Zarządu Głównego ZLP. "Trybuna Wolności", nr 27. - A. KIJOWSKI: O poznaniu odpowiedzialności. "Życie liter.", nr 25. - B. KOGUT: Nie tylko o Plenum. "Życie liter.", nr 26. - J. KOPROWSKI: Nazywajmy rzecz po imieniu. "Życie liter.", nr 22. - L. KRUCZKOWSKI: Z przemówienia na Plenum ZLP. "Życie liter.", nr 26. - W. MACHEJEK: Czy istnieje "grupa krakowska". "Życie liter.", nr 25. - J. PUTRAMENT /Fragm. referatu/ "Nowa Kult.", nr 25. - "Przeł. kult." nr 24. - "Tryb. Ludu", nr 161; "Życie liter.", nr 25. - A. WASILEWSKI: Przeciw mitologii. "Nowa Kult.", nr 25. - S. ŻÓŁKIEWSKI: Szczerość i prawda naszej literatury. Fragn. referatu. "Życie liter.", nr 25. - Sztuka i polityka. Po Plenum ZLP. "Przeł. kult.", nr 25. - Z diariusza dyskusji. Plenum ZG ZLP. "Nowa Kult.", nr 26 - 27.

132
130

11 K o m i t e t N a g r ó d P a ń s t w o w y c h. Rada Ministrów podjęła w dn. 11 VI uchwałę w sprawie powołania oraz zakresu działania K o m i t e t u N a g r ó d P a ń s t w o w y c h za osiągnięcia w dziedzinie nauki, postępu technicznego, literatury i sztuki. Nagrody przyznawane być miały co dwa lata w dniu 22 lipca. W dziedzinie nauki i

postępu technicznego nagrody I, II i III stopnia, w dziedzinie literatury nagrody I i II stopnia oraz wyróżnienia. Z dniem podjęcia tej uchwały straciły moc odpowiednie zarządzenia z 1951 r.

Komitet Nagród Państwowych powołany został w dn. 25 VI. Przewodniczącym jego został J. Chałasiński. Przewodniczącym podkomitetu do spraw literatury i sztuki - L. Kruczkowski. ("Monitor Pol.", nr 57 poz. 703).

13d

- 12 Wyjazd delegacji polskiej na Kongres PEN-Clubu w Wiedniu. W skład delegacji weszli: Jan Parandowski, M. Rusinek, K. Brandys, G. Morcinek, S. Szmańlewska i J. Bocheński. Tematem Kongresu były sprawy teatru powojennego.

Sprawozdania: K. ^{BRANDYS} Brandys: Kongres w Wiedniu. "Prz. kult.", nr 27. - J. ^{BOCHEŃSKI} Bocheński: Zapiski z PEN-Clubu. "Prz. kult.", nr 28.

13A

- 16 Uroczystości Sabałowe. Inauguracja uroczystości zakopiańskich związanych z sześćdziesiątą rocznicą śmierci J. Krzeptowskiego-Sabały, gawędziarza i pieśniarza ludowego Podhala.

W uroczystościach wzięło udział 106 zespołów z Podhala, Spisza i Orawy. Uczestniczyły one w konkursach kapeli, chórów, recytacji w gwarze podhalańskiej, tańców i innych rodzajów twórczości ludowej.

K. BARNAS: List z Zakopanego. "Życie lit.", nr 78.

13B

- 18 Zmarł w Warszawie Aleksander Zelow rowicz, aktor, reżyser i pedagog. Pogrzeb na koszt państwa odbył się 21 VI na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach.

W. BRYDZIŃSKI. "Teatr", nr 14 s. 8. - J. KRECZMAR. "Tryb. Ludu", nr 170. - S. OTWINOWSKI: Wielka strata. "Życie lit.", nr 27. - J. ŚWIDERSKI. "Tryb. Ludu", nr 168 i in.

134
136

22 Delegacja polska na Światowe Zgromadzenie Pokoju w Helsinkach. W skład delegacji weszli m. in. literaci: J. Broniewska, J. Iwaszkiewicz, T. Konwicki, A. Kowalska, L. Kruczkowski i A. Ścibor-Rylski, M. Dąbrowska, J. Iwaszkiewicz i L. Kruczkowski wybrani zostali do Światowej Rady Pokoju.

135
137

29 VI - 2 VII Konferencja naukowa Polskiej Akademii Nauk Sekcji Historii i Historii Filozofii poświęcona problematyce okresu polskich walk narodowo-wyzwoleńczych i działalności politycznej Adama Mickiewicza. Konferencja miała charakter roboczy. Była pierwszą z cyklu zaplanowanych przez PAN dyskusji naukowych poświęconych życiu i twórczości Mickiewicza. Podsumowaniem dyskusji odbytych w różnych sekcjach była centralna sesja naukowa PAN zob. poz. 213.

138 136

29 - 30 XVI Sesja Rady Kultury i Sztuki odbyła się w Warszawie. Tematem jej była ocena sztuki i literatury dziesięciolecia i aktualne zagadnienia twórczości artystycznej. Na sesji obecni byli członkowie Biura Politycznego KC PZPR. Referaty wygłosili: min. W. Sokorski: Zarys rozwoju sztuki w ostatnim 10-leciu, oraz kierownik Wydziału Kultury i Nauki KC PZPR S. Żółkiewski: O podstawach oceny literatury i sztuki 10-lecia. Oba referaty nie dążyły do dokonania pełnej syntezy 10-lecia, stawiały tylko zagadnienia, hierarchizowały problemy. W. Sokorski ocenił rozwój twórczości artystycznej i jej aktualną sytuację oraz określił zasadnicze kierunki jej rozwoju w najbliższych latach.

Jako główne potrzeby wysunął konieczność dalszego wiązania twórczości artystycznej ze sprawami współczesności oraz pełniejszego zaangażowania w aktualną problematykę życia społecznego. "Wydaje mi się - stwierdził -, że o ile pierwsze dziesięciolecie położyło podwaliny pod literaturę i sztukę narodową naszej socjalistycznej epoki, to drugie dziesięciolecie, nie zdejmując w niczym z siebie zagadnień ideologicznych i artystycznych, powinno raczej postawić przed sobą zadanie powiązania sztuki z codziennymi potrzebami narodu, ze służbą dla narodu, powinno uczynić każdy twórczy i rzetelny wysiłek artysty w większym stopniu własnością narodu, realizując pełniej założenia partyjności sztuki i jej wielkiej roli w wychowaniu nowego społeczeństwa".

S. Żółkiewski w swym przemówieniu jako centralny problem postawił sprawę uświadomienia sobie przez twórców jakim doraźnym celom służą, oraz konieczności wyraźnego widzenia linii podziału między tym, co w twórczości artystycznej służy rewolucji społecznej, a co ją opóźnia. Twierdził, że najistotniejsza przyczyna różnicy poglądów artystycznych, wypaczeń krytyki i nie zawsze pełnych osiągnięć tkwi w sferze sądów pozaartystycznych, w sferze poglądów politycznych. Referent postulował pogłębienie intelektualne i ideowe wszelkich rozważań o sztuce. M. in. stwierdził: "Ostatnio zdawało się niektórym rozważać sprawy sztuki w oderwaniu od aktualnych dążeń społecznych. Tak postępować nie można pod karą karykaturalnego zubożenia własnej myśli. Trzeba patrzeć na przeszłość i rozwój sztuki z perspektywy wielkich aktualnych zadań społecznych, jeżeli chce się osiągnąć to, co wszystkim nam leży na sercu, zbliżyć się do współczesności. Trzeba umieć powiedzieć człowiekowi współczesnemu to, co jest najistotniejsze i prawdziwe - powiedzieć całą prawdę, podążać nie tylko za nim, nie tylko obok niego, ale niejednokrotnie przed

nim, oddziaływać, walczyć wskazując gdzie jest zło, gdzie jest wróg, gdzie jest stare, co trzeba usunąć, jak pomagać nowemu." (S. Żółkiewski: Niektóre zagadnienia rozwoju literatury współczesnej. "Nowa Kultura", nr 29.)

Dyskusja nad sprawami twórczości literackiej toczyła się przede wszystkim wokół sytuacji w krytyce literackiej. Ponadto mówiono o poziomie twórczości satyrycznej, dyskutowano na temat repertuaru teatralnego, rozwoju plastyki i muzyki. W dyskusji zabrali głos m. in.: S. W. Balicki, J. Bogucki, K. Brandys, J. Brzechwa, R. Gutt, A. Jackowski, Z. Mycielski, J. Koprowski, A. Szapocznikow, S. Theisseyre, M. Wnuk, W. Zakrzewski, L. Zamkow.

R e f e r a t y: W. SOKORSKI: Zarys rozwoju sztuki w ostatnim dziesięcioleciu. Fragm. referatu. "Prz. kult.", nr 27. - S. ŻÓŁKIEWSKI: Niektóre zagadnienia rozwoju literatury współczesnej. "Nowa Kult.", nr 29.

D y s k u s j a i s p r a w o z d a n i a: J. BOGUCKI: Plastyka potrzebuje gospodarza. "Prz. kult.", nr 27. - J. BRZECHWA: Bliżej odbiorcy. tamże. - A. DOBROWOLSKI: Więcej muzyki współczesnej. tamże. - R. GUTT: Warsztat twórczy architekta. tamże. - A. JACKOWSKI: Sztuka współczesna domaga się dokumentacji. tamże. - J. KOPROWSKI: Prowincji potrzebna jest samodzielność kulturalna. tamże. - Z. LICHNIAK: Kilka słów o zasadzie wieloświatopoglądowości. "Dziś i Jutro", nr 27. Fragm. "Prz. kult.", nr 27. - Z. MYCIELSKI: Kilka uwag. "Prz. kult.", nr 27. - A. RAFAŁOWSKI: Odrzućmy sztuczną hierarchię różnych sztuk. tamże. - J. SIEKIERSKA: Prawda i szczerłość naszej literatury. tamże. - J. SMOLIŃSKI: Dyskusje o przyszłości naszej sztuki. Po obradach XV sesji Rady Kultury. "Tyg. powsz.", nr 26. - A. SZAPOCZNIKOW: Róbmy rzeźby tak ustawione w przestrzeni, aby można wokół

nich tańczyć, nr 27. - S. TELSSEYRE: Oceniajmy odpowiedzialnie
10-lecie plastyki. tamże, nr 27. - W. ZAKRZEWSKI: Miejsce plasty-
ki w życiu narodu. tamże. - L. ZAMKOW: O widowni, zespołach i
innych gorzkich sprawach. tamże. - S. ŻÓŁKIEWSKI : Czy dyskusja
o sztuce jest dyskusją polityczną. Podsumowanie. tamże.

137
139

30 Walne zebranie Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk z udziałem przedstawicieli PAN prof. J. Wasilkowskiego.

Tematem zebrania było sprawozdanie z prac Towarzystwa za lata 1953 i 1954 i dyskusja nad nim, wybór nowych członków Towarzystwa oraz Prezydium Towarzystwa. W dyskusji, którą podsumował przedstawiciel PAN, poruszono sprawę stosunku towarzystw regionalnych do PAN. W skład Prezydium Zarządu Towarzystwa weszli: Z. Wojciechowski - prezes, J. Suszko - zastępca, A. Horst - sekretarz generalny, M. Wojciechowska - zastępca sekretarza generalnego.

140/138

- Setny numer "Kamenu" lubelskiej.
Z okazji tego jubileuszu minister Kultury i Sztuki W. Sokorski wysłał do redakcji pisma list, w którym m. in. stwierdził:

"Wielką zasługą "Kamenu" była systematyczna praca nad aktywizacją miejscowego społeczeństwa i miejscowego środowiska literackiego.

Dzisiaj, wobec nowych zadań, jakie stają przed polskim piśarstwem, wysiłki redakcji powinny pójść w kierunku jeszcze szerszego włączenia się w nurt naszej walki o przebudowę świadomości społeczeństwa i tym samym stania się pismem obejmującym całość problematyki przebudowy kulturalnej rejonu lubelszczyzny". (Fragment listu druk. "Kamena" nr 5/7 s. 1.).

Pierwszy numer "Kamenu" ukazał się w 1933 r. Założycielem i wydawcą był K. A. Jaworski. Sześć przedwojennych roczników

składało się z 60 numerów wydanych w 50 zeszytach. Wznowiona w listopadzie 1945 r. (zob. poz.) "Kamena" ukazywała się początkowo jako kwartalnik, a od 1955 r. jako miesięcznik Lubelskiego Oddziału ZLP.

Jubileuszowy numer zawierał m. in. informacje o zachowanej korespondencji redakcji "Kameny", ocenę przebiegu Roku Mickiewicza za granicą oraz liczne utwory literatów lubelskich.

141
439

- Złoty lis tom nowel Jerzego Andrzejewskiego. Zawierał opowiadania z lat 1944 - 1954, kilka z nich o tematyce okupacyjnej. Największe zainteresowanie czytelników i krytyki wzbudziło opowiadanie tytułowe, publikowane uprzednio w "Nowej Kulturze" (1954 nr 49 - 50). Wieloznaczność opowiadania wywołała spór o jego interpretację. Dyskutowano w dwóch płaszczyznach: nad dosłownym sensem utworu i nad jego zaszyfrowaną, alegoryczną treścią oraz podtekstem filozoficznym.

Dyskusja nad Złotym lisem odbyła się również w ZLP na zebraniu Sekcji literatury dla dzieci i młodzieży 26 I. W zebraniu uczestniczyli członkowie innych sekcji. Zagajał J. Putrament.

ab.: O "Złotym lisie". "Nowa Kult.", nr 9. - T. DREWNOWSKI. "Roczn. lit." s. 119 - 120. - J. KWIATKOWSKI: Dwie satyry Andrzejewskiego. "Życie liter.", nr 33. - S. LICHAN'SKI: O rudych i złotych lisach. "Dziś i Jutro", nr 37. - Z. PĘDZIŃSKI: Andrzejewskiego opowiadania przewrotne. "Kamena", nr 10/12 s. 97-98. - J. PREGER: Problem "Kukułki" i inne. "Twórcz.", nr 9 s. 157 - 162. - A. KIJOWSKI. "Twórcz.", nr 10. - J. SUSUŁ: Treściwa książeczka. "Tyg. powsz.", nr 29. - J. KOTT: Humoreski J. Andrzejewskiego. "Nowe Sygnały" 1956 nr 5. - A. WASILEWSKI: Kłopoty z historią. "Nowa Kult." 1956 nr 40.

142/140

- Przedstawienia polskie na II Międzynarodowym Festiwalu Dramatycznym w Paryżu. W festiwalu uczestniczyło 20 krajów. Polskę reprezentował zespół teatrów krakowskich (Teatr Poezji i Teatr im. Słowackiego), który wystawił Zemstę A. Fredry i Lato w Nohant J. Iwaszkiewicza.

Poza Festiwalem zespół występował w Lille, Denain, Bruay-en-Artois.

St. ^W BALICKI: Po powrocie z Paryża. Rozm. przeprowadziła K. Zbijewska. "Od A do Z", nr 24. - E. CSATO: Polskie przedstawienie w Paryżu. "Kult. i Życie", nr 21. - J. KOTT: Na Festiwalu Teatralnym w Paryżu. "Prz. kult.", nr 26, 28. - J. KOTT: Opera chińska podbiła Paryż. Pierwszy występ teatru polskiego. "Tryb. Ludu", nr 160. - J. POMIANOWSKI: Krakowiacy na Nordzie. "Życie Warsz.", nr 149. - J. POMIANOWSKI: Paryska konfrontacja. "Życie Warsz.", nr 148. - J. POMIANOWSKI: Polskie wieczory w Paryżu. "Życie Warsz.", nr 139. - i in.

143/41

- Wyniki konkursu "Moje 10 lat w Polsce Ludowej", zorganizowanego przez Polskie Radio i Państwowy Instytut Wydawniczy. Na konkurs napłynęło 2 507 prac.

Pierwszą nagrodę (w wysokości 3 000 zł) otrzymał Z. Ziembowski; dwie drugie (po 2 000 zł) - B. Nawrocka i A. Olesiejuk-Tyczyński; trzy trzecie nagrody (po 1 000 zł) otrzymali J. Bok, H. Jurkowa i E. Maksym. Ponadto przyznano 20 wyróżnień pieniężnych (po 500 zł) i 27 nagród książkowych.

142

144

LIPIEC

- 2 Sesja Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łodzi, poświęcona sprawie rozwoju i upowszechnienia kultury na terenie województwa. 143
- 5 Powstanie Teatru Satyryków "Syrena" w Warszawie. Teatr powstał w wyniku reorganizacji dwu scen: Teatru Satyryków i Teatru "Syrena". Przedstawieniem inauguracyjnym był program pt. Diabli nadali w reżyserii S. Perzanowskiej. 146/144
- 11 Teatr Zagłębia w Sosnowcu wznowił swą działalność po sześcioletniej przerwie premierą Ślubów panińskich A. Fredry w scenografii St. Daczyńskiego. Dyrektorem teatru został W. Szypulski, kierownikiem literackim A. Wydrzyński. 147/145
- 15 Powstanie Oddziału ZLP w Olsztynie. Na uroczystym posiedzeniu w sali zamku olsztyńskiego przekształcono miejscowy Klub Literacki w Oddział Olsztyński ZLP. W uroczystości wzięli udział przedstawiciele władz wojewódzkich, KW PZPR oraz przedstawiciel Zarządu Głównego ZLP. Wybrany zarząd nowego oddziału ukonstytuował się w sposób następujący: prezes - M. Lengowski, wiceprezes - W. Gębik, sekretarz - J. Dybowski, skarbnik - T. Ruczyński.

Oddział Olsztyński był jedenastym oddziałem ZLP. Z okazji utworzenia Oddziału Olsztyńskiego zorganizowane zostały "Literackie dni Olsztyna", w czasie których odbyły się spotkania literatów z ludnością warmińsko-mazurską Olsztyna i sąsiednich powiatów. Dni zakończyły się spotkaniem z ludnością Olsztyna,

w którym obok członków Zarządu Głównego i oddziałów Olsztyńskiego i Poznańskiego wziął udział sekretarz Związku Pisarzy Syryjskich Schaouki Bagdadi.

W. GEBIK: Literackie dni Olsztyna. "Nowa Kult.", nr 30

146
148

- 16 Inauguracyjne posiedzenie Oddziału Opolskiego ZLP. W uroczystości tej wzięli udział działacze i pisarze opolszczyzny oraz zaproszeni pisarze z Katowic i Krakowa. Nowoutworzony oddział był kolejnym dwunastym Oddziałem ZLP. Prezesem jego wybrany został R. Urban z Głogówka. Oddział liczył 11 członków.
- 20 Odznaczenia państwowe dla literatów. W sali Kolumnowej Rady Państwa odbyła się uroczystość dekoracji przedstawicieli różnych dziedzin życia wysokimi odznaczeniami państwowymi przyznanymi przez Radę Państwa z okazji Święta Odrodzenia. M. in. odznaczenia otrzymali następujący literaci: W. Broniewski - Order "Budowniczego Polski Ludowej", S. Ryszard Dobrowolski - Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski, A. Ważyk - Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski.
- 21 Przekazanie przez ZSRR Pałacu Kultury i Nauki rządowi polskiemu. Na uroczystość odbywającą się przed głównym wejściem do Pałacu przybyli członkowie Biura Politycznego KC PZPR, członkowie Rady Państwa i rządu, obce delegacje rządowe, przedstawiciele świata nauki i kultury, przodownicy pracy i in.
- 22 VII w salach teatralnych i kinowych Pałacu odbyły się inauguracyjne premiery sztuk i filmów.
- 22 Nagrody Państwowe za osiągnięcia

147
149

148
150

149
151

w dziedzinie literatury i sztuki.
Komitet Nagród Państwowych uchwalił przyznanie następujących nagród w dziedzinie literatury:

Nagrody I stopnia: W. Broniewski - za twórczość poetycką w minionym dziesięcioleciu, M. Dąbrowska - za całość twórczości literackiej, J. Iwaszkiewicz - za Opowiadania (2 tomy), Opowieści zasłyszane oraz za tom poezji Warkocz jesieni, M. Jastrun - za całość twórczości poetyckiej, L. Kruczkowski - za całość twórczości literackiej, A. Słonimski - za twórczość poetycką, L. Staff - za tom poezji Wiklina i za przekłady łacińskich wierszy J. Kochanowskiego.

Nagrody II stopnia: K. Brandys - za powieść Obywatele, M. Kierczyńska - za działalność krytyczną w dziesięcioleciu, J. Kott - za twórczość eseistyczną w minionym dziesięcioleciu, J. Minkiewicz - za twórczość satyryczną w minionym dziesięcioleciu, E. Osmańczyk - za działalność polityczną, J. Putrament - za powieść Rozstaje, T. Różewicz x za tom poezji Równina, A. Rudnicki - za tom opowiadań Żywe i martwe morze.

Wyróżnienia: A. Braun - za powieść Lewanty, M. Jarochońska - za powieść Dziadowska miłość, J. Jurandot - za sztukę Takie czasy, A. Kamińska - za tom poezji Bicie serca, T. Korcelli - za sztukę Dom na Twardej, W. Mach - za powieść Jaworowy dom, S. Piętaś - za tom poezji Przymierze z nowymi laty, S. Pollak - za przekłady z poezji rosyjskiej klasycznej i współczesnej, Z. Skowroński - za sztukę Maturzyści, W. Szymborska za tomy poezji Dla tego żyjemy i Pytania zadawane sobie, W. Tropaczyńska-Ogarkowa - za powieść Leśne doły. Ponadto wyróżniono zespół autorów książki Pamiętniki Opolan.

152 150

22 "W e s e l e" S t a n i s ł a w a W y s p i a ń s k i e g o
w Teatrze Domu Wojska Polskiego. Premiera przedstawienia odbyła

się w dniu otwarcia Pałacu Kultury i Nauki jako inauguracja nowej sceny teatralnej w Pałacu. Przedstawienie reżyserowali M. Broniewska i J. Świdorski przy współpracy literackiej K. Puzyry. Scenografia Z. Pronaszki, muzyka A. Markowskiego.

Wystawienie dramatu Wyspiańskiego po siedmiu latach przerwy (poprzednia premiera zob. poz.) wzbudziła żywe zainteresowanie w kołach literackich i teatralnych. Dyskusja zaczęła się jeszcze przed premierą. Głównym jej tematem była wymowa ideologiczna Wesela (~~zob. poz. 16~~) i koncepcja inscenizacyjna samego przedstawienia. Wielu dyskutantów nie zgadzało się z interpretacją realizatorów przedstawienia, traktując Wesele jako pamflet polityczny. Poza licznymi artykułami w prasie literackiej i teatralnej problematyce Wesela poświęcone były zebrania w SPATiFie i w Domu Dziennikarza (26 IX, zagaił W. Natanson). Przedmiotem dyskusji prowadzonej z powodu Wesela była również cała twórczość Wyspiańskiego, problemy tradycyjności i nowatorstwa jego dramatów.

K. BEYLIN: "Wesele" dzisiaj. "Exp. wãecz.", nr 175. -
A. GRODZICKI: "Wesele" znów na scenie. "Świat", nr 32. - A. GRZYMAŁA-SIEDLECKI: Z bronowickiej chałupy do Pałacu Kultury. "Teatr", nr 20 - 21, 23. - W. NATANSON: "Wesele" w Pałacu Kultury. "Głosy z nad Odry", nr 29. - K. PUZYNA: Zagadnienie "Wesela". "Przegl. kult.", nr 29. - Jaszcz /J. A. SZCZEPAŃSKI/: Wesele na starej wsi. "Trybuna Ludu", nr 201. - R. SZYDŁOWSKI: Tragikomedie czy farsa. "Nowa Kult.", nr 42. - S. TEUGUTT: "Wesele" Wyspiańskiego po 55 latach. "Prz. kult.", nr 29. - K. PUZYNA: Nad "Weselem" /Rodzaj podsumowania półrocznej dyskusji. M. in. polemika z Jaszczem i Szydłowskim/. "Teatr" 1956, nr 2 - 3, 5. - A. WRÓBLEWSKI: Patrząc na Rachel w "Weselu". "Teatr" 1956 nr 4.

153/154

22 Prapremiera sztuki Jerzego Lutowskiego Ostry dyżur w Teatrze Narodowym w Warszawie. Sztukę reżyserował E. Axer.

Dramat Lutowskiego poruszający zagadnienia polityczne i etyczne współczesności wzbudził żywe zainteresowanie publiczności i krytyki. Przez dwa lata grany był przez różne teatry w Polsce i za granicą. Jeszcze w 1955 r. wystawiły go teatry w Szczecinie i Zielonej Górze, a w r. 1956 teatry w Częstochowie, Grudziądzu, Łodzi, Opolu, Poznaniu, Toruniu i Rzeszowie. W dyskusji jaka się wywiązała po prapremierze podkreślano jako główny walec sztuki odwagę postawienia drażliwych problemów i przełamanie dotychczasowych schematów. Wielu krytyków uznało Ostry dyżur za najlepszą sztukę Lutowskiego. Dyskutowano głównie na temat wymowy ideologicznej sztuki i postaci sekretarza partii Dąbka.

M. CZANERLE: Ostry spór o "Ostry dyżur" (Polem. z J. Szcze-
pańskim, R. Szydłowskim i J. Ludawską). "Teatr", nr 22 s. 18 -
- 19. - A. GRODZICKI: Haczyki i zaufanie. "Życie Warsz.", nr 197.
- J. ^{LUDAWSKA} ~~Ludawska~~. "Nowa Kult.", nr 43. - (m.k.): Sztuka lekarska na
scenie Teatru Narodowego. "Służba Zdrowia", nr 32. - J. A. SZCZE-
PAŃSKI: W czym tkwi błąd. "Teatr", nr 22 s. 17 - 19. - R. SZY-
DŁOWSKI. "Trybuna Ludu", nr 285. - J. SZCZAWIŃSKI: Z perspekty-
wy humanizmu. "Dziś i Jutro", nr 44.

154/152

22 Nagroda literacka Szczecina przyznana została Witoldowi Wirpszy za całokształt twórczości.

155/153

22 Wyniki konkursu na utwory związane z przeszłością i teraźniejszością Warmii i Mazur. Na konkurs ogłoszony przez Klub literacki w Olsztynie nadesłano 25 utworów

prozą, 12 poetyckich, 5 dramatycznych. Pierwsze nagrody otrzymali w dziale prozy - T. Stępowski z Ostródy, H. Panaś z Giżycka i T. Roślewska z Lidzbarka Warmińskiego; w dziale dramatu - E. Ligoń^cki z Warszawy; w dziale poezji pierwszej nagrody nie przyznano.

156/154

31 O t w a r c i e V Ś w i a t o w e g o F e s t i w a l u
M ł o d z i e ż y i S t u d e n t ó w. Uroczystość otwarcia
odbyła się na Stadionie Dziesięciolecia w Warszawie.

Festiwal zgromadził 30 000 młodzieży ze 114 krajów
150 000 młodzieży polskiej.

W czasie Festiwalu odbyło się wiele konkursów artystycznych, przedstawień teatrów zagranicznych, koncertów, wystaw, międzynarodowych dyskusji m. in. na tematy literacko-artystyczne. Wszystkie te wydarzenia były szeroko omawiane w prasie.

Staraniem Międzynarodowego Komitetu V Światowego Festiwalu odbył się w Teatrze Polskim uroczysty wieczór, poświęcony Mickiewiczowi. Zagał Lionel Soto sekretarz M. Z. S., który podkreślił znaczenie twórczości poety dla ogólnoludzkiej kultury. Następnie S. R. Dobrowolski wygłosił prelekcję o Mⁱckiewicz^ezu jako postaci^e młodości, wolności i braterstwa. W części artystycznej wystąpił chór Filharmonii Poznańskiej, Teatr im. Jaracza w Łodzi oraz młodzi poeci zagraniczni. 2 i 3 VIII w ramach Festiwalu odbyło się pierwsze w historii festiwalu Międzynarodowe seminarium studentów literatury. Przedmiotem obrad była twórczość wybitnych pisarzy świata i sprawy teatru. 4 VIII w Teatrze Narodowym zorganizowano wieczór ku czci Andersena. 9 VIII w Teatrze Młodej Warszawy wieczór poświęcony Cervantesowi, a 12 VIII w Teatrze Wojska Polskiego wieczór ku czci Fryderyka Schillera z odczytem Hansa Mayera. 7 VIII w sali Ministerstwa Kultury i Sztuki odbyło

się spotkanie przedstawicieli różnych dziedzin kultury polskiej z uczestnikami cudzoziemskimi Festiwalu. Oficjalne zakończenie uroczystości festiwalowych odbyło się 14 VIII na placu przed Pałacem Kultury i Nauki.

157 155

- D y s k u s j a o m ł o d e j p l a s t y c e. Wystawa Młodej Plastyki otwarta w Arsenale w czasie V Festiwalu Młodzieży i Studentów wywołała żywe zainteresowanie krytyki i gości zagranicznych uczestniczących w Festiwalu. W salach wystawy zorganizowano międzynarodową dyskusję o młodej plastyce polskiej. Prowadzona w czasopiśmie wymiana zdań na temat wystawy przekształciła się w ogólną dyskusję o plastyce, o sposób realizowania sztuki socjalistycznej i o określenie nowej formy. Początkiem tej polemiki była krytyczna wypowiedź Paola Rici, który zarzucał młodemu malarstwu polskiemu "starość", prowincjonalne naśladownictwo i niewspółczesność. Polemikę z Ricim podjęli m. in. I. Celnik^{er} i J. Przyboś. Ukazywali oni zmiany w polskiej plastyce i zapowiedź zwrotu przeciw malarstwu werystycznemu i postimpresjonistycznemu.

De BOSSCHÈRE GUY: Niespodzianki. "Dziś i Jutro", nr 36. - M. CZERWIŃSKI: Dobre początki. "Prz. kult.", nr 31. - Tenże: Międzynarodowa dyskusja nad młodą plastyką. "Prz. kult.", nr 31. - B. CZESZKO: Drogi i manowce młodej plastyki. "Prz. kult.", nr 34. - J. ĆWIERNIA: Kość niezgody. "Po prostu", nr 28. - Tenże: O artystycznej konieczności i o tym kogo nie trzeba tam, gdzie się rodzi sztuka. "Po prostu", nr 27. (Polem.: J. KOSSAK: Odpowiedź Jerzemu Ćwierni. "Po prostu", nr 29. - J. ĆWIERNIA: A jednak konieczność. "Po prostu", nr 30). - W. FANGOR: Czy "nowe" jest nowe. "Życie Warsz.", nr 211. - R. HUSSARSKI: Rozmowy o współczesnej plastyce. "Życie liter.", nr 35. - Dziwny podział nagród na ogólnopolskiej Wystawie Młodej Plastyki. "Po prostu", nr 33. - Z. GÓRALCZYK: Wystawa

która zmusza do myślenia. "Trybuna Wolności", nr 33. - J. GUZE:
Malarstwo. "Prz. kult.", nr 31. - J. OLKIEWIĆZ: Wystawa upiorów
i nadziei. "Dziś i Jutro", nr 32 - 33. - M. OBERLAENDER: Warto
się nad tym zastanowić. "Prz. kult.", nr 38. - A. OSEKA: Jak im
się podoba [O opiniach zamieszczonych w "Złotej Księdze" wysta-
wy]. "Po prostu", nr 30. - Tenże: Formalizm i ideowość. "Po-
prostu", nr 32. - P. RICCI: Młode "stare" malarstwo. "Prz. kult.",
nr 35. (Polem.: M. CZERWIŃSKI: "Nowy" lecz stary akademizm.
A. JAKIMOWICZ: *Kosmopolityzm czy tradycja. tamże, nr 36;*
Tamże nr 36; J. CELNIKER: Rzeczy główne i odpowiedź Ricci'e-
mu. Tamże nr 37; J. PRZYBOS': O młode malarstwo Młodych. Wnioski
i propozycje. Tamże nr 37; M. CZERWIŃSKI: Mona Lisa contra Przy-
boś. "Prz. kult.", nr 44). - J. SIEKIERSKA: W sprawie estetyki
i malarstwa młodych. "Prz. kult.", nr 39. - D. A. Siqueiros:
Do młodych malarzy polskich. "Prz. kult.", nr 40. - J. SIEWIER-
SKI: Jeden krok na ziemi zakazanej. "Poprostu", nr 28. - I.
WITZ. "Życie Warsz.", nr 192, 193, 199. - R. ZIMAND: Malarstwo
przestaje być zabawą. "Prz. kult.", nr 29, 32, 33, 35. 156
158

- O b r a d y n a d r e o r g a n i z a c j ą b i b l i o t e k.
W salach Ratusza w Poznaniu obradowała konferencja dyrektorów
bibliotek wielkomięjskich. Celem narady była sprawa reorganiza-
cji pracy bibliotek wielkomięjskich, opracowanie szeregu projek-
tów biblioteczných i dezyderatów na temat statutów. Wiele uwagi
poświęcono czytelnictwu na wsi, które jak stwierdzono, w wielu
województwach przekroczyło liczbę czytelników w miastach. 157
159
- R o z s t r z y g n i ę c i e k o n k u r s u l i t e r a c -
k i e g o i p l a s t y c z n e g o w S z c z e c i n i e.
Konkurs rozpisany został przez Wydział Kultury WRN z okazji 10-
lecia. W konkursie literackim nie przyznano pierwszej i drugiej
nagrody. Dwie nagrody trzecie otrzymali E. Bączyk za Wiosnę w

plecaku i M. Truchem za Sagę o Adamie Suliczu.

¹⁵⁸
160

- W Zakopanem zmarła Helena Roj-Kozłowska, autorka utworów scenicznych i opowiadań dla dzieci. 161/159
- Utworzenie Komitetu Organizacyjnego dla uczczenia pamięci Antoniny Sokolich. Komitet powołany z inicjatywy Ministerstwa Kultury i Sztuki miał przygotować wydanie wyboru pism i rozprawy poświęconej życiu i działalności A. Sokolich. Komitet wyłonił prezydium w składzie: E. Grabowski, I. Podgórski, M. Szulkin. 162/160

SIERPIEŃ

- 6 Apel do polskich emigrantów, wzywający ich do powrotu do kraju. Apel nadało Polskie Radio w audycji dla Polaków za granicą. Podpisali go wybitni działacze życia kulturalnego, społecznego i politycznego w kraju, m. in.: J. Chałasiński, M. Dąbrowska, K. Estreicher, A. Ford, J. Hryniewiecki, P. Jasienica, K. Koźniewski, L. Kruczkowski, J. Krzyżanowski, G. Morcinek, J. Przyboś, A. Słonimski i in. 163/161
- 12 W związku ze śmiercią Tomasza Manna w prasie literackiej ukazały się przekłady jego utworów oraz liczne artykuły o życiu i twórczości wielkiego pisarza.
- 9 IX odbyło się uroczyste zebranie Pen-Clubu poświęcone pamięci T. Manna. Przemawiali J. Parandowski, M. Jastrun, M. Rusinek.

R. KARST: Śmierć Tomasza Manna. "Twórcz.", nr 9. - M. POD-

KOWIŃSKI: Trzy spotkania z Tomaszem Mannem. "Trybuna Ludu", nr 231. - A. ROGALSKI: Tomasz Mann w Warszawie. "Tyg. powsz.", nr 32. - L. HERDEGEN: Wyznania Tomasza Manna. "Od A do Z", nr 30. - M. PROMIŃSKI: Nad Tomaszem Mannem. "Życie liter.", nr 35. - A. ROGALSKI: Tomasz Mann pisarz i humanista. "Dziś i Jutro", nr 39. - M. RUSINEK: Tomasz Mann w Warszawie. "Tyg. demokr.", nr 42.

164/162

13 Wiersz Antoniego Słonimskiego Do poety na emigracji opublikowało "Życie Warszawy" w nr 193. Wiersz skierowany do emigracyjnych poetów J. Wittlina, J. Lechonia, S. Balińskiego i K. Wierzyńskiego wzywał ich do powrotu do kraju.

164/163

21 Poemat dla dorosłych Adama Ważyka opublikowała "Nowa Kultura" (nr 33 z 21 VIII). Poemat wywołał natychmiastowe repliki i trwającą aż do 1957 r. dyskusję w prasie. W licznych wypowiedziach analizowano jego sens ideowy. Atakowano poemat jako paszkwil na klasę robotniczą, "wyraz postawy przerażonego filistrza". Nieliczni uważali go za przejaw troski poety o dobro prostych ludzi. Poza prasą dyskutowano na ten temat w różnych środowiskach. M. in. redakcja "Życia Literackiego" wraz z nowohuckim Klubem Międzynarodowej Prasy i Książki zorganizowała 18 X w Nowej Hucie publiczną dyskusję o Poemacie dla dorosłych i o życiu Nowej Huty.

W. BARCZ: W sprawie "Poematu dla dorosłych". "Trybuna Wolności", nr 39. - B. CZESZKO: Deliberacje nad "Poematem dla dorosłych". "Trybuna Ludu", nr 245. - CZYTELNIK: Wędrówka po czasopiśmie. "Życie liter.", nr 32. - A. OSIADACZ-MOLSKA: O trzeźwości przebudzonych... "Nowa Kult.", nr 37. - A. OSIECKA: O darze wygodnej ślepoty - proza. "Po prostu", nr 27. - J. SIERPINSKA:

Poemat dla młodych. "Nowa Kult.", nr 36. - J. STZRELECKI: W sprawie dla dorosłych. "Nowa Kult.", nr 37. - T. HOŁUJ: Nieludowy obraz Nowej Huty. "Życie liter.", nr 43. - S. ŻÓŁKIEWSKI: Więcej uwagi środowiskom twórczym. "Życie Partii", nr 6 s. 11 - 15. - A. BURSA: Huta rozmawia o Ważyku. "Od A do Z", nr 38. - L. FLASZEN: O trudnym kunszcie womitowania. "Życie liter.", nr 44. (Polem.: J. ANDRZEJEWSKI: W odpowiedzi Flaszenowi. "Nowa Kult.", nr 46. - R. ZIMAND: Kalif. "Nowa Kult.", nr 46). - W. KARCZEWSKA: O miłości, młodości i o "Poemacie dla dorosłych". "Kronika", nr 1. (Polem.: M. JANIK: Kryminał anonim i obrona poety. "Kronika" 1956 nr 1). - L. KRUCZKOWSKI: O ideowe oblicze naszej prasy literackiej. "Trybuna Ludu", nr 315. - Tu mówi "kasza". (Dyskusja nad Poematem zorganizowana w Nowej Hucie). "Życie liter.", nr 44. 164

23 Zmarł w Poznaniu Zygmunt Kawecki, komediopisarz. 165

- Stefan Żółkiewski: Rozwój badań literatury polskiej. 1944 - 1954. Bibliografia: Janusz Stradecki. Książka ukazała się w serii IBL Studia nad literaturą współczesną. Treścią jej była charakterystyka rozwoju nauki o literaturze w latach 1944 - 1954. Autor szczegółowo omówił osiągnięcia i błędy polonistyki w stosunku do poszczególnych epok, oraz zarysował perspektywy dalszych ^(badań) historyczno-literackich. Postulował opracowanie szerokich syntez rewidujących metodologicznie i ideowo kluczowe problemy literatury polskiej, przygotowanie podręcznika uniwersyteckiego i monografii o najwybitniejszych pisarzach, rozwinięcie badań nad współczesnością literacką i nad zagadnieniami teoretycznymi. 167

Książka była poszerzającą pracą drukowaną pod tymże tytułem w "Pamiętniku Literackim" w 1954 r. z. 4 s. 384 - 476.

W. MACIĄG: IBL o literaturze współczesnej. "Życie liter.", nr 49. - bkr - / B. KREMENAK/: Pováleční desetiletí polské literární vědy. "Slovansky prehled" (Praga) 1956 z 4 s. 130.

166

- Pamiętnik Władysława Machejka: Rano przeszedł huragan. Autentyczny dokument walk prowadzonych w 1945 roku na Podhalu, zaliczony został przez krytykę do najlepszych publikacji roku. Jeszcze w 1955 r. ukazało się drugie wydanie książki.

J. BRONIEWSKA: Na marginesie pamiętnika sekretarza K. P. "Życie Partii", nr 8 s. 25 - 26. - T. DREWNOWSKI. "Roczn. liter." s. 109 - 110. - L. FLASZEN: Pamiętnik działacza. "Życie liter.", nr 39. - T. WITEK: Pamiętnik i dokument. "Za wolność i lud", nr 11. - H. BEREZA: Wedle stawu grobla. "Nowa Kult." 1956 nr 8. - W. MACIĄG: Prowincjonalny kontrrewolucjonista. "Twórcz." 1956 z. 3 s. 137 - 139. - W. WNUK: "Rano przeszedł huragan" a "Walka podziemna na szczytach". "Kierunki" 1956 nr 21 /Polem.: W. MACHEJEK: Wyjaśnienie. "Kierunki" 1956 nr 23; W. MACHEJEK: Słuszne pretensje W. Wnuka. "Kierunki" 1956 nr 25.

168

- Rozstrzygnięcie Międzynarodowego Konkursu Literackiego zorganizowanego w związku z V Światowym Festiwalem Młodzieży i Studentów. Na konkurs wpłynęło 377 prac z 41 krajów. Najwyższe nagrody, tj. dyplomy i tytuły laureatów Międzynarodowego Konkursu Literackiego oraz złote medale otrzymali Francois Kerel (Francja) za utwór Do zobaczenia moje dziecko. (A bientôt mon enfant) i Franz Furmann (NRD) za utwór Droga do Stalingradu

(Die Fahr nach Stalingrad).

P i e r w s z e n a g r o d y i z ł o t e m e d a l e otrzymali następujący pisarze:

W d z i a l e p o e z j i: Tassos Livadites (Grecja) za utwór Wicher dmie na skrzyżowaniu dróg świata. (It blews on the crossroads of the world); T. Różewicz (Polska) za utwór Równina; Robert Nemiroff (USA) - Wiosenna pieśń ulicy Harlemu (Harlem street spring song); Maria Banus (Rumunia) - Do ciebie mówię, Ameryko. (To you America, I speak); Luigi Pradella (Włochy) za utwór General Aropo (Il generalo Atropo); Josef Kainar (ČSR) za Czeski sen (Český sen); Milan Kundera (ČSR) - Ostatni maj (Poslední máj); Alexis Parnis (Grecja) - Pieśń o Belojannisie; Federico Alvarez Arregni (Meksyk) - Escucha; Thuc Ha (Wietnam) - Oczekuj mnie (Attends moi),

W d z i a l e p r o z y: Aleksander Ścibor-Rylski (Polska) - Iwan; Karl Veken (NRD) - Klucz do piwnicy (Der Keller-Schlüssel); Sław Karasiłow (Bułgaria) - Sześciu za jednego; Władimir Mináč (CSR) - Opowiadanie dla wnuków (Rozpravka pre vnukov).

Z a t e k s t y d o p i e ś n i I nagrody otrzymali: Lew Oszanin (ZSRR) oraz Jan Gałkowski i Tadeusz Uragacz (Polska).

W d z i a l e t e a t r u s c e n a r i u s z a f i l m o w e g o , s ł u c h o w i s k a r a d i o w e g o i e s e j u - I nagrody nie przyznano.

Ponadto przyznano nagrody specjalne. W ich liczbie Nagrodę Pracy otrzymał Marek Hłasko (Polska) za utwór Robotnicy.

162

WRZESIEŃ

czasopisma społeczno-literackiego Zarządu Głównego ZMP "Po prostu" przekształciło się po przerwie wakacyjnej (poczynając od dn. 27^{IX}) w "Tygodnik studentów i młodej inteligencji", wydawany przez Zarząd Główny ZMP. Uzasadniając zmianę koncepcji pisma redakcja pisała w artykule wstępnym: "Jesteśmy grupą młodych zapaleńców-studentów i absolwentów wyższych uczelni. Ludźmi, którzy nie potrafią nie wtrącać się we wszystko, co się wokół nich dzieje. Jesteśmy grupą niezadowolonych - chcielibyśmy więcej, mądrzej i lepiej. Redagujemy pismo studentów i młodej inteligencji - chcemy, aby było trybuną wszystkich młodych ludzi o gorącym sercu i otwartej głowie". "Gorąco pragniemy, aby wszystkie materiały miały «podwyższoną temperaturę» . Zrobimy wszystko, by nie publikować materiałów letnich i chłodnych. Chcemy pełnym głosem mówić o tym, co nas cieszy i raduje, i pełnym głosem wyrażać swój gniew i oburzenie".

Zgodnie z wypowiedzią pismo rozszerzyło zdecydowanie zakres poruszanych tematów. Oprócz zagadnień studenckich interesowało się w szerszym niż dotychczas stopniu problemami związanymi z pracą absolwentów wyższych uczelni, zagadnieniami ideologicznymi i moralno-cbyczajowymi, kulturalnymi, naukowymi i artystycznymi. Było wyrazicielem opinii młodych w sprawach polityki, gospodarki, moralności i kultury. Już w pierwszym numerze artykułami Jerzego Cwiertni o młodej plastyce (zob. poz. 69) i Agnieszki Œsieckiej o Poemacie dla dorosłych Ważyka (zob. poz. 164) włączyło się do ogólnopolskich dyskusji. W numerach następnych nie tylko uczestniczyło w dyskusjach ale niejednokrotnie samo je inicjowało. Nowe "Po prostu" w 1955 r. redagowali: E. Lassota, jako redaktor naczelny i kolegium w składzie: A. Bratkowska (zastępcza red. nacz.) S. Chełstowski, B. Kałamańska, W. Szyndler-Głowacki, R. Turski. W 1955 r. współpracowali z pismem m.in.: E. Bryl, J. Cwiertnia,

M. Hłasko, T. Konwicki, L. Kołakowski, J. Kuczyński, R. Lasota, J. Lenart, A. Osęka, A. Osiecka, J. Urban, W. Woroszyński. Pismo drukowało również artykuły i utwory J. Andrzejewskiego, P. Jasienicy, z autorów zachodnioeuropejskich prozę E. Caldwell'a i Hemingwaya. 169
170

9 M i e s i ą c P o g ł ę b i e n i a P r z y j a ż n i P o l s k o - R a d z i e c k i e j rozpoczęto uroczystą akademią w Sali Pałacu Kultury i Nauki.

W ramach dalszych uroczystości odbyły się w całej Polsce akademie, odczyty i wystawy ukazujące dorobek ZSRR. W czasie miesiąca Pogłębienia Przyjaźni Polsko-Radzieckiej osobno obchodzono tzw. Dni Kultury Białoruskiej (zob. poz. 173). "Trybuna Luđu" (nr 290) podsumowując sukcesy w dziedzinie popularyzacji kultury Kraju Rad w Polsce pisała: "W latach 1953 - 1955 (pierwsze półrocze) wydano u nas ponad 2 tys. pozycji książkowych z języków narodów radzieckich o łącznym nakładzie przeszło 32 milionów egzemplarzy. /.../ W tym okresie teatry nasze wystawiały 141 sztuk radzieckich". Największym sukcesem cieszyły się sztuki Gogola i Czechowa. 170

29 Z m a r ła w W a r s z a w i e L u c y n a K r z e m i e n i e c k a (ur. 1886), autorka książek dla dzieci i młodzieży. (Informacje bio-bibliograficzne podaje Słownik współczesnych pisarzy polskich T. 2 s. 256 - 259.) Dla uczczenia pamięci zmarłej w Domu Literatury w Warszawie odbył się 9 XI wieczór jej poezji. W prasie ukazały się artykuły i wspomnienia.

W. GRODZIENSKA: "Nowa Kult.", nr 41. - I. S.: Wspomnienie o L. Krzemienieckiej. "Wychowanie w przedszkolu", nr 11. - S. WORTMAN: O L. Krzemienieckiej. "Głos Naucz.", nr 41. - W. ŻÓŁKIEWSKA: Wieczór poezji L. Krzemienieckiej. "Nowa Kult.", nr 47. 171
172

Uroczyste akademie inauguracyjne odbyły się w Warszawie, Krakowie i innych miastach. W akademii centralnej w Warszawie wzięli udział premier J. Cyrankiewicz, członkowie Rady Państwa i Rządu, minister kultury ZSRR oraz przedstawiciele białoruskich działaczy kultury. Zagajał L. Kruczkowski. W dniu inauguracji Dni Kultury Białoruskiej odbyło się uroczyste przekazanie Wystawy Mickiewiczowskiej dla Muzeum w Nowogródku. Wystawa przygotowana przez Muzeum im. Mickiewicza w Warszawie miała charakter biograficzny.

W ramach Dni Kultury Białoruskiej odbył się 1 X w ZLP uroczysty wieczór poświęcony prozie i poezji białoruskiej. Wzięli w nim udział przybyli do Warszawy pisarze białoruscy i tłumacze z języka polskiego: P. Browka, J. Bryl, K. Krapiva, A. Kuleszow, F. Piestrak, I. Szemiakin, M. Tank.

9 X Delegacja pisarzy białoruskich odwiedziła redakcję "Życia Literackiego" i Oddział Krakowski ZLP.

W prasie literackiej ukazały się obszernie artykuły o kulturze i literaturze białoruskiej oraz przekłady białoruskiej poezji i prozy.

172

Artykuł Stefana Żółkiewskiego pt.: Więcej uwagi środowiskom twórczym ukazał się w miesięczniku "Życie Partii" nr 5.

Jako kierownik Wydziału Nauki i Kultury KC S. Żółkiewski sprecyzował rolę i obowiązki organizacji partyjnej w kształtowaniu życia kulturalnego i literackiego. Stwierdzał zbyt słabe oddziaływanie opinii partyjnej na środowiska twórcze. Ustosunkowując się do aktualnych dyskusji w prasie literackiej, występował przeciwko przejawom krytyki destrukcyjnej, przekreślającej osiągnięcia Polski Ludowej. Za wyraz tego typu krytyki S. Żółkiewski uznał Poemat dla dorosłych A. Ważyka. Artykuł krytykował również politykę redakcyjną pism literackich - zwłaszcza "Nowej Kultury". Za-

- D y s k u s j a n a t e m a t z a g a d n i e ń
w s p ó ł c z e s n e j k u l t u r y. Załącznikiem dyskusji
stały się ogłoszone w kwartalniku "Nauka Polska" artykuły prof.
J. Chałasińskiego o zagadnieniach kultury we współczesnej huma-
nistyce. Polemikę z nimi podjął prof. A. Schaff w "Przeglądzie
Kulturalnym" przynosząc dyskusję z pisma fachowego na szersze
forum. Głównym tematem sporu były teoretyczne podstawy nauki,
sprawa dorobku polskiej humanistyki i perspektywy dalszego jej
rozwoju. Zarówno A. Schaff jak J. Chałasiński twierdzili, że
zagadnienia moralności nie znalazły właściwego miejsca w polskiej
humanistyce powojennej, że socjalistyczna filozofia nie dała
dostatecznej pomocy w budowaniu kultury duchowej społeczeństwa.
Polemizowano głównie na temat stosunku do nauk humanistycznych
na zachodzie, i na temat metodologii dyscyplin humanistycz-
nych. Dyskusja skupiona na łamach "Przeglądu Kulturalnego" trwa-
ła do pierwszych miesięcy 1956 r. stopniowo przesuując się na
zagadnienia specjalistyczne. Włączyli się do niej wybitni spe-
cjaliści z różnych dziedzin humanistyki.

J. CHAŁASIŃSKI: Inteligencja ludowa - Naukowy pogląd na
świat - Upowszechnienie wiedzy i kultury. "Nauka pol." 1954
nr 4. - Tenże: Zagadnienia kultury współczesnej w humanistyce
polskiej. "Nauka pol." 1955 nr 2. - A. SCHAFF: O badaniach kul-
tury i o szkołach w nauce. "Prz. kult.", nr 37. - J. CHAŁASIŃ-
SKI: Spór o rozumienie kultury. W odpowiedzi prof. Adamowi
Schaffowi. tamże. nr 39. - J. CHAŁASIŃSKI: Kultura umysłowa i
jej autorytety. tamże nr 41. - W. BIENKOWSKI: W poszukiwaniu
prawdy czyli na czym budować naszą humanistykę. tamże nr 41. -
H. MARKIEWICZ: Na marginesie dyskusji o teorii dwóch kultur".
tamże nr 42. - L. KOŁAKOWSKI: Wizjonerstwo i dogmatyzm. tamże
nr 43. - A. SCHAFF: Marksizm a rozwój polskiej humanistyki.

W odpowiedzi prof. J. Chałasińskiemu. tamże nr 44. - B. SUCHODOLSKI: Teoria kultury i rewolucja socjalistyczna. tamże nr 44 - 45. - A. SCHAFF: O pozytywny program badań społecznych. W odpowiedzi prof. Chałasińskiemu. tamże nr 45. - T. KRONSKI: Antydogmatyzm i metafizyka. tamże nr 46. - A. WALICKI: Dwie metafizyki. tamże nr 48. - O. LANGR: O konsekwentnym stosowaniu analizy marksistowskiej. tamże nr 49. - A. SCHAFF: O roli partii w rozwoju teorii marksistowskiej. tamże nr 47. - St. EHRlich: Prawo jest suche. tamże nr 50. - B. LEŚNODORSKI: W sprawie dalszego rozwoju naszej humanistyki. tamże nr 51 - 52.

175

- Czas nieutracony - powieść Stanisława Lema. (T. 1 - 3). Książka dawała obraz społeczeństwa polskiego okresu okupacji i przemian rewolucyjnych. Napisana w latach 1948 - 1950, jako jedna z pierwszych powieści Lema, przetrzymywana przez różne wydawnictwa, ukazała się z pięcioletnim opóźnieniem. Krytyka uznała Czas nieutracony za jedną z ciekawszych pozycji prozy współczesnej. W 1957 roku powieść otrzymała nagrodę miasta Krakowa.

L. FLASZEN: Czas rzeczywiście nieutracony. "Życie liter.", nr 50. - A. ŚCIBOR-RYLSKI: W poszukiwaniu epickiego klucza. "Nowa Kult.", nr 44. - J. BAJDOR: Lem bez fantastyki. "Sprawy i ludzie" 1956 nr 16. - K. DĄBROWSKA: O niektórych motywach "Czasu nieutraconego". "Głosy znad Odry" 1956 nr 21. - T. DWORAK. "Tyg. powsz." 1956 nr 18. - D. KEPCZYŃSKA: Czas naprawdę nieutracony. "Tryb. Ludu" 1956 nr 52. - J. KWIATKOWSKI: Wielkość i upadek "Czasu nieutraconego". "Twórcz." 1957 z. 8 s. 146 - 153.

175

- Wystawa "Dziesięć lat teatru w Pol-

sce Ludowej" otwarta została w salach wystawowych w Pałacu Kultury i Nauki.

176

- Klub Literacki w Białymstoku rozpoczął swą działalność jako komórka ZLP. Zamierzeniem Klubu było m. in. organizowanie wieczorów autorskich, dyskusji nad książką, współczesną dramaturgią i prasą literacką oraz przeprowadzanie spotkań osób uzdolnionych literacko z redaktorami wydawnictw. Planowano przekształcenie Klubu w Oddział Białostocki ZLP.

178 177

- Centralny zlot wiejskich przodowników czytelnictwa w Poznaniu. Zlot odbył się w auli Uniwersytetu Poznańskiego i zgromadził kilkuset reprezentantów z różnych zakątków kraju.

Jak podał referat akcją czytelnictwa objętych było w 1955 r. 61% wsi, na których zorganizowano 600 tys. zespołów czytelniczych.

179

- Wyniki konkursu o tematyce warmińsko-mazurskiej, ogłoszonego w czerwcu w Olsztynie przez Wydział Kultury Wojewódzkiej Rady Narodowej i Oddział ZLP.

W dziale dramatu pierwszą nagrodę otrzymał E. Ligocki za sztukę Rewolutionibus, drugą C. Kitowska za dramat Apostata. W dziedzinie prozy trzy pierwsze nagrody przyznano: T. Stępowskiemu za nowelę Jak Marta Bielakówna z Ingą Shickerówną wojowała, H. Panasiowi za nowelę Blizna i T. Roślewskiej za pracę Było szczęście i niedola. W dziale poezji pierwszej i drugiej nagrody nie przyznano.

180 179

PAŹDZIERNIK

- 2 Teatr Satyryków "Syrena" wyjechał do Czechosłowacji na gościnne występy w Pradze, Pilźnie, Brnie, Bratysławie, Martinie i Cieszynie. Ogółem dał na terenie Czechosłowacji 24 przedstawienia. 180
- 3 Rzeszowskie nagrody artystyczne. W Rzeszowie przyznano ufundowane przez Wojewódzką Radę Narodową nagrody za pracę twórczą w dziedzinie kultury. W zakresie literatury nagrodę otrzymał B. Kogut za twórczość literacką związaną z powieściami "Buntownicy i Złoty". Nagrodzono również zespół redakcyjny dodatku kulturalnego "Nowin Rzeszowskich". 182/181
- 6 Zmarła w Sopocie Zofia Meisnerówna - Denis, powieściopisarka, muzykolog. 183/182
←---→
- 9 Odsłonięcie tablicy pamiątkowej na domu Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym. Dom ten posiadający starą kaplicę ariańską, zabytkowe meble i pamiątki planowało się przekształcić w muzeum i dom pracy twórczej dla krakowskich literatów. 184/183
- 10 Wieczór poezji Nazima Hikmeta w sali odczytowej Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie. Organizatorem wieczoru było Towarzystwo Orientalistyczne. 185/184
- 13 Wrocławskie "Czwartki literackie". Oddział ZLP we Wrocławiu wznowił po czternastoletniej przerwie cotygodniowe zebrania znane pod nazwą "czwartków literackich".
(hew): Wrocławskie "Czwartki". "Życie Warsz.", nr 248. 186/185
<http://rcin.org.pl>

[ok 15]

O d z n a c z e n i a p a ń s t w o w e d l a p r a -
c o w n i k ó w k u l t u r y w w o j e w ó d z t w i e
k a t o w i c k i m . Z p o ś r ó d p i s a r z y o d z n a c z e n i a o t r z y m a l i
m . i n . : J . B r z o z a - S z t a n d a r P r a c y z a c a ł o k s z t a ł t p r a c y l i t e -
r a c k i e j i k u l t u r a l n o - o ś w i a t o w e j i A . W y d r z y ń s k i - Z ł o t y K r z y ż
Z a s ł u g i .

186

17 - 22 O b r a d y p o l s k o - c z e c h o s ł o w a c k i e j
K o m i s j i M i e s z a n e j w W a r s z a w i e . T e m a t e m o b r a d
b y ł o o p r a c o w a n i e p l a n u r e a l i z a c j i u m o w y k u l t u r a l n e j m i ę d z y
P R L a C S R n a r o k 1 9 5 6 . P l a n p r z e w i d y w a ł d a l s z e r o z s z e r z e n i e
w y m i a n y k u l t u r a l n e j z w ł a s z c z a w z a k r e s i e n a u k i i s z t u k i .

~~186~~ 187

21 Z g r o m a d z e n i e o g ó l n e P o l s k i e j
A k a d e m i i N a u k . P r z e d m i o t e m o b r a d b y ł r e f e r a t
s e k r e t a r z a n a u k o w e g o P A N p r o f . H . J a b ł o ń s k i e g o o d o t y c h c z a s o w e j
d z i a ł a ł n o ś c i P A N o r a z r e f e r a t p r e z e s a P A N p r o f . J . D e m b o w s k i e -
g o o k i e r u n k a c h r o z w o j u i b a d a ń P o l s k i e j A k a d e m i i N a u k w l a t a c h
1 9 5 6 - 1 9 6 0 . P o r e f e r a t a c h w y w i ą z a ł a s i ę d y s k u s j a , w k t ó r e j
s z c z e g ó ł n ą u w a g ę z w r ó c o n o n a s p r a w y d a l s z e g o u s p r a w n i a n i a o r -
g a n i z a c j i ż y c i a n a u k o w e g o w k r a j u , r o z w i ń c i e n i a s z e r o k i e c h
p r a c n a u k o w o - b a d a w c z y c h w d z i e d z i n i e n a u k r o l n i c z y c h , f i z y k i
j ą d r o w e j , k s z t a ł c e n i a k a d r n a u k o w y c h , p o w i ą z a n i a n a u k i z
p r a k t y k ą , r o z s z e r z e n i a w s p ó ł p r a c y z u c z o n y m i i n n y c h k r a j ó w
o r a z z w i ę k s z a n i a u d z i a ł u p r a c o w n i k ó w n a u k i w u p o w s z e c h n i a n i u
w i e d z y .

Zgromadzenie ogólne dokonało również wyboru nowego
37-osobowego Prezydium PAN. Prezesem został prof. J. Dembowski,
wiceprezesami prof. prof. K. Nitsch, W. Sierpiński, W. Wierzbicki.
Sekretarzem naukowym PAN - prof. H. Jabłoński, a jego
zastępcami prof. prof. J. Chałasiński, P. Szulkin, St. Lesz-

czycki. Na sekretarza I Wydziału wybrano prof. J. Wasilkowskiego. Członkami prezydium PAN zostali m. in. prof. prof. K. Wyka i S. Żółkiewski. ("Trybuna Ludu", nr 22.)

188

22 Nagrody im. Włodzimierza Pietrzaka. Ufundowane przez Stowarzyszenie PAX nagrody w zakresie literatury otrzymali: 1. P. Gązin - za przyswojenie literaturze francuskiej najwybitniejszych pozycji literatury polskiej i za twórczość oryginalną w duchu chrześcijańskim; 2. W. Żukrowski - za twórczość literat^{cka}ury - ze specjalnym uwzględnieniem Dziennika podróży po Vietnamie; 3. J. Stadnicki - (nagrodę młodych) za całość twórczości. Nagrody przyznane 22 X, wręczono laureatom 30 X 1955.

190 189

23 Otwarcie V Zjazdu ZZNP w Warszawie. W czasie obrad prezesa ZLP L. Kruczkowski wygłosił przemówienie o braterstwie broni pisarza i nauczyciela w walce o wychowanie nowego człowieka.

191 190

25 Powstanie Oddziału Białostockiego Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza. Na zebraniu inauguracyjnym prof. E. Sawrymowicz wygłosił odczyt pt.: Mickiewicz w świetle krytyki marksistowskiej.

192 191

28 Sesja Oświeceniowa Instytutu Badań Literackich. We wrocławskiej pracowni IBL odbyła się sesja poświęcona twórczości Ignacego Krasickiego. Wygłoszone zostały następujące referaty: 1) T. Mikulski: Święta miłości kochanej ojczyzny... Hymn narodowy polskiego Oświecenia; 2) R. Wołoszyński: Krasicki w ruchu teatralnym polskiego Oświecenia (fragm.); 3) M. Klimowicz: Nad "Historią" Krasickiego

(fragm.); 4) Z. Goliński: Dmochowski jako wydawca Krasickiego. (R. Sobol: Sesja Oświeceniowa we Wrocławiu. "Pam. Lit." XLVI: 1955 r. z. 4 s. 591 - 595.) 192

- O d r o d z e n i e w P o l s c e. Ukazał się pierwszy tom wydawnictwa Polskiej Akademii Nauk Odrodzenie w Polsce. W pięciu kolejnych tomach (7 voluminach) opublikowane zostały materiały Sesji Naukowej PAN zorganizowanej w dn. 25 - 30 października 1953 r. (zob. poz.). Komitet redakcyjny wydawnictwa tworzyli: B. Leśnodorski (przewodniczący), S. Arnold, Z. Klemensiewicz, J. Ziomek, B. Suchodolski, J. Starzyński, S. Lorentz, M. R. Mayenowa, J. Rużyło-Pawłowska.

T. I pod redakcją St. Arnolda zawierał publikacje z dziedziny historii.

W latach następnych ukazały się dalsze tomy wydawnictwa: T. II: Historia nauki. Pod red. B. Suchodolskiego. W-wa 1956 ; T. III: Historia języka. Pod red. M. R. Mayenowej i Z. Klemensiewicza. W-wa 1960 - 1962; T. IV: Historia Literatury. Pod red. J. Ziomka. W-wa 1956. T. V: Historia sztuki. Pod red. K. Piwockiego. W-wa 1958. 193

- "C z w a r t k i l i t e r a c k i e" w Z a k o p a n e m. Serię prelekcji pod tym tytułem zainaugurował wykład prof. Pignonia Jak tworzył Mickiewicz. W następnych "czwartkach" prelekcje ogłosili m. in.: prof. H. Markiewicz, H. Vogler i J. Wiktor. 194

- O t w a r c i e T e a t r u M ł o d e g o W i d z a w K a t o w i c a c h. Teatr korzystał ze sceny Pałacu Młodzieży im. Bolesława Bieruta. Na otwarcie wystawiono "Maturzystów" Z. Skowrońskiego w wykonaniu artystów Teatru im. Wyspiańskiego. 195

7 -9 O g ó l n o k r a j o w a K o n f e r e n c j a M i c k i e -
w i c z o w s k a historyków sztuki zorganizowana w Warszawie
przez Komisję Naukową Obchodu Roku Mickiewiczowskiego PAN przy
współudziale Państwowego Instytutu Sztuki. Tematem obrad była
problematyka sztuk plastycznych, muzyki i teatru w dobie roman-
tyzmu, związki sztuki romantycznej polskiej ze współczesną sztuką
europejską, rozwój polskiej sztuki romantycznej i działalność jej
najwybitniejszych twórców w plastyce i muzyce P. Michałowskiego
i F. Chopina. Program konferencji objął 13 prac, które zostały
wydane jako Materiały Dyskusyjne Komisji Naukowej Obchodu Roku
Mickiewiczowskiego. W czasie obrad konferencji w Muzeum Narodowym
w Warszawie otwarto wystawę rysunków, grafiki i akwarel sztuki
polskiej i obcej okresu romantyzmu.

J. RUŻYŁO-PAWŁOWSKA: O pracy Komisji Naukowej Obchodu Roku
Mickiewiczowskiego PAN. "Pam. liter." 1956 z. 2 s. 642. - J. STA-
RZYŃSKI. "Prz. kult." nr 47.

196

8 P r a p r e m i e r a s z t u k i K. I. G a ł c z y ń s k i e -
g o: B a b c i a i w n u c z e k. Sztukę wystawił poznań-
ski teatr "Estrada" w reżyserii T. Muskata i i scenografii A. Cy-
bulskiego.

Przedstawienie to było pierwszą poważną próbą wprowadzenia
utworów Gałczyńskiego na scenie.

L. PROROK: Gałczyński w "Estradzie". "Widnokrąg" nr 43. -
A. WIRTH: Teatr Gałczyńskiego. "Nowa Kult." nr 31.

197

13 M u z e u m S t a s z i c o w s k i e w P i l e. W związku
z 200 rocznicą urodzin Stanisława Staszica w rodzinnym jego mieś-

32
cie, Pile odbyła się uroczysta akademія i otwarcie Muzeum Staszicowskiego. Odsłonięto tablicę pamiątkową i położono kamień węgielny pod pomnik Staszica.

W związku z rocznicą w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Poznańskiego otwarta została wystawa poświęcona życiu, twórczości i działalności społecznej i naukowej Staszica.

198

- 15 G r a h a m G r e e n e p r z y b y ł do Polski na zaproszenie "Tygodnika Powszechnego".

W. OSTROWSKI: Graham Greene. "Tyg. powsz." nr 48. - A. MORAWSKA: Impresje z pobytu Grahama Greena w Polsce. "Tyg. powsz." nr 52.

200 199

- 15 - 24 C e n t r a l n e e l i m i n a c j e III O g ó l n o p o l s k i e g o K o n k u r s u R e c y t a t o r ó w. Ogółem w konkursie brało udział 60 tys. uczestników. W centralnych eliminacjach, które miały miejsce w Krakowie, uczestniczyło 188 osób. Pierwsze nagrody otrzymali: w pionie aktorskim - M. Świętoniowski z Teatru im. Słowackiego w Krakowie; w pionie amatorskim - T. Malak - (ekonomista z Poznania), i T. Ryzner (chłop z wojew. rzeszowskiego); w pionie studenckim - M. Kępiński z Warszawy; w pionie uczniowskim - H. Szekel z Zielonej Góry. (J. Horodyński: Pokłosie konkursu recytatorskiego. "Prz. kult.", nr 50).

201 200

- 18 S p o t k a n i e p i s a r z y ś l ą s k i c h z H. M a r c h w i t z ą, pisarzem niemieckim, który przybył do Polski z okazji Tygodnia Przyjaźni z Niemcami Demokratycznymi. Spotkanie zorganizowano staraniem Międzynarodowego Klubu Książki i Prasy odbyło się w Katowicach. H. Marchwitza złożył również wizytę w ZLP.

202 201

19 W i e c z ó r "W a r s z a w a w h o ł d z i e M i c - k i e w i c z o w i". Pod tym tytułem zorganizował "Express Wieczorny" i Wydział Kultury Rady Narodowej m. st. Warszawy cykl pięciu imprez w Pałacu Kultury i Nauki. Złożyła się na nie recytacja wierszy Mickiewicza w wykonaniu czołowych artystów scen warszawskich, występy solistów (pianistów, śpiewaków i tancerzy) oraz recytacja wierszy własnych przez literatów T. Kubiaka, J. Przybosia, A. Słonimskiego i in.

203/202

20 T r z y d z i e s t a r o c z n i c a ś m i e r c i S t e f a n a Ż e r o m s k i e g o.

W związku z rocznicą śmierci Żeromskiego na specjalnym zgromadzeniu w Kielcach postanowiono wybudować w Ciekotach, gdzie pisarz spędził dzieciństwo, Dom Kultury imienia Żeromskiego.

W Nałęczowie odbyło się uroczyste złożenie wieńców pod pomnikiem Żeromskiego.

Prasa literacka i codzienna opublikowała liczne artykuły poświęcone życiu i twórczości autora Ludzi Bezdomych.

J. ANDRZEJEWSKI: Przed laty trzydziestu... "Słowo Tygodnia" nr 36 (46). - J. BRODZKI: "Pan Stefan". "Prz. kult.", nr 46. - B. GOŁĘBIEWSKI: O młodości S. Żeromskiego. "Walka Młodych" nr 11. - "Nowa Kult.", wktf. - Tenże: Pejzaże listopadowe. - J. IWASZKIEWICZ: Wspomnienie. "Życie Warsz." nr 227. - J. Z. JAKUBOWSKI: Trzydziesta rocznica śmierci Stefana Żeromskiego. "Tyg. Demokr." nr 46. - I. JAROSZ: Moje spotkania z Żeromskim. "Słowo Tygodnia" nr 36 (46). - R. MATUSZEWSKI, "Trybuna Wolności" nr 48. - H. MORTKOWICZ-OLCZAKOWA: Wspomnienie. "Życie liter." nr 47. - R. ROSIAK: Żeromski na Lubelszczyźnie. "Kultura i Życie" nr 42 (uzupełnienie J. G.: nr 43). - M. WARNEŃSKA: Żeromski o Śląsku. "Głosy znad Odry" nr 42. - H. ZATORSKA: Żeromski najbardziej żywy. "Życie Warsz." nr 280. - i in.

204/203

26 Uroczysta premiera "Dziadów" Adama Mickiewicza w Teatrze Polskim w Warszawie, w ramach centralnych uroczystości Roku Mickiewiczowskiego. Przedstawienie inscenizował i reżyserował Aleksander Bardini. Scenografia J. Kosiński.

Długo oczekiwane, pierwsze w PRL wystawienie "Dziadów" wzbudziło żywe zainteresowanie w świecie teatralnym i literackim. W związku z zapowiedzianą premierą 10 VI odbyło się specjalne posiedzenie sekcji dramatu ZLP poświęcone interpretacji i inscenizacji Dziadów. Referat wygłosił J. Kreczmar. W dyskusji głos zabierali m. in.: K. Korcelli, J. Lutowski, T. Łopalewski, M. Wyrzykowski.

Premiera w dn. 26 XI wywołała powszechne zainteresowanie i kontrowersyjne opinie krytyków. J. Kott nazwał ją "najważniejszą sprawą jaka się zdarzyła w polskim teatrze w ciągu ostatnich dziesięciu lat". Wielu recenzentów podkreślało, że przedstawienie Bardiniego jest wyłomem w powojennej praktyce teatralnej i dużym osiągnięciem reżysera, jakkolwiek nie wolnym od błędów. Do największych zalet inscenizacji zaliczano (J. Iwaszkiewicz) pietyzm dla tekstu, umiejętność prowadzenia monologu romantycznego. Krytykowano zredukowanie sfery zaziemskiej dramatu i brak koncepcji w scenach realistycznych. J. Kott pisał m. in.: "Bardini jest urodzonym reżyserem dla poprowadzenia romantycznego monologu, dla wydobycia patosu, namiętności, gwałtowności uczuć. W scenie "zamkniętej" "gubi się w realizmie, nie ma własnej koncepcji ukazania scen realistycznych. Wystąpi to z całą jaskrawością w Salonie Warszawskim". Brak własnej koncepcji i niezrozumienie tekstu Mickiewicza zarzucał reżyserowi również W. Kubacki. "Nie ulega dla mnie wątpliwości - pisał - że nad jubileuszową realizacją Dziadów zaciążyło z jednej strony słabe rozeznawanie

się o problematyce romantyzmu, a z drugiej małoduszne uleganie sugestiom nieokreślonego bliżej tradycjonalizmu i magicznie pojmowanego "realizmu", jako nieodłącznych warunków dla powstania monumentalnej sztuki socjalistycznej." ("Teatr" nr 4 s. 7).

Najostrzejsza chyba krytyka inscenizacji Bardiniego wyszła spod pióra B. Korzeniewskiego. Omówi^{wsz} szeroko charakter i historię Dziadów oraz funkcję ideową występującą w nim sfery pozaziemskiej B. Korzeniewski zarzucił Bardinemu wulgaryzację i niezrozumienie sensu Dziadów nazywając jego inscenizację "zmarnowaną okazją historyczną".

Porównując przedstawienie Bardiniego z poprzednimi wielkimi inscenizacjami pisał: "Obie najwybitniejsze z dawnych inscenizacji Dziadów odwoływały się do tej żałobnej i męczeńskiej tradycji. Ale w inscenizacji Wyspiańskiego odżyły znowu tęsknoty do utraconej niepodległości, powracały wezwania do czynu zbrojnego. Nabierała przez to mocnej wymowy politycznej. W inscenizacji Schillera rozchłyły w stopniu ani przedtem ani dotychczas niedostępnym teatrowi polskiemu piękności artystyczne poematu. Nie tylko jednak na tym polegała niezwykłość tego przedstawienia. Jednocześnie zbierało się w nim mnóstwo gniewów i mnóstwo rozczarowań Drugiej Niepodległości".

"Ostatnie ujęcie Dziadów nawraca do mieszczańskiej "martyrologii narodowej" bez takich nawiązań do wielkich idei swego czasu. Nie bardzo nawet zdaje sobie sprawę z obciążenia przeszłością. Natrafia na nie raczej przypadkiem. Chwyta się zwierzchniej, oficjalnie uznanej za "realistyczną" warstwy dzieła, nie usiłując zstąpić do głębi, gdzie wrze ten ogień, który wybucha dzisiaj znowu w różnych miejscach globu i przynosi wolność ujarzmionym narodom. Dlatego cofa się w czasie za inscenizacje Schillera i nawet za inscenizację Wyspiańskiego". "Na Dziadach

z r. 1955 legła całym ciężarem biurokratyzacja sztuki wraz ze swoim zarozumiałstwem, tchórzostwem i podejrzliwością wobec wszystkich spraw świata, które przerastają jej zdolności rozumienia albo gust artystyczny".

K. EBERHARDT: Prometeusz wyzwolony. "Dziś i Jutro", nr 48. - Z. GREŃ: Wielka improwizacja. "Życie liter.", nr 50. - A. GRODZICKI: Ludzie i duchy. "Życie Warsz.", nr 289. - JASZCZ /J. A. SZCZEPAŃSKI/. "Tryb. Ludu", nr 350. - Z. KARCZEWSKA-MARKIEWICZ. "Tyg. demokr.", nr 50. - J. KOTT: "Czemu to o tym pisać nie chcecie, Panowie". "Prz. kult.", nr 49. - T. KUDLIŃSKI: Chwila Samsona. "Tyg. powsz.", nr 52. - W. NATANSON: Znaczenie tej premiery. "Tryb. Woln.", nr 51. - W. STANISZ: Przemówiła poezja. "Perspektywy", nr 3. J. SZCZAWIŃSKI: Noce śmierci i narodzin. "Dziś i Jutro", nr 51/52. - H. BUDDENSIEG. "Mickiewicz-Blätter" 1956 w. 1 s. 1 - 12. - Echa dyskusji o "Dziadach". "Teatr" 1956 nr 15/16 s. 28 - 29. - S. FURMANIK: Głos w dyskusji o "Dziadach" /W listach czytelników/. "Teatr", nr 9 s. 5 - 8. - Z. KAŁUŻYŃSKI: "Dziady" po latach dwudziestu. "Nowa Kult." 1956 nr 1 s. 8. - B. KORZENIEWSKI: W obronie aniołów. "Pam. teatr." 1956 z. 1 s. 3 - 21. - J. KREZMAR: Kapral nie miał szczęścia (Jeszcze o "Dziadach"). "Teatr" 1956 nr 10 s. 10 - 11. - W. KUBACKI: O jubileuszowych "Dziadach". "Teatr" 1956 nr 4 s. 6 - 8. (Polem.: /J. IWASZKIEWICZ/ Eleuter: Eksport teatralny. "Teatr" 1956 nr 6 s. 21. - W. NATANSON: "Dziady" jako dramat biograficzny. "Teatr" 1956 nr 3 s. 1 - 6. - K. T. TOEPLITZ: Bez książek zbójceckich. "Teatr" 1956 nr 7 s. 10. - Wielkie wydarzenie w Warszawie. "Teatr", nr 2 s. 25. - i in.

205/204

- Powieść Leopolda Tyrmanda: Zły.
Książka stała się bestsellerem roku. Zyskała duży rozgłos i liczne

recenzje. Tajemnica jej powodzenia leżała, zdaniem krytyków, w znajomości współczesnego życia Warszawy, w autentyzmie opisanego w niej a mało dotąd znanego środowiska chuliganów, w mocnym osadzeniu sensacyjnego wątku. Niektórzy krytycy twierdzili również, że książka ma tendencje wychowawcze, że daje wierny obraz Warszawy. Stanowisko przeciwne zajął w swej recenzji J. Iwaszkiewicz. Nazywając Złego Trędowatą naszych czasów, traktował książkę Tyrmanda wyłącznie jako zręcznie napisaną powieść sensacyjną, która ani nie wnosi wartości moralnych ani też nie jest prawdziwym obrazem Warszawy.

T. DREWNOWSKI. "Roczn. liter." s. 126. - (b): Kto czyta "Złego". "Przekrój" 1956 nr 365 (Polem.: L. TYRMAND: List do redakcji. "Przekrój" 1956 wś. 570). - J. BŁONSKI: O powieści i Tyrmandzie. "Prz. kult." nr 1956 nr 13. - J. IWASZKIEWICZ: "Trędowata" naszych czasów. "Życie Warsz." 1956 nr 72 (Polem.: L. TYRMAND: Dzisiejsza "Trędowata". "Życie liter." 1956 nr 16.) - Z. KUTHAN: O "Złym" źle i dobrze. "Dziś i Jutro" 1956 nr 10. - J. KWIATKOWSKI: Polski bestseller. "Twórcz." 1956 z. 4 nr 174 - 178. - Z. LICHNIAK: Kosztowny dowcip czyli koniec atrakcyjnej tandety. "Dziś i Jutro" 1956 nr 11. - (h.p.) / H. PRZEDBORSKA: Dyskusja nad "Złym". "Życie Warszawy" 1956 nr 154. - J. STRZELECKI: Warszawa a la Tyrmand. "Nowa Kult." 1956 nr 11. - 1 A. ZIEMIŃSKI. "Trybuna Ludu", nr 87.

206205

- O d z n a c z e n i e P a u l C a z i n' a. W uznaniu zasług położonych przez prof. Cazin w propagowaniu literatury polskiej we Francji Rada Państwa odznaczyła uczonego Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski. Prof. P. Cazin przybył do Warszawy na uroczystości mickiewiczowskie.

207206

- Środy literackie w Krakowie. Oddział krakowski ZLP wznowił zaniechane w ostatnich latach otwarte imprezy literackie pod nazwą "Śród literackich". W programie przewidziano wieczory autorskie, dyskusje nad poszczególnymi utworami i wystawieniami teatralnymi, odczyty o zagadnieniach ideowo-artystycznych i otwarte zebrania sekcji twórczych. Tematem pierwszej "środy literackiej" była dyskusja nad krakowską premierą sztuki L. Kruczkowskiego: Odwiedziny. Zagajał H. Vogler. Następne ~~były~~ "Środy literackie" w 1955 r. poświęcone były twórczości W. Machejka, N. Rolleczek, K. Filipowicza, St. Lema, J. Zagórskiego. Na jednym z zebrań zorganizowano wieczór poezji Mickiewicza. Referat wygłosił prof. St. Pigoń.

ht.: Krakowskie "Środy literackie". "Życie liter.", nr 51.

208 207

25 Uroczystości uczczenia setnej rocznicy śmierci Adama Mickiewicza.

Miesiąc listopad był okresem specjalnego nasilenia imprez Roku Mickiewiczowskiego w Polsce i za granicą.

Centralne uroczystości w Polsce odbyły się w Warszawie i Krakowie. Uczestniczyli w nich specjalnie w tym celu przybyli do Polski wybitni naukowcy, działacze i pisarze ^{zagraniczni} ~~zgromadzeni~~ m. in.: Claude Backvis, Herman Buddensieg, Marcel Cachin, Paul Cazin, Charles Clere, Pien Chich-Lin, Ettore Lo Gatto, Piotr Glebko, Stephen Hermlin, Lawrence Lee, Salvatore Quasimodo, Stiepan Szczipaczew.

24 XI w Instytucie Badań Literackich odbyło się spotkanie gości zagranicznych z polskimi naukowcami. Uczeni i pisarze zagraniczni złożyli też wizytę w Związku Literatów Polskich. W czasie spotkania Paul Cazin przekazał Polakom tomik poezji Mickiewicza wydany w 1822 r. i autograf wiersza Do Joachima Lelewela.

W W a r s z a w i e w przeddzień rocznicy śmierci Mickiewicza 25 XI zorganizowano w Sali Kongresowej centralną uroczystą akademię. Wzięli w niej udział przewodniczący Rady Państwa Aleksander Zawadzki, prezes Rady Ministrów Józef Cyrankiewicz, członkowie rządu, goście zagraniczni, wybitni naukowcy, pisarze i artyści polscy. Po referacie K. Wyki przemawiali: w imieniu światowej Rady Pokoju J. P. Madule, w imieniu UNESCO J. Thomas. Następnie głos zabierali S. Szczipaczow, P. Cazin, slawista włoski Ettore Lo Gatto i poeta niemiecki S. Hermlin. W części artystycznej wystąpili czołowi artyści polscy. W tym samym dniu (25 XI) w obecności min. Sokorskiego oraz delegatów Światowej Rady Pokoju i UNESCO nastąpiło o t w a r c i e M u z e u m A d a m a M i c k i e w i c z a na Starym Mieście. 26 i 27 XI odbyły się dwa uroczyste przedstawienia "Dziadów" w Teatrze Polskim (zob. poz. 204) 28 XI w Filharmonii Narodowej w Warszawie zorganizowano m i ę d z y n a r o d o w y w i e c z ó r p o e z j i. Czterdziestu czterech poetów z 30 krajów recytowało swe wiersze w hołdzie Mickiewiczowi.

W K r a k o w i e uroczystości mickiewiczowskie rozpoczęto 26 XI złożeniem wieńców w krypcie Mickiewicza na Wawelu. Tegoż dnia premier Cyrankiewicz odsłonił na Krakowskim Rynku odbudowany pomnik Adama Mickiewicza. W uroczystości uczestniczyli: wiceprezes Rady Ministrów J. Berman, min. W. Sokorski, goście zagraniczni i senat U. J. w tradycyjnych strojach..

Po południu odbyła się w Teatrze Słowackiego uroczysta akademia z udziałem przedstawicieli rządu i gości zagranicznych. Referat poświęcony twórczości Mickiewicza wygłosił prof. Z. Klemensiewicz. Następnie przemawiali poeta szwajcarski C. Clere, poeta litewski T. Tylvitis, slawista belgijski C. Backvis, poeta węgierski L. Kardos i poeta gruzuński G. Leonidze.

Uroczystości mickiewiczowskie odbyły się w tym czasie we wszystkich większych miastach Polski. Organizowano akademie, wieczory poezji i inne imprezy artystyczne. M. in. w Poznaniu w Operze im. St. Moniuszki odbyła się uroczysta akademie z referatem J. Maciejewskiego. Na Placu Wolności założono Kamień Węgielny pod pomnik Mickiewicza; w Operze Wrocławskiej odbyła się premiera Widm scen z Dziadów z muzyką Moniuszki. W Szczecinie zorganizowano koncert muzyki skomponowanej do tekstów Mickiewicza; w Bydgoszczy Teatr Ziemi Pomorskiej wystąpił z prapremierą sztuki W. Kubackiego Rzymska wiosna.

N u m e r y s p e c j a l n e c z a s o p i s m. W związku z centralnymi uroczystościami mickiewiczowskimi wiele czasopism wydało numery specjalne poświęcone tematyce mickiewiczowskiej ("Kamena" nr 3 - 4, "Nowa Kultura" nr 48, "Pamiętnik Literacki" z. "Polonistyka" nr 6, "Przegląd Kulturalny" nr 47, "Tygodnik Powszechny" nr 49, "Twórczość" nr 11).

P u b l i k a c j e k s i ą ż k o w e Roku Mickiewiczowskiego zob. poz. 221.

M i c k i e w i c z o w s k i e S e s j e N a u k o w e
zob. poz. ^{1955/}138, 219, 1956/39, 58

A u d y c j e r a d i o w e. W związku z Rokiem Mickiewiczowskim Polskie Radio nadało wiele audycji poświęconych życiu i działalności Mickiewicza. M. in. od 6 II nadawany był w cyklu audycji Pan Tadeusz w recytacji najlepszych aktorów polskich. 13 XI odbyła się radiowa premiera Dziadów. Tekst opracował A. Maliszewski. Reżyserował T. Łopalewski, W ciągu całego roku nadawane były fragmenty książki M. Jastruna: Mickiewicz i K. Pruszyńskiego Opowieści o Mickiewiczu.

O d c z y t y. Większość prelekcji i odczytów organizowanych w 1955 r. poświęcona była życiu i działalności Mickiewicza. Prelekcje organizowały poszczególne oddziały ZLP i Towarzystwa Naukowe.

Specjalnie ożywioną działalność w tym zakresie prowadziło Towarzystwo Literackie im. Mickiewicza. Na 159 odczytów zorganizowanych w 1955 r. - 82 poświęciło Mickiewiczowi. Cykl odczytów wygłoszonych w Oddziale Warszawskim Towarzystwa opublikowano w książce pt. Mickiewicz - Siedem odczytów ("Czytelnik" 1956). Na cykl ten złożyły się następujące referaty: J. Krzyżanowski: Adam Mickiewicz w literaturze świata; H. Wolpe: Mickiewicz w Rosji; S. Pigoń: Jak tworzył Mickiewicz; Z. Libera: Bohaterowie Mickiewiczowscy; J. Krzyżanowski: Ludowość Mickiewicza; S. Żółkiewski: Rozwój ideologiczny A. Mickiewicza.

Pozostałe oddziały Towarzystwa Literackiego organizowały publiczne odczyty mickiewiczowskie w swoich siedzibach, a także kierowały akcją prelekcji wśród nauczycielstwa w szkołach, Domach Kultury i innych środowiskach. Oddział Katowicki zorganizował w 1956 r. specjalną sesję mickiewiczowską (zob. poz.). (Szczegółowe informacje o działalności Towarzystwa Literackiego im. Mickiewicza w r. 1955 podaje artykuł E. Jankowskiego: Towarzystwo Mickiewiczowskie w latach 1950 - 1956. "Pam. Lit." 1962 z. 3.)

Cykl prelekcji o Mickiewiczu zorganizowało również Towarzystwo Wiedzy Powszechnej w Warszawie. Prelekcje odbywały się w każdy piątek poczynając od 7 X, w sali Pałacu Kultury i Nauki. W ramach cyklu wykłady wygłosili: Z. Libera: Młody Mickiewicz (7 X); H. Wolpe: Mickiewicz a dekabryści (14 X); J. Kott: O "Dziadach" (21 X); J. Z. Jakubowski: Pan Tadeusz (18 X); A. Mauersberger: Mickiewicz jako publicysta (4 XI); J. Krzyżanowski: Mickiewicz w świetle listów (11 XI); B. Zakrzewski: Mickiewicz w Berlinie (25 XI).

W akcjach odczytowych uczestniczyli też goście zagraniczni. m. in. prof. uniwersytetu sofijskiego Kujo Kujew miał na Uniwersytecie

sytecie M. Curie-Skłodowskiej w Lublinie wykład pt. Mickiewicz w Bułgarii.

W y s t a w y M i c k i e w i c z o w s k i e. W Roku Mickiewiczowskim w wielu miastach zorganizowano wystawy obrazujące życie i działalność autora "Pana Tadeusza". Oto ważniejsze z nich: W K r a k o w i e w Bibliotece Jagiellońskiej otwarto w październiku Wystawę Mickiewiczowską. Wśród licznych eksponatów zgromadzono rękopisy "Pana Tadeusza" i cz. III "Dziadów", liczne pierwodruki, listy, tłumaczenia dzieł Mickiewicza na języki obce, ryciny, staloryty, fotografie.

Wystawa w krakowskim Klubie TPPR obejmowała mickiewiczowski dorobek wydawniczy Dziesięciolecia, poczynając od skromnych wydań "Grażyny" i "Konrada Wallenroda", które ukazały się jeszcze podczas wojny nakładem Związku Patriotów Polskich. Na wystawie zgromadzono również 77 medali mickiewiczowskich.

W L u b l i n i e muzeum miejscowe przygotowało wystawę pt.: Dzieła Mickiewicza w ilustracji a Uniwersytet Katolicki wystawę pt. Religijność Mickiewicza.

W P o z n a n i u uniwersytet miejscowy zorganizował wystawę mickiewiczowską w Starym Ratuszu. Przedstawiała ona edycję dzieł poety w ciągu stu lat. Szczególnie szeroko uwzględniono dokumenty związane z pobytem Mickiewicza w Wielkopolsce oraz prace o Mickiewiczu wydane w Polsce Ludowej. Wystawę otwarto w październiku 1955 r.

W listopadzie 1955 r. w poznańskim Muzeum Narodowym otwarto wystawę projektów na pomnik Mickiewicza.

W S z c z e c i n i e w Muzeum Pomorza Zachodniego urządzono wystawę pt.: Mickiewicz natchnieniem artystów. Zgromadzone na niej portrety Mickiewicza, rysunki z życia

poety i ilustracje do jego dzieł. Wystawa otwarta od 1 XI.

W W a r s z a w i e w sali senackiej Uniwersytetu Warszawskiego otwarto (6 VIII) ekspozycję pt.: Mickiewicz w literaturze świata. W Muzeum Narodowym zorganizowano wystawę sztuki polskiej i obcej okresu romantyzmu.

Czynna była również stała wystawa w Muzeum im. Mickiewicza uroczystie otwartym 26 XI.

Muzeum im. Mickiewicza przygotowało również kilkadziesiąt wystaw mickiewiczowskich dla mniejszych miast oraz siedem wystaw przeznaczonych dla zagranicy.

Wystawę objazdową dla jednostek wiejskich przygotował Dom Wojska Polskiego.

K o n k u r s y M i c k i e w i c z o w s k i e. Z okazji roku mickiewiczowskiego ogłoszono kilka różnorodnych konkursów. M. in.: Ministerstwo Kultury i Sztuki rozpisało konkurs zamknięty na projekt pomnika Mickiewicza w Poznaniu. Pierwszą nagrodę otrzymał prof. B. Wojtowicz i B. Woźniak, drugą - F. Strynkiewicz, trzecią - T. Łodzian.

Związek Kompozytorów Polskich i Centralny Zarząd Instytucji Muzycznych ogłosiły konkurs na pieśń do słów Mickiewicza. W dziale pieśni solowej pierwszą nagrodę otrzymał S. Kisielewski za pieśń Bachczysaraj w nocy, a drugą nagrodę P. Perkowski za pieśń W imionniku. W dziale pieśni na chór a cappella - pierwszej nagrody nie przyznano. Nagrodę drugą otrzymał K. Jurdziński za pieśń W domu bił się hrabia z popem.

Oddział ZLP w Opolu ogłosił konkurs pod hasłem „Mickiewicz zawsze żywy na Ziemi Opolskiej”. Pierwszej nagrody w konkursie tym nie przyznano. Drugą nagrodę otrzymał K. Kowalski a trzecią - I. Haczyńska, B. Wyszomirski i A. Lekki.

Inne konkursy zob. poz.

Uroczystości Mickiewiczowskie za granicą. W ponad dwudziestu krajach powstały Komitety Roku Mickiewiczowskiego, które zorganizowały uroczystości dla uczczenia setnej rocznicy śmierci Adama Mickiewicza. W celu uczestniczenia w obchodach mickiewiczowskich wyjechali za granicę następujący polscy uczeni i pisarze: do Anglii - J. Krzyżanowski, do Austrii - H. Markiewicz, do Danii i Finlandii - Z. Libera, do Jugosławii H. Wolpe i M. Żmigrodzka, do NRD - R. Matuszewski, do NRF - W. Kubacki i M. Jastrun, do Norwegii i Szwecji J. Baculewski, do Turcji - A. Zajączkowski, do Włoch - R. Pollak, do Związku Radzieckiego - W. Broniewski.

W Anglii odbyła się uroczysta akademія zorganizowana przez angielski komitet mickiewiczowski w składzie: J. Lindsay, P. Hogarth, J. Berger, prof. Levy i in.

W Danii urządzono wystawę mickiewiczowską w Bibliotece Królewskiej w Kopenhadzie oraz uroczystą akademię na Uniwersytecie kopenhaskim. Odczyt o Mickiewiczu wygłosił prof. A. Standor-Peterson.

W Czechosłowacji uroczystości mickiewiczowskie zainaugurowała (18 X) akademія w wielkiej sali Uniwersytetu Karola w Pradze. Dalsze uroczystości odbyły się w Ołomuńcu, Brnie i Bratysławie. Uczestniczyła w nich delegacja Polskiego Komitetu Obróńców Pokoju w składzie: prof. J. Z. Jakubowski, J. Broniewska, St. R. Dobrowolski.

W Muzeum literatury na Strachowie w Pradze otwarto (25 X) wystawę "Mickiewicz a literatura czeska". W tym samym dniu w Bibliotece Miejskiej odbyła się akademія artystyczna i kiermasz książki polskiej.

W Karlowych Varach urządzono wystawę mickiewiczowską, trzy odczyty, koncert muzyki polskiej i uroczysty wieczór (25 XI),

na którym referat wygłosił prof. K. Kręjci.

W e F r a n c j i prezesem honorowym komitetu mickiewiczowskiego został M. Leonte, viceprezesem L. Aragon i P. Cazin, sekretarzem generalnym P. Grosclaude. Komitet ogłosił konkurs na prace graficzne i literackie związane z twórczością Mickiewicza. 15 VI Związek Literatów Francuskich zorganizował akademię ku czci Mickiewicza. Wzięli w niej udział bawiący w Paryżu literaci i artyści polscy. Akademię otworzył Francis Jourdain. Przemawiali: Louis Aragon i Jarosław Iwaszkiewicz. 21 X w Paryżu w "Maison de la Pensée Française" otwarto wystawę poświęconą życiu i twórczości Mickiewicza. Obejmowała ona pamiątki rodzinne ze zbiorów J. Goreckiego, prawnuka poety, listy, francuskie wydania dzieł Mickiewicza, ryciny i inne dokumenty. Wśród eksponatów znajdował się ostatni list Mickiewicza, napisany na 10 dni przed śmiercią.

25 XI odbyła się uroczysta akademia w Sorbonie. Tygodnik "Les Lettres Françaises" opublikował liczne materiały mickiewiczowskie. W radio francuskim rozgłośnia w Lille nadała specjalną audycję o Mickiewiczu napisaną przez P. Cazin i C. Gevel.

W I z r a e l u komitet mickiewiczowski liczący ponad 80 członków (m. in. J. Kahan, D. Szimeoni, M. Asaf) urządził 27 XI uroczystą akademię i wystawę mickiewiczowską w Tel-Awivie.

W J u g o s ł a w i i Komitet mickiewiczowski (w skład którego wszedł Ivo Andrić, O. Dawico i in.) urządził w Belgradzie wystawę o życiu i twórczości Mickiewicza. Zorganizowano również szereg odczytów, które wygłosili przybyli w tym celu do Jugosławii naukowcy polscy H. Wolpe i M. Żmigrodzka.

W N i e m i e c k i e j R e p u b l i c e D e m o k r a t y c z n e j uroczystości mickiewiczowskie zainaugurowała akademia w Białej Sali Zamku Weimarskiego, zorganizowana 28 VIII

z okazji 126 rocznicy spotkania Mickiewicza z J. W. Goethem. Referat o życiu i twórczości Mickiewicza wygłosił członek Niemieckiej Akademii Sztuk Pięknych dr Haeckel. Następnie przemawiał R. Matuszewski. W części artystycznej wystąpili artyści teatralni i muzycy z Weimaru.

W domu, gdzie mieszkał Mickiewicz w czasie odwiedzin u Goethego wmurowana została tablica pamiątkowa.

28 XI w Berlinie odbyło się specjalne posiedzenie Niemieckiej Akademii Nauk na którym prof. V. ^{Falkenhahn} ~~Falkenhahn~~ wygłosił referat Dzieło Mickiewicza i jego znaczenie dla Niemiec.

W Goeteborgu i w Jenie otwarto wystawy mickiewiczowskie.

W grudniu 1955 teatr B. Brechta "Berliner Ensemble" zorganizował uroczysty wieczór mickiewiczowski z udziałem aktorów niemieckich i polskich.

W N i e m i e c k i e j R e p u b l i c e F e d e r a l - n e j Towarzystwo Naukowe im. Klopstocka urządziło w Berlinie Zachodnim wieczór ku czci Adama Mickiewicza. Zagajał prezes Towarzystwa dr H. Luetcki. W wieczorze tym i w dalszych uroczystościach mickiewiczowskich organizowanych w Düsseldorfie, Marburgu, Monachium i Heidelbergu uczestniczyli prof. W. Kubacki i M. Jastrun wygłaszając odczyty o życiu i twórczości Mickiewicza.

W N o r w e g i i komitet mickiewiczowski zorganizował w dniu 15 XI uroczystą akademię a poselstwo PRL w Oslo z okazji rocznicy śmierci A. Mickiewicza urządziło w swej siedzibie koncert.

W siedzibie O N Z w Nowym Jorku odbył się poświęcony pamięci Mickiewicza koncert Haliny Czerny-Stefańskiej. Po przemówieniu Dag Hammarskjölda, sekretarza generalnego ONZ referat o życiu i działalności Mickiewicza wygłosił prof. M. Kridl. Na koncercie w hołdzie Mickiewiczowi zgromadzili się przedstawiciele 60 krajów.

Powstrzymali się od udziału w uroczystości członkowie delegacji USA.

W S y r i i w klubie artystów w Damaszku odbył się uroczysty wieczór mickiewiczowski. Referat o poecie wygłosił dr Musly.

W T u r c j i 26 XI odbyła się uroczysta akademія na uniwersytecie w Ankarze. Zagajał rektor Nimet Kurat, a referat o Mickiewiczu wygłosił prof. Zajączkowski. Podobna akademія odbyła się w Stambule.

10 XII otwarto w Stambule Muzeum Mickiewiczowskie urządzone w domu wzniesionym na miejscu, gdzie dawniej stał dom Ratyńskiego, w którym Mickiewicz mieszkał w ostatnich miesiącach swego życia.

W U S A w Nowym Yorku i Waszyngtonie urządzone wystawy mickiewiczowskie. Ponadto rozpisano konkurs na najlepsze tłumaczenie oraz ilustracje do dzieł Mickiewicza.

N a W ę g r z e c h z okazji Roku Mickiewiczowskiego Krajowa Rada Pokoju i Czytelnia Polska zorganizowały w Budapeszcie uroczysty wieczór literacki. Odczyt o Adamie Mickiewiczu wygłosił prof. Istvan Soeter. Uroczystości mickiewiczowskie odbyły się również w innych miastach węgierskich.

W e W ł o s z e c h centralną uroczystość poświęconą rocznicy śmierci Mickiewicza urządzone w Rzymie. Odczyt o życiu i twórczości poety wygłosił prof. R. Pollak. Protektorat nad uroczystościami mickiewiczowskimi objął prezydent Włoch Giovanni Gronchi.

W Z w i ą z k u R a d z i e c k i m w rocznicę śmierci Mickiewicza 26 XI zorganizowano wielki wieczór mickiewiczowski w Moskwie w Sali Koncertowej im. Czajkowskiego. Podobne wieczory poświęcone Mickiewiczowi zorganizowano w innych miastach.

W moskiewskim Instytucie Literatury Światowej odbyło się

100
posiedzenie Rady Naukowej poświęcone Mickiewiczowi. Po zagajeniu dyrektora Instytutu I. Anisimowa wygłosili referaty A. Piotrowska (Problemy literatury polskiej XIX w. w ocenie Mickiewicza) i prof. M. Jakubiec (Mickiewicz w literaturze rosyjskiej).

Akademia Nauk Litewskiej SRR zorganizowała 21 XI specjalną konferencję naukową poświęconą Mickiewiczowi: referaty wygłosili I. Ceszka o Mickiewiczu w Wilnie i T. Bardenes o poście Mickiewicza w Kownie.

Wystawy obrazujące życie i działalność Mickiewicza otwarto w Moskwie, w Leningradzie, Kijowie, Wilnie i Lwowie. Na domach, w których mieszkał poeta w Wilnie i Kownie wmurowano tablice pamiątkowe. W Zaosiu, miejscu urodzin Mickiewicza wzniesiono obelisk pamiątkowy.

W Nowogródku 28 XI otwarto Muzeum Adama Mickiewicza. Wśród zgromadzonych eksponatów znajdowały się oryginały sześciu podań pisanych przez Mickiewicza do rektoratu Uniwersytetu Wileńskiego i do szkół wileńskich, oraz protokołów sporządzony w carskiej komisji śledczej, prowadzącej dochodzenie przeciw filomatom.

W Wilnie w domu, w którym poeta mieszkał otwarto 27 XI Muzeum Mickiewiczowskie. Na gmachu uniwersytetu i na murach byłego klasztoru bazylianów, gdzie poeta był więziony odsłonięto tablice pamiątkowe.

Uroczystości mickiewiczowskie odbyły się również w A u s t r i i, C h i n a c h, K o r e i, M e k s y k u i innych krajach.

W Roku Mickiewiczowskim w wielu krajach wydano przekłady dzieł Mickiewicza oraz publikacje poświęcone życiu i twórczości poety.

Zob. Halina Natuniewicz: Bibliografia dzieł i opracowań Adama

Mickiewicza wydanych w Roku Mickiewiczowskim 1955 - 1956 za granicą.

Uroczystości Roku Mickiewiczowskiego zakończyła Międzynarodowa Sesja Naukowa PAN zorganizowana w dniach 17 - 20 IV 1956 r.

Zob. poz. 1056/39

209 208

GRUDZIEŃ

3 Po wstanie Katowickiego Oddziału Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego. Na zebraniu inauguracyjnym prof. Z. Klemensiewicz wygłosił odczyt pr.: Wpływ Mickiewicza na rozwój języka polskiego.

210 209

3 Otwarcie Teatru Ludowego w Nowej Hucie. Przedstawieniem inauguracyjnym była sztuka W. Bogusławskiego Krakowiacy i górale, w inscenizacji L. Schillera. Reżyserowała W. Wróblewska, dekoracje i kostiumy opracował W. Daszewski. Była to pierwsza po wojnie premiera sztuki Bogusławskiego, entuzjastycznie oceniona przez krytyków.

H. Vogler pisał o przedstawieniu: "Zobaczyliśmy więc żywe, barwne widowisko, pełne młodzieńczej werwy i zapału, doskonale zinstrumentalizowane, w scenach zbiorowych, w choreografii i plastyce gestu tanecznego. Zespół teatru, którego trzon stanowili młodzi aktorzy, przeważnie niedawni absolwenci krakowskiej szkoły teatralnej, dał to, co w tego rodzaju przedstawieniu jest najważniejsze: wdzięk i świeżość. Niezapomniany wzór schillerowskiej inscenizacji znalazł dbałą odtwórczynię w reżyserze Wandzie Wróblewskiej, która potrafiła poprowadzić swoją młodzież tak, że kopia nie straciła nic z istotnych elementów oryginału."

H. VOGLER. "Życie lit.", nr 51. - M. CZANERLE: "Cud" w Nowej

Hucie. "Teatr" 1956 nr 2 s. 3 - 5. - A. W. KRAL: Nowa młodość
"Krakowiaków i górali". "Teatr" 1956 nr 2 s. 5 - 7. - Zastępca
/J. SUSUŁ/ : Gong w Nowej Hucie. "Tyg. powsz." 1956 nr 1. -
S. TREUGUTT: Nowa Huta teatralna. "Przeł. kult." 1956 nr 6. -
"Teatr" nr 1 s. 28. - 21D

4 O d s ł o n i ę c i e p o m n i k a O n u f r e g o
K o p c z y ń s k i e g o, t w ó r c y g r a m a t y k i p o l s k i e j, w m i e j -
s c u j e g o u r o d z e n i a - C z e r n i e j e w i e p o d G n i e z n e m. 212 211

4 W y s t a w a o K r z y s z t o f i e C e l e s t y n i e
M r o n g o w i u s z u. W s e t n ą r o c z n i c ę ś m i e r c i f i l o l o g a
p o l s k i e g o, z a s ł u ż o n e g o b o j o w n i k a o u t r z y m a n i e z n a j o m o ś c i j ę z y -
k a p o l s k i e g o w G d a ń s k u i n a K a s z u b a c h, o t w a r t o w S a l a c h Z a m k u
O l s z t y ń s k i e g o w y s t a w ę o b r a z u j ą c ą j e g o ż y c i e i d z i a ł a l n o ś ć. 213 212

5 - 8 M i c k i e w i c z o w s k a S e s j a N a u k o w a
H i s t o r y k ó w L i t e r a t u r y i J ę z y k a
w W a r s z a w i e. S e s j a t a b y ł a o s t a t n i ą o g ó l n o k r a j o w ą k o n f e r e n c j ą
z c y k l u n a r a d n a u k o w y c h o r g a n i z o w a n y c h p r z e z K o m i s j ę N a u k o w ą
R o k u M i c k i e w i c z o w s k i e g o. W c z e ś n i e j o d b y ł y ś i ę o g ó l n o k r a j o w e
s e s j e h i s t o r y k ó w, h i s t o r y k ó w f i l o z o f i i i h i s t o r y k ó w s z t u k i
(zob. poz. 138, 137), o r a z d w u d n i o w a k o n f e r e n c j a r o b o c z a S e k c j i
H i s t o r i i L i t e r a t u r y P o l s k i e j i J ę z y k a z o r g a n i z o w a n a w d n. 17 -
- 19 w r z e ś n i a. S e s j a H i s t o r y k ó w L i t e r a t u r y i J ę z y k a p o m n a ż a j ą c
w y d a t n i e w i e d z ę o M i c k i e w i c z u s t a ł a ś i ę w y d a r z e n i e m w d z i e j a c h
b a d a ń n a d t w ó r c z o ś c i ą p o e t y. O b r a d y s k u p i ł y w s z y s t k i c h n a u k o w -
c ó w p r a c u j ą c y c h n a d t w ó r c z o ś c i ą p o e t y. W c z a s i e c z t e r o t y g o d n i o -
w y c h, w y p e ł n i o n y c h ż y w ą d y s k u s j ą o b r a d p r e d s t a w i o n o o g ó ł e m 31
r e f e r a t ó w. P r z e d m i o t e m b a d a ń b y ł a p r o b l e m a t y k a e d y t o r s k a d z i e ł
M i c k i e w i c z a, i n t e r p r e t a c j a p o s z c z e g ó l n y c h u t w o r ó w i z a g a d n i e n i e

języka dzieł Mickiewicza, centralne zagadnienia epoki oraz
związki twórczości poety z kulturą innych narodów. Część refera-
tów (ok 35 ark.) opublikowano drukiem w serii pt.: "Z prac dy-
skusyjnych Komisji Naukowej Obchodu Roku Mickiewiczowskiego",
/Zob. poz. 222) pozostałe (ok. 75 ark.) powielono jako "Mate-
riały Dyskusyjne Komisji Naukowej Obchodu Roku Mickiewiczow-
skiego PAN".

Wykaz referatów wygłoszonych na Sesji: N. Assor^odobraj: Za-
łożenia teoretyczne historiografii Lelewela. - H. Cieślikowa,
H. Misz i T. Skubalanka : Prace Mickiewicza nad językiem "Pana
Tadeusza", na podstawie autografów. - M. Dłuska: Mickiewicz a
polskie tradycje wersyfikacyjne. - S. Fiszman: Z problematyki
pobytu Mickiewicza w Rosji. - K. Górski: Pisownia autoryzowanych
wydań dzieł Mickiewicza do r. 1929 - jako wskaźnik tekstolo-
giczny. - S. Hrabec: Różnice językowe między rękopisami a dru-
kami mickiewiczowskimi. - M. Janion: Tragizm "Konrada Wallen-
roda". - J. Kleiner: Rekonstrukcja dalszego ciągu "Konfедера-
tów barskich". - Z. Klemensiewicz: Mickiewicz w dziejach języ-
ka polskiego. - T. Kroński: Koncepcje filozoficzne mesjani-
stów polskich w połowie XIX wieku. - J. Krzyżanowski: O ludo-
wości Mickiewicza. - J. Krzyżanowski : Na marginesie Wydania
Jubileuszowego "Dzieł" Mickiewicza. - M. R. Mayenowa: Mickie-
wicz a tradycje stylistyczne. - F. Peplowski: Słownictwo i fra-
zeologia w publicystyce Mickiewicza. - S. Pigoń: Pierwszy za-
wiązek III cz. "Dziadów". - L. Płoszewski: O wydaniu Narodowym
"Dzieł" Mickiewicza. - J. Reyhman: Zainteresowania orienta-
listyczne w środowisku mickiewiczowskim w Wilnie i Petersburgu. -
S. Sandler: "Reduta Ordoña". - T. Skubalanka: Nowotwory języko-
we Mickiewicza wobec teorii i praktyki Oświecenia i romantyzmu. -
Z. Stefanowska: Katechizm pielgrzymstwa polskiego. - S. Strel-

cyn i F. Kupfer: Mickiewicz w przekładach hebrajskich. - Z. Szymdtowa: Mickiewicz jako tłumacz literatur zachodnio-europejskich. - S. Treugutt: "Dziady" drezdeńskie. - H. Turska: Prowincjonalizmy językowe "Pana Tadeusza". - H. Turska: Słownictwo opisów przyrody w "Panu Tadeuszu" wobec tradycji Oświecenia i pseudoklasycyzmu. - S. Urbańczyk: Językoznawstwo polskie pierwszej połowy XIX wieku. - A. Witkowska: Filomatyzm Mickiewicza. - K. Wyka: O reformie prawdziwej "Pana Tadeusza". - A. Zajączkowski: Orient jako źródło inspiracji w literaturze romantycznej doby mickiewiczowskiej. - M. Żmigrodzka: Podstawowe cechy mickiewiczowskiej ballady. - M. Żurowski: Z problemów romantyzmu zachodnio-europejskiego.

Sprawozdania z Sesji: J. RUZYKÓ-PAWKOWSKA. "Roczn. liter." 1955 s. 43 - 51. - Taż. "Polonistyka" 1956 z. 1. - Z. ŻABICKI: Po sesji Mickiewiczowskiej. "Nowa Kult." 1956 nr 10.

214 213

6 W i e c z o r y l i t e r a c k i e w K l u b i e

K s i ę g a r z a na Starym Mieście w Warszawie. Klub stawiający za cel swej działalności systematyczne informowanie warszawiaków o sprawach książki oraz zbliżenie czytelników i pisarzy wystąpił z inicjatywą zorganizowania stałych spotkań z pisarzami. Spotkania odbywały się w Klubie w każdy wtorek. Imprezą inauguracyjną w dn. 6 XII był wieczór autorski M. Jastruna, który odczytał fragmenty swego eseju O Tomaszu Mannie, czyli o powołaniu artysty. W dalszych wieczorach literackich w 1955 r. wystąpili: H. Gaworski (13 XII) i M. Buczkówna (20 XII).

215 214

8 Z m a r ła w Ł o d z i Z o f i a P e t e r s o w a, pisarka i tłumaczka. Zmarła była autorką m. in. dwu tomów opowiadań Odwety i Wrzesień Warszawy oraz przetłumaczyła ponad pięćdziesiąt tomów literatury obcej.

M. PIECHAL/ M. P. <http://rcin.org.pl> "Kronika" 1956 w. 1 s. 2.

216 215

- 9 Drugą rocznicę śmierci Konstantego Ildelfonsa Gałczyńskiego uczczono wieczorem poezji poety zorganizowanym w Teatrze Młodej Warszawy. 216
- 12 Wieczór ku czci Petrarcki. Z okazji 650 rocznicy urodzin Petrarcki odbył się w Pałacu Kultury i Nauki uroczysty wieczór zorganizowany przez prezydium polskiego PEN-Clubu i Zarząd Główny ZLP. W wieczorze wzięła udział delegacja włoska. Prelekcję o życiu i twórczości Petrarcki wygłosił prezes PEN-Clubu J. Parandowski. W imieniu delegacji włoskiej przemawiał prof. L. Caretti. Recytowano wiersze poety w języku włoskim i polskim. 217
- 16 Sesja naukowa PAN z okazji 400 rocznicy urodzin Torquato Tasso odbyła się w Pałacu Staszica w Warszawie. Przewodniczył prof. M. Brahmer, przemawiali m. in. prof. L. Caretti, prof. T. Sozzi i senator M. Roffi specjalnie przybyli z Włoch. W czasie sesji otwarto w Pałacu Staszica małą wystawę z wydaniem Jerozolimy wyzwolonej po włosku i w tłumaczeniach na inne języki. 218
- 17 Utworzenie Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Opolszczyźnie. Towarzystwo posiada trzy wydziały: historyczny, języka i literatury oraz nauk technicznych. Celem towarzystwa były badania nad przeszłością i nad teraźniejszymi osiągnięciami w dziedzinie kultury intelektualnej i materialnej Śląska. Zarząd Towarzystwa tworzyli S. Kolbuszewski (prezes), T. Musiał (wiceprezes) i S. Popiołek (sekr. nauk.). 220/219

17 Fundusz popierania twórczości artystycznej. Prezydium Rządu podjęło uchwałę w sprawie przydzielenia funduszków dla popierania twórczości plastycznej, muzycznej i literackiej. Zgodnie z uchwałą, począwszy od 1956 r. w budżecie państwa przewidziana ma być corocznie kwota na zakup dzieł sztuki i na stypendium twórcze dla artystów i literatów. Na rok 1956 planowano fundusz w wysokości 5 mln zł, z czego półtora miliona przeznaczono na literaturę, do dyspozycji ZG ZLP. Udzielaniem zamówień na dzieła sztuki oraz przyznawaniem stypendiów miała się zająć specjalna komisja powołana przez Ministra Kultury i Sztuki. 221 200

RUCH WYDAWNICZY

Wydawnictwa książkowe nie dawały pełnego obrazu przemian ideowo-artystycznych charakterystycznych dla 1955 r. Długi czas trwania produkcji książki sprawił, że większość publikacji książkowych prezentowała dorobek raczej okresu poprzedniego, a tylko część ich była wyrazem zaszłych w 1955 r. zmian i przewartościowań.

Ogółem w ciągu roku wydano 5 029 książek o łącznym nakładzie 91, 5 miliona egzemplarzy.¹ W tej liczbie było 892 pozycje wydawniczych z literatury pięknej (dla dorosłych) i 144 pozycje z nauki o literaturze. W zakresie literatury pięknej 669 pozycje (110 105 tys. egz.) stanowiły wydania pierwsze, 2 pozycje nadbitki i 221 pozycje (6 593,7 tys. egz.) wznowienia. W dziale

¹ Informacje wg danych statystycznych zawartych w publikacjach: Ruch wydawniczy. B. N. Instytut Bibliograficzny W-wa 1956 oraz A. Bromberg: Książki i wydawcy. PIW W-wa 1958.

nauki o literaturze po raz pierwszy wydano 101 pozycji (865,5 tys. egz.), nadbitek było 23 a wznowień 20 pozycji (1 733,6 tys. egz.).

Wśród literatury pięknej 64% stanowiły wydawnictwa literatury polskiej. Najbogaciej przedstawiał się dorobek wydawniczy w zakresie prozy (237 pozycji powieściowych i 122 pozycje nowel i opowiadań). Poezji wydano mniej niż w latach poprzednich. Przeważały tutaj wznowienia, wydania zbiorowe i antologie. Bieżąca produkcja poetycka zamykała się w granicach 26 tytułów. Przyczyny tego stanu tkwiły częściowo w swojego rodzaju kryzysie, a przede wszystkim w zredukowaniu pozycji poetyckich w planach wydawniczych.

W s r ó d i n s t y t u c j i w y d a w n i c z y c h nastąpił, jako wynik dalszego procesu centralizacji, podział zadań według grup specjalistycznych. W zakresie wydawania literatury pięknej utrzymał się prymat "Czytelnika" (309 książek) i Państwowego Instytutu Wydawniczego (279 książek). Wydawnictwa te wydawały łącznie 60 - 70% beletrystyki. Obok nich działały w tym zakresie Wydawnictwo MON (166 książek), "PAX" (81 książek, Wydawnictwo Literackie (73 książki) i inne.

Literaturą dla dzieci i młodzieży zajmowały się głównie Wydawnictwa "Nasza Księgarnia" (296 książek) i "Iskry" (170 książek).

Wydawcami prac z zakresu filologii polskiej i obcej, podręczników dla szkół wyższych były przede wszystkim Państwowe Wydawnictwo Naukowe i Wydawnictwo Zakładu Naukowego im. Osso-
lińskich. Kilka pozycji wydał Państwowy Instytut Wydawniczy i Wydawnictwo "Czytelnik".

W a ż n i e j s z e s e r i e l i t e r a c k i e .

Poszczególne wydawnictwa kontynuowały w ciągu 1955 r. serie zapoczątkowane w poprzednim okresie:

"Czytelnik" - serie: Książka Nowego Czytelnika, Biblioteka Satyry, Biblioteka Świetlicowa, Złota Biblioteka.

Państwowy Instytut Wydawniczy - serie: Biblioteka "Jaskółki", Biblioteka Laureatów Nagrody Stalinowskiej za Utrwalanie Pokoju między Narodami.

Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich - serie: Biblioteka Narodowa, Nasza Biblioteka.

Wydawnictwo MON - serie Biblioteka Żołnierza (w różnych rodzajach), Biblioteka Przygód Żołnierskich.

Ponadto Iskry wydawały Biblioteczkę Poetycką "Iskier", Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza - Biblioteczkę Dawnych Pisarzy Chłopskich, Nasza Księgarnia - Biblioteczkę "Płomyka". W zakresie popularyzacji literatury pięknej na wsi dużą rolę odegrały zainicjowane w 1955 r. biblioteki prenumerowane pism "Przyjaciółka", "Gromada" i "Chłopska Droga".

Wydarzeniem stała się nowa biblioteka poetycka PIW-u, tzw. seria celofanowa. Serię zapoczątkowały po raz pierwszy w Polsce Ludowej wydane Sonety do Laury - Petrarki (przekład J. Kurka, wybór i wstęp M. Brahmer). Kontynuowana w następnych latach "Biblioteka poetów" przyniosła najpiękniejsze utwory poezji polskiej i obcej.

W y d a w n i c t w a R o k u M i c k i e w i c z o w s k i e g o wysuwają się na czoło produkcji wydawniczej roku. Z wydanych tekstów A. Mickiewicza najważniejsze było 16-tomowe tzw. Jubileuszowe Wydanie Dzieł Mickiewicza przygotowane do druku przez Komitet Redakcyjny w składzie - przewodniczący J. Krzyżanowski, członkowie: S. Pigoń, L. Płoszewski,

H. Wolpe, K. Wyka. W stosunku do Wydania Narodowego, (którego w 1955 r. ukazały się tomy XII i XVI) edycja ta zawierała więcej materiałów zarówno pod względem tekstów, jak i komentarzy. Uwzględniono w niej nowe znaleziska, nieznane dotychczas utwory i listy, wprowadzono ważniejsze warianty tekstów, rozbudowano komentarz. Krytyka zaliczyła Wydanie Jubileuszowe do największych osiągnięć wydawniczych roku.

Ponadto ukazały się różne wybory utworów Mickiewicza "kieszonkowe" wydanie Wierszy, Ballady (Wybór) z ilustracjami M. Szancera, drugie wydanie Sonetów Krymskich ozdobione drzeworytami F. D. Konstantinowa. Wydawnictwo "Polonia" wydało trzy wybory dzieł Mickiewicza w przekładzie na język angielski i włoski oraz dokonany przez T. Grabowskiego przekład Pana Tadeusza na esperanto z ilustracjami D. Angersa, C. K. Norwi-
da i E. M. Andriollego.

Na osobną uwagę zasługuje opublikowana w serii Teksty do Ćwiczeń Edytorskich podobizna autografu Wielkiej Improwizacji z trzeciej części Dziadów oraz wydany przez "Sztukę" album E. M. Andriollego 24 ilustracje do "Pana Tadeusza".

Z zakresu opracowań naukowych opublikowano 10 pozycji w serii Z prac dyskusyjnych Komisji Naukowej Obchodu Roku Mickiewiczowskiego PAN. Przedmiotem ich są zagadnienia życia i twórczości Mickiewicza oraz centralne problemy epoki. Wszystkie te prace były uprzednio przedstawione na specjalnych Sesjach Mickiewiczowskich (zob. poz.). Oto autorzy i tytuły prac:
W. Kula: Kształtowanie się kapitalizmu w Polsce. PWN 1955. -
S. Kieniewicz: Legion Mickiewicza. 1848 - 1949. PIW 1955. -
K. Piwarski: Kuria rzymska a polski ruch międzynarodowyzwoleń-
czy. PWN 1955. - H. Jabłoński: Międzynarodowe znaczenie polsk-
kich walk narodowyzwoleńczych. PWN 1955. - K. Wyka: O formie

prawdziwej "Pana Tadeusza". PIW 1955. - Z. Stefanowska: Katechizm pielgrzymstwa polskiego. PIW 1955. - Z. Szmydtowa: Mickiewicz jako tłumacz literatur zachodnioeuropejskich. PIW 1955. - A. Zajączkowski: Orient jako źródło inspiracji w literaturze romantycznej doby mickiewiczowskiej. PIW 1955. - M. Dłuska: O wersyfikacji A. Mickiewicza. PIW 1955. - S. Strelcyn i F. Kupfer: Mickiewicz w przekładach hebrajskich. Ossol. 1955.

Poza tym w 1955 wydano pracę S. Breyera: Spór Horeszków z Soplicami. Studium z dziedziny problematyki prawnej "Pana Tadeusza". (Wyd. Prawne¹²) oraz kilka szkiców i opracowań popularnonaukowych całokształtu życia i twórczości Mickiewicza przygotowanych przez M. Jastruna, Z. Liberę, W. Markowską, L. Podhorskiego-Okoleń, E. Sawrymowicza i St. Strumph-Wojtkiewicza. Wydano również szereg utworów literackich o Mickiewiczu napisanych przez G. Bojanowskiego, W. Kubackiego, T. Łopalewskiego, A. Maliszewskiego i in.

Niezależnie od wydawnictw książkowych w prasie literackiej i codziennej przez cały rok ukazywały się artykuły i szkice poświęcone autorowi Pana Tadeusza. W listopadzie, w okresie centralnych uroczystości Roku Mickiewiczowskiego szereg pism poświęciło problematyce mickiewiczowskiej specjalne numery (zob. poz. 209).

I n n e p u b l i k a c j e k s i ą ż k o w e 1 9 5 5 r.
W y d a n i a k l a s y k ó w. W tym zakresie na czoło wysu-
nęło się zapoczątkowane w 1955 r. wydanie krytyczne Pism
wszystkich A. Fredry w opracowaniu S. Pigonia ze wstępem K.
Wyki. Edycję tę uznano za ^{wyższe} najlepsze osiągnięcie w całorocznym
dorobku naszej nauki o literaturze. Podkreślano wysoką wartość
opracowania, wstępu K. Wyki i rewelacyjnego studium pióra S.

Pigonia o losach tekstów Fredry. Poza tym wydarzeniem były Pisma E. Dembowskiego w 5 tomach wydane z inicjatywy Instytutu Badań Literackich i Instytutu Nauk Społecznych (oprac. A. Śładkowska i M. Żmigrodzka). Ukazały się również Dzieła polskie J. Kochanowskiego oraz wybory dzieł J. I. Kraszewskiego (Powieści ludowe), B. Prusa (Wybór pism t. 1 - 10), W. Reymonta (Dzieła wybrane t. 1 - 2), Sewera (Dzieła wybrane t. 1 - 7), H. Sienkiewicza (Wybór pism t. 1 - 12), K. Ujejskiego (Pisma wybrane t. 1 - 2), S. Żeromskiego (Pisma wybrane). Kontynuowane były edycje Dzieł wszystkich J. Słowackiego, Dzieł S. Żeromskiego i Dzieł wybranych E. Orzeszkowej.

Ponadto wznawiane były osobne powieści, opowiadania czy zbiorki wierszy wielu klasyków. Oprócz wymienionych wyżej pisarzy wydano poszczególne pozycje Asnyka, Blizińskiego, Konopnickiej, Korzeniowskiego, Krasickiego, Łozińskiego, Oppmana, Orkana, Potockiego, Sieroszewskiego, Sygietyńskiego, Tetmajera, Wolskiego, Wyspiańskiego, Zmorskiego, Zabłockiego, Zapolskiej i in.

L i t e r a t u r a d w u d z i e s t o l e c i a m i ę d z y w o j e n n e g o reprezentowana była w roku 1955 głównie przez wznowienia utworów pisarzy uczestniczących nadal w bieżącym życiu literackim. Wydano również kilka pozycji pisarzy zmarłych. Ukazały się kolejne wydania poszczególnych powieści i opowiadań H. Boguszewskiej i J. Kornackiego (Jadą wozy z cegłą, Polonez), M. Dąbrowskiej (Ludzie stamtąd, Noce i dnie), A. Fiedlera (Kanada pachnąca żywicą), P. Gojawiczyńskiej (Dziewczęta z Nowolipek), L. Kruczkowskiego (Kordian i cham, Pawie pióra), T. Dołęgi-Mostowicza (Kariera Nikodema Dyzmy), J. Parandowskiego (Niebo w płomieniach), S. Sempołowskiej (Na ratunek), Z. Uniłowskiego (Dwadzieścia lat życia), W. Wasilewskiej (Ojczyzna), J. Wiktora (Orka na ugorze, Wierzby nad Sekwaną).

Wydano również wybory wierszy poszczególnych poetów: W. Broniewskiego, J. Brzechwy, S. Czernika, P. Hertza, K. Iłkowi-
wiczówny, K. A. Jaworskiego, J. Iwaszkiewicza, M. Piechala, J.
Śpiewaka, L. Szenwalda, A. Słonimskiego, J. Tuwima. Wybory te
(czasem nieściśle zwane wierszami zebranymi) ukazywały łącznie
dorobek dwudziestolecia międzywojennego i okresu późniejszego,
wojennego i powojennego.

Nowością w stosunku do poprzednich lat, świadcząca o prze-
łamaniu dotychczasowych poglądów na poezję, były wydane przez
"Czytelnik" wybory poezji B. Leśmiana (zob. poz. 126), J. Cze-
chowicza (zob. poz. 51), Br. Ostrowskiej oraz tomu K. I. Gał-
czyńskiego Satyra, groteska, żart liryczny.

Wydarzeniem w zakresie wydawnictw poetyckich stała się
również pięciotomowa edycja Wierszy zebranych L. Staffa (drugie
kolejne wydanie zbiorowe poezji L. Staffa a pierwsze w Polsce
Ludowej) oraz dwa pierwsze tomy rozpoczętej w 1955 r. edycji
Dzieł J. Tuwima.

L i t e r a t u r a w s p ó ł c z e s n a. W zakresie
p r o z y wydano 130 pozycji. Najwybitniejszymi z nich były:
M. Dąbrowskiej: Gwiazda zaranna, J. Andrzejewskiego: Złoty lis,
J. Strykowski: Głosy w ciemności, A. Rudnickiego: Złote
okna, T. Hołuja: Królestwo bez ziemi, S. Lema: Czas nieutracony,
W. Machejka: Rano przeszedł huragan i M. Brandysa: Wyprawa do
oflagu. Wiele z tych książek doszło do czytelnika z dużym, cza-
sem kilkuletnim opóźnieniem i nie wyrażało ^{wy}pełni problematyki
aktualnej.

Ponadto z ważniejszych książek w zakresie prozy ukazały
się następujące pozycje: H. Boguszewska i J. Kornacki: Las,
R. Bratny: Krok ostateczny, T. Breza: W potrzasku, J. Broszkie-

wicz: Kartki z notesu, S. Czernik: Wór pszenicy, S. R. Dobrowolski: Drugi notatnik warszawski, Warszawska Karmaniola, K. Filipowicz: Błękitny zeszyt, Ulica Gołębia, W. Grabski: Rapsodia Świdnicka, A. Jarochovska: Dziadowska miłość, A. Kowalska: Opowiadania wrocławskie, K. Koźniowski: Półchłopek, J. Kurek: Księga Tatr, T. Łopalewski: W domu niewoli oraz Namiestnik narodu, J. Meissner: Tajfun z południo-wschodu, J. Ozga-Michalski: Noc na przygodę, E. Paukszta: Lody pękają oraz Noc jak dzień, N. Rolleczek: Drewniany różaniec, ~~N. Rolleczek~~, T. Różewicz: Opadły liście z drzew, A. Stern: Ludzie i syrena, S. Strumph-Wojtkiewicz: Bitwa o Paryż, S. Szmaglewska: Prosta droga Łukasza, A. Ścibor-Rylski: Cień i inne opowiadania, L. Tyrmand: Zły (zob. poz. 206), W. Wirpsza: Stary tramwaj i inne opowiadania, S. Wygodzki: Pusty plac, S. Zieliński: Kalejdoskop.

W zakresie p o e z j i ilość publikacji nowych była mniejsza niż w roku poprzednim. Na czoło ich krytyka wysunęła tomy J. Przybosia Najmniej słów i M. Jastruna: Poezja i prawda.

Ponadto ukazały się następujące pozycje: M. Buczkówna: Chleb i obłok, J. Ficowski: Po polsku, J. M. Gisges: Najbliższa sercu, J. Hordyński: Wędrowki, J. Lau: Wiślane okna, S. Piętak: Przymierze z nowymi laty, T. Różewicz: Srebrny kłos, S. Skoneczny: Jak gałąź, A. Słucki: Życie w pieśni, W. Woroszyński: Wiersze i poematy wybrane, i in.

Wydano również antologię Poezja Polski Ludowej i Antologię satyry polskiej. Obie pozycje ocenione zostały jako remanenty okresu poprzedniego.

W zakresie d r a m a t u ukazały się pierwsze wydania 13 sztuk, w tym J. Kuśmierka Rok 1944, Z. Skowrońskiego Maturzyści, W. Kubackiego Jakobińskie gniazdo oraz Rzymska wiosna, A. Maliszewskiego Ballady i romanse, Z. H. Morstina Trylo-

gia antyczna, S. Otwinowskiego Gwiazdy i ziemia, J. Warmińskiego Chwasty. Część z tych pozycji była uprzednio wystawiana na scenie.

N a u k a o l i t e r a t u r z e i k r y t y k a
l i t e r a c k a. Z prac Instytutu Badań Literackich PAN wydane zostały w r. 1955 następujące pozycje: K. Budzyk: Szkice i materiały do dziejów literatury staropolskiej. - M. Janion: Lucjan Siemieński, poeta romantyczny. - K. Kulczycka-Saloni: O "Faraonie". Szkice. - M. R. Mayenowa: Walka o język w życiu i literaturze staropolskiej. - A. Łempicka: O "Weselu" Wyspiańskiego. - J. Maciejewski: Słowacki w Wielkopolsce. - E. Rządowska: Encyklopedia i Diderot w polskim Oświeceniu. W serii IBL Studia nad literaturą współczesną wydano prace J. Błońskiego, H. Markiewicza, R. Matuszewskiego, W. Woroszyńskiego, H. Zaworskiej i S. Żółkiewskiego. Szczegółowy opis zob. poz.

Poza Instytutem Badań Literackich zainteresowania współczesną literaturą znalazły wyraz w książce W. Maciąga: Sztuka pisarska Marii Dąbrowskiej i w szkicach A. Sandauera: Poeci trzech pokoleń.

Poza tym z ważniejszych prac z zakresu literaturoznawstwa i krytyki literackiej ukazały się w 1955 r.: tomy zbiorowe Odrodzenie w Polsce (zob. poz. 194), i O sztuce tłumaczenia (zob. poz.), Studia literackie J. Trzynadłowskiego oraz tomy krytyk teatralnych J. Kotta (Jak wam się podoba) i W. Natanson (Szkice teatralne).

W dziale bibliografii i słowników wydano m. in. tom I Słownika staropolskiego, J. Krzyżanowskiego: Piśmiennictwo o Henryku Sienkiewiczu (jako T. 60 Dzieł Sienkiewicza) oraz w iblowskiej serii Materiały Bibliograficzne bibliografię "Głosu" 1896 - 1899.

Przekłady z literatur obcych. W tym dziale w zakresie literatury pięknej wydano ogółem 218 pozycji wydawniczych. Z tego 125 poz. stanowiły przekłady z literatury ZSRR, 46 - Francji, 32 - Wielkiej Brytanii, 32 - Niemiec, 19 - Czechosłowacji, 18 - Stanów Zjednoczonych, 10 - Włoch, 5 - Norwegii, 4 - Grecji (starożytna literatura), 4 - Hiszpanii, 3 - Bułgarii, 3 - Węgier, 17 - innych krajów. W stosunku do lat poprzednich dały się zauważyć nieznaczne zmiany. Charakterystyczny był wzrost zainteresowań literaturą zachodnioeuropejską i amerykańską. Ilość przekładów z literatur zachodnich wzrosła o 2% (w 1956 r. o 8%). Nie uległy natomiast zmianom zasadniczym kryteria doboru publikowanych przekładów. Podobnie jak w latach ubiegłych wydawano przede wszystkim klasyków, wznawiano rzeczy dawne, rzadko sięgając do literatury współczesnej.

Z literatury rosyjskiej i radzieckiej uwagę czytelników i krytyki zwróciła rozpoczęta przez PIW edycja Pism F. Dostojewskiego pod redakcją P. Hertza. Po wieloletniej przerwie w publikowaniu utworów tego pisarza ukazały się jako pierwsze tomy Pism przekłady powieści Biedni ludzie (tłum. A. Stawar) i Zbrodnia i kara (tłum. Cz. Jastrzębiec-Kozłowski).

Ukazały się również interesujące pozycje z nowej literatury współczesnej: Odwilż I. Erenburga, Rosyjski las L. Leonowa, Pory Roku W. Panowej.

Poza tym wydano książki Ażajewa, Fadiejewa, Gogola, Gorkiego, Majakowskiego, Makarenki, Katajewa, Lermontowa, Ostrowskiego, Sałtykowa-Szczedriny, Szołochowa, Lwa Tołstoja, Aleksego Tołstoja, Turgeniewa i in. Oprócz wydań poszczególnych pozycji prowadzono edycje zbiorowe: Pisma M. Gorkiego, Dzieła W. Makarenki, Z pism Lwa Tołstoja, Z pism Turgeniewa, Dzieła wybrane

Erenburga.

Z literatury amerykańskiej wydano m. in. przekłady książek J. O. Curwooda, J. F. Coopera, T. Dreisera, H. M. Fasta, J. Londona, F. B. Harte, A. D. Smith Sylvester Harryego, M. Twaina.

Z literatury angielskiej ukazały się m. in. poszczególne pozycje Byrona, A. Conan Doyle, J. Conrada, A. J. Cronina, D. Defoe, K. Dickensa, B. Marshalla, W. Szekspira, B. Shaw, R. L. Stevensona, W. M. Thackeray'a.

Z literatury australijskiej wydano J. Morrisona: Targ niewolników i antologię opowiadań I drzewa mówią.

Z literatury belgijskiej ukazały się dwie pozycje: K. de Coster: Legenda jako też bohaterskie, wesołe, sławne przygody Dyla Sowizdrzała... oraz E. de Greeff: Noc jest moim światem.

Z literatury czeskiej i słowackiej wydano książki L. Aškenazego, S. Čecha, F. Hečko, J. Fučíka, J. Haška, A. Jiráskaa, J. Marešaa, M. Pujmanowej, J. Seke-ry, K. Czapka, K. Czerny'ego oraz antologię opowiadań pt. Wiecz-erza na Jodłowym Garbie.

Z literatury duńskiej wznowiono przekła-
dy Ch. Andersena i M. A. Nexø.

Z literatury francuskiej ukazały się przekłady książek m. in. następujących autorów: L. Aragon, H. Balzac, A. Dumas, G. Flaubert, A. France, P. Gascar, W. Hugo, G. Maupassant, J. B. Moliere, Prevost, F. Rabelais, R. Rolland, G. Sand, Stendhal, A. Stil, J. Verne, Voltaire, E. Zola.

Literaturę grecką starożytną re-

124100

120

prezentowały Antologia liryki greckiej, trzy dramaty Arystofa-
nesa oraz Ksenofonta: Wyprawa Cyrusa.

Z literatury hiszpańskiej wydano
M. S. Cervantesa Przenyślny szlachcie Don Kichote z Manczy i
G. B. Perez Saragossa oraz Lope de Vegi Wędkę Feniksany.

Z literatury niemieckiej ukazały
się trzypiętomowe Dzieła wybrane F. Schillera, Dramaty F. Wolfa
(t. 1 - 2) oraz poszczególne pozycje takich autorów, jak: W.
Bredel, L. Feuchtwanger, J. W. Goethe, S. Hermlin, H. Mann,
A. Segers, A. Zweig i in.

Z literatury włoskiej wydano m. in.
Sonety do Laury Petrarki, Dekameron Boccaccia, Miasto słońca
T. Campanelli, R. Vigano: Agnieszka idzie na śmierć oraz G.
Vergi: Rodzina Malavogliów.

222
221